

Қазақстан балалары

ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

4 (04) ЖЕЛТОҚСАН 2023

СЪЕЗД ПЕДАГОГОВ

АТА-АНАЛАРДЫ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
ҚОЛДАУ
ОРТАЛЫҒЫ НЕГІЗІНДЕ
БАЛАЛАРДЫҢ
ӘЛ-АУҚАТЫН
АРТТЫРУ

**ВОСПИТАНИЕ СЕРДЦЕМ.
БЕЗ ПРАВИЛ И УСЛОВИЙ**

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ
БАЛАЛАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУ КОМИТЕТІ

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
КОМИТЕТ ПО ОХРАНЕ ПРАВ ДЕТЕЙ

ҚЫМБАТТЫ ДОС! СЕНІМ ТЕЛЕФОНЫ АРҚЫЛЫ КӨМЕКТЕСУ ҚҰПИЯ ЖӘНЕ ТЕГІН!

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАНДАР!

Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігі Балалардың құқықтарын қорғау комитетінің қолдауымен Telegram мессенджерінде 2019 жылдан бастап кәмелетке толмағандарға қатысты құқықтардың бұзылуын, зорлық-зомбылықты немесе қатыгез қарым-қатынасты анықтау мақсатында құрылған «Bala Qorgau» чаты жұмыс істейді.

Өтініштерге жедел жауап беру мақсатында **24/7 режимінде BalaQorgaubot2.0** Telegram-боты **іске қосылды.**

ДОРОГОЙ ДРУГ! ПОМОЩЬ ПО ТЕЛЕФОНУ ДОВЕРИЯ АНОНИМНА И БЕСПЛАТНА!

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

При поддержке Комитета по охране прав детей Министерства просвещения Республики Казахстан в мессенджере Telegram с 2019 г. функционирует чат «BalaQorgau», который создан с целью выявления нарушения прав, насилия или жестокого обращения в отношении несовершеннолетних.

Для оперативного реагирования на обращения **в режиме 24/7 работает** Telegram-бот **BalaQorgauBot2.0.**

БАЛАЛАРДЫҢ ҚАУІПСІЗДІГІ МЕН АМАНДЫҒЫ
БІЗДІҢ ҚОЛЫМЫЗДА! ЖАЙ ҒАНА ТЕЛЕФОНҒА
**ҚОҢЫРАУ ШАЛЫҢЫЗ,
СІЗГЕ КӨМЕКТЕСЕДІ!**

БЕЗОПАСНОСТЬ И БЛАГОПОЛУЧИЕ
ДЕТЕЙ В НАШИХ РУКАХ!
**ПРОСТО ПОЗВОНИ
ПО ТЕЛЕФОНУ, И ТЕБЕ ПОМОГУТ!**

АСТАНА Қ. КОДЫ / КОД Г. АСТАНЫ +7(7172)

74 25 28

ҚЫМБАТТЫ ОҚЫРМАНДАР!

5 қазан күні мұғалімдердің кәсіби мерекесі күніне орайластырылған Республикалық педагогтер съезі өтті. Еліміздің Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев съезге қатысушыларға арнап құттықтау сөз сөйледі.

Мемлекет басшысы Ұлт ұстазы атанған Ахмет Байтұрсынұлының: «Халықтың өмірін жақсартуды балаларды оқыту ісінен бастау керек» деген сөздерінің бұрынғыдан да өзекті екендігін атап өтті. «Білім мен ғылым – табысқа жетудің басты кепілі. Біздің ең маңызды міндетіміз – өскелең ұрпақты озық стандарттар бойынша тәрбиелеп, оқыту. Осыған байланысты мұғалімдер қауымдастығына, яғни сіздерге, үлкен жауапкершілік жүктеледі... Педагог – ұлтымыздың жаңа сапасын қалыптастыру үдерісіндегі маңызды буын».

Көрнекті неміс ағартушысы Адольф Дистервег: «Мектептегі ең маңызды құбылыс, өнеге аларлықпән, оқушы үшін ең шынайы үлгі-мұғалімнің өзі.

ДОРОГИЕ ЧИТАТЕЛИ!

5 октября состоялся Республиканский съезд педагогов, приуроченный к профессиональному празднику – Дню учителя. С приветственным словом к участникам съезда обратился Президент Касым-Жомарт Токаев. В своем выступлении он отметил: «Как никогда актуально звучит высказывание Учителя нации Ахмета Байтурсынова: «Улучшение жизни народа надо начинать именно с дела обучения детей». Образование и наука – главный ключ к успеху... В связи с этим на сообщество учителей, то есть на вас, возлагается высочайшая ответственность... Педагог – это важнейшее звено в процессе формирования нового качества нашей нации...»

Выдающийся немецкий педагог Адольф Дистервег утверждал: «Самым важным явлением в школе, самым почетным предметом, самым живым примером для ученика является сам учитель. Он – олицетворенный метод

Ол оқытудың дараланған әдісі, тәрбие қағидасының өзі» деп тұжырымдаған.

Құрметті ұстаздар! Мерекелеріңізге орай шын жүректен айтылған құттықтауларды қабыл алыңыздар! Барлық бастамаларыңызға сәттілік, білім беру саласында жаңа жетістіктер, ризашыл оқушы мен әрине, шығармашылық шабыт тілеймін!

16 желтоқсанда көп ұлтты елдің азаматтары, барша қазақстандықтар Қазақстан Республикасы Тәуелсіздігінің 32 жылдығын салтанатты түрде атап өтеміз. Бүгінгі таңда біздің тарихымыздың сабақтарын жаңаша түсініп, тек отанға деген сүйіспеншілік қана бізді біріктіріп, заманымыздың кез келген, ең қорқынышты, сын-қатерлеріне төтеп беруге қабілетті ететінін түсінеміз...

2023 жыл да тарихқа енеді. Жаңа жылды қайда және қалай қарсы алатынымыз маңызды емес. Кіммен қарсы алатының маңызды. Ең жақсы жаңа жылдық сыйлықтарды тағдырдың өзі береді.

Сіздерді Тәуелсіздік күнімен және, әрине, келе жатқан жаңа 2024 жылмен шын жүректен құттықтаймын! Сіздерге зор денсаулық, өркендеу, шығармашылық шабыт пен биік шыңдарды бағындыруларыңызға тілектеспін! ■

**Насымжан Жамбековна
Оспанова,**
Қазақстан Республикасы
Балалардың
құқықтарын қорғау комитетінің
төрағасы

обучения, само воплощение принципа воспитания».

Дорогие педагоги! Примите самые искренние поздравления с Днем учителя! Желаю успехов во всех начинаниях, новых свершений на благородной ниве просвещения, благодарных учеников и, конечно же, творческого вдохновения!

16 декабря мы – казахстанцы, жители многонациональной страны, торжественно отметим 32-летие Независимости Республики Казахстан. Сегодня, осмысливая уроки нашей истории, мы понимаем, что только любовь к Родине может сплотить нас, сделать единым целым, способным противостоять любым, самым грозным, вызовам современности...

Уходит в историю 2023-й, и совсем скоро все в нашей жизни будет прошлогодним. Неважно, где и как мы будем встречать Новый год. Важно – с кем. И лучшие новогодние подарки даны нам свыше самой судьбой.

От всей души поздравляю вас с Днем Независимости и, конечно же, с Новым 2024 годом! Желаю крепкого здоровья, процветания, благоденствия, творческого вдохновения и покорения самых неприступных вершин! ■

**Насымжан Жамбековна
Оспанова,**
председатель Комитета
по охране прав детей
Министерства просвещения
Республики Казахстан

ПЕДАГОГТЕРГЕ / ПЕДАГОГАМ

И.В. Калачева

Волонтерство

стр. 26

М.К. Таипова

Мектептегі әлеуметтік-психологиялық климаттың диагностикасы балалардың психологиялық саламаттығын қалыптастыруды қамтамасыз етудің шарты ретінде

стр. 44

АТА-АНАЛАРҒА / РОДИТЕЛЯМ

Альфи Кон

Воспитание сердцем.
Без правил и условий

стр. 56

Л.В. Онищенко

Балаға өз бейімділігін табуға қалай көмектесуге болады?

стр. 62

Г.В. Кононенко

Взаимодействие семьи и школы как залог успеха учебно-воспитательного процесса

стр. 36

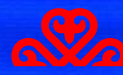

БАЛАЛАРҒА / ДЕТЯМ

Д.К. Абишева

Как понять взрослых

стр. 82

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ПЕДАГОГТЕР СЪЕЗІ

ПЕДАГОГТЕРДІҢ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ СЪЕЗІ

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ
СЪЕЗД ПЕДАГОГОВ

5 қазанда Астанада Мұғалімдер күніне орайластырылған Республикалық педагогтер съезі өтті. Оған еліміздің барлық өңірлерінен 700 жуық мұғалім қатысты.

Съезде Президент Қасым-Жомарт Тоқаев сөз сөйледі. Өз сөзінде Мемлекет басшысы съезге қатысушыларды кәсіби мерекелерімен құттықтады.

Президент мемлекет тарапынан педагогтердің әлеуметтік жағдайын жақсартуға және олардың қызметінің беделін арттыруға ерекше көңіл бөлінетінін атап өтіп, оның бастамасы бойынша 2019 жылы «Педагог мәртебесі туралы» арнайы Заң қабылданғанын еске салды.

Президенттің айтуынша, бүгінде озық технологияларға, ғылым мен білімге сүйенетін елдер қарқынды дамуға қол жеткізуде. Жаңа дәуірде мектептегі білім беру сапасы мемлекеттің дамуына тікелей әсер етеді, ал мектеп қандай болатыны мұғалімге байланысты. Ол педагогика ғылымның маңызды салаларының біріне айналғанын, осыған байланысты бұл салада түбегейлі жаңа тәсілдер қажет екенін атап өтті. Қазіргі заманғы технологияларды қолдану білім беру жүйесін қысқа мерзімде және тиімді жаңғыртуға мүмкіндік береді.

Қасым-Жомарт Тоқаев мұғалімдердің біліктілігін арттыру қажеттігін атап өтті. Оның айтуынша, бүгінде педагогтер тек оқу материалдарын ғана

5 октября в г. Астане прошел Республиканский съезд педагогов, приуроченный к празднованию Дня учителя. В нем приняли участие около 700 учителей со всех регионов страны.

На съезде выступил Президент Касым-Жомарт Токаев. В своем выступлении Глава государства поздравил участников съезда с профессиональным праздником.

Президент подчеркнул, что со стороны государства особое внимание уделяется улучшению социального положения педагогов и повышению престижа их деятельности, напомнив, что по его инициативе в 2019 г. приняли специальный Закон «О статусе педагога».

По словам Президента, сегодня динамичного развития добиваются страны, опирающиеся на передовые технологии, науку и образование. В новую эпоху качество школьного образования непосредственно влияет на развитие государства, а какой будет школа, зависит от учителя. Он отметил, что педагогика стала одной из важнейших отраслей науки, в связи с чем в этой сфере необходимы принципиально новые подходы. Применение современных технологий позволит в краткие сроки и эффективно модернизировать систему образования.

Касым-Жомарт Токаев отметил необходимость повышения квалификации учителей. По его словам, се-

оқытып қоймай, сонымен қатар балалардың әлеуметтік дағдылары мен эмоциялық зерделерін дамытуға жәрдемдеседі. Педагогтің жоғары борышы тұрақты кәсіби дамуды, эмпатияны және өзгерістерге дайындықты талап етеді. «Ғалымдардың болжамынша, 2050 жылға қарай қазіргі мамандықтардың жартысына жуығы цифрлық және техникалық жүйелермен алмастырылады. Сондықтан біздің азаматтар жаңа заман жағдайында қажетті дағдыларды меңгеруі тиіс. Бұл өте маңызды міндет. Бұрын «Диплом сені өмір бойы асырайды» деп айтатын. Бүгінде «Өмір бойы білім ал» қағидаты өзекті болып отыр. Қазір жұмыс берушілер үшін ең бастысы диплом немесе сертификат емес. Олар ең алдымен жаңа білімге ашық, өзгермелі шындыққа бейімделуге дайын, тәртіпті және ынталы жас мамандарды бағалайды. Сондықтан әрбір адам үнемі оқып-үйренуі тиіс».

Мемлекет басшысы мектепті ең қауіпсіз орынға айналдыру, барлық білім беру мекемелерінде бейнебақылау және дабыл жүйесін орнату маңызды екенін тағы да еске салды. Мектеп оқушылары арасындағы буллинг, қорлау, зорлық-зомбылық мәселелері де назардан тыс қалмады. «Мен Президент Әкімшілігіне заң бойынша қылмыскерлерді жазалау үшін барлық жағдайларды ерекше бақылауға алуды тапсырдым – бұл адамдар үшін басқа сөз таба алмаймын. Ішкі істер министрлігі, Бас прокуратура балалардың қауіпсіздігіне қатысты бөлігінде өздеріне жүктелген міндеттерді орындауға

годня педагоги не просто преподают учебный материал, но и содействуют развитию социальных навыков и эмоционального интеллекта детей. Высокое призвание педагога требует постоянного профессионального развития, эмпатии и готовности к переменам. «По прогнозам ученых, к 2050 г. до половины нынешних профессий будут заменены цифровыми и техническими системами. Поэтому наши граждане должны овладеть навыками, необходимыми в условиях нового времени. Это очень важная задача. Раньше говорили: «Диплом прокормит тебя всю жизнь». Сегодня же актуален принцип «Получай образование всю жизнь». Сейчас для работодателей главное не диплом или сертификат. Они ценят прежде всего дисциплинированных и старательных молодых специалистов, открытых к новым знаниям, готовых адаптироваться к меняющимся реалиям. Поэтому каждый человек должен постоянно учиться».

Глава государства еще раз напомнил, что важно сделать школу самым безопасным местом, установить системы видеонаблюдения и сигнализации во всех образовательных учреждениях. Не остались без внимания и проблемы буллинга, издевательств, насилия среди школьников. «Я поручил Администрации Президента взять на особый контроль все такие случаи, чтобы по закону наказывать преступников – другого слова для этих людей найти не могу. Министерство внутренних дел, Генеральная прокуратура должны, наконец, исполнить возложенные на них обязанности в части, касающейся безопасности детей. Омбудсмен по правам детей должна фиксировать все подобные случаи и докладывать мне. Будем принимать самые жесткие меры. По-другому разгул насильников в школах не остановить, нужно искоренить такое постыдное явление, как распространение криминальной психологии в школах».

Другая важная задача – ускорение темпов цифровизации образовательного процесса, поскольку цифровые решения позволяют быстро и эффек-

тиіс. Балалар құқықтары жөніндегі омбудсмен барлық осындай жағдайларды тіркеп, маған баяндауы тиіс. Біз ең қатаң шараларды қабылдаймыз. Мектептердегі зорлық-зомбылықтарды басқаша тоқтатуға болмайды, мектептерде криминалдық психологияның таралуы сияқты ұят құбылысты жою керек».

Тағы бір маңызды міндет – білім беру үдерісін цифрландыру қарқынын жеделдету, өйткені цифрлық шешімдер озық педагогикалық тәжірибені жылдам және тиімді таратуға мүмкіндік береді. Олардың көмегімен тіпті ең шалғай аудандардағы оқушыларда еліміздің және әлемнің үздік мұғалімдерінің оқу бағдарламаларына қол жеткізе алады. «Ауыл мектептерін жылдам интернетпен қамтамасыз ету – бұл Цифрлық даму министрлігінің де, өңір әкімдерінің де жауапкершілігі. Жарты жылдан кейін мен осы тапсырманың орындалуын тексеремін. Жалпы, бізге білім беру жүйесін сапалы жаңа деңгейге шығару үшін оны ауқымды цифрлық трансформациялау міндеті тұр. Ең алдымен, 2027 жылға дейін интернеті жоқ барлық мектептерге жылдам интернет жүргізу керек».

Өз сөзін аяқтай отырып, Мемлекет басшысы Конституцияға сәйкес Қазақстан зайырлы мемлекет болып табылатынын еске салды: «Зайырлылық қағидаты барлық салада, соның ішінде білім беру саласында да қатаң сақталуы тиіс. Мектеп – ең алдымен балалардың білім алуға келетін білім беру мекемесі екенін әрдайым естен шығармау керек. Ал діни сенімдер – әрбір азаматтың таңдауы және жеке ісі. Біздің елімізде діни сенім бостандығына заңмен кепілдік беріледі. Менің ойымша, бала өсіп-жетіліп, өзінің дүниетанымын қалыптастырғанда өз таңдауын жасаса дұрыс болар еді. Ең бастысы – ашық дүниетанымы, айқын санасы бар, дәстүрге адал ұрпақты тәрбиелеу».

Педагогтердің Президентпен кездесуі барысында Астана мен бірқатар өңірлердің оқу орындарының өкілдері білім беру саласын дамыту жөнінде ұсыныстар жасады.

тивно масштабировать передовой педагогический опыт. С их помощью школьники даже в самых отдаленных районах смогут получать доступ к учебным программам от лучших учителей страны и мира. «Обеспечение сельских школ скоростным интернетом – это ответственность и Министерства цифрового развития, и акимов регионов. Через полгода я проверю исполнение данного поручения. В целом нам предстоит масштабная цифровая трансформация системы образования, чтобы вывести ее на качественно новый уровень. В первую очередь, нужно до 2027 г. провести скоростной интернет во все школы, где его еще нет».

Завершая свое выступление, Глава государства напомнил, что согласно Конституции, Казахстан является светским государством: «Принцип светскости должен строго соблюдаться во всех сферах, в том числе и в образовательной. Нужно всегда помнить, что школа – это прежде всего образовательное заведение, куда дети приходят получать знания. Тогда как религиозные убеждения – это выбор и частное дело каждого гражданина. Свобода вероисповедания в нашей стране гарантируется законом. Думаю, будет правильным, если ребенок делает свой выбор, когда уже подрастет, и у него сформируется собственное мировоззрение. Самое главное – воспитать поколение, обладающее открытым мировоззрением, ясным сознанием, верное традициям».

В ходе встречи педагогов с Президентом с предложениями по развитию сферы образования выступили учителя

Президент сапалы біліммен қатар оқушыларды адамгершілікке тәрбиелеу қажеттігін ерекше атап өтті. Саналы және жауапты азаматтар – мемлекеттің тірегі. Бұл қағидат елде жаңа қоғамдық этиканы қалыптастырудың негізіне айналуға тиіс. Сондықтан мектептердің балалардың моральдық қағидаттар мен жалпыадамзаттық құндылықтарды игеретін орталықтарға айналуы маңызды.

Соңында Қасым-Жомарт Тоқаев білім берудегі үздік жетістіктері мен Қазақстанның дамуына қосқан үлесі үшін бірқатар педагогтерге «Қазақстанның еңбек сіңірген ұстазы» құрметті атағын берді.

Марапатталғандар қатарында еңбек ардагері Майра Мәмбетова (Алматы қ.); Қожаберген жырау атындағы № 16 орта мектебінің мұғалімі Айжан Қапезова (Петропавл қ.); С. Әбдіжаппаров атындағы жалпы білім беретін мектеп-интернатының мұғалімі Роза Сәлімова (Түркістан облысы); А. Байтұрсынұлы атындағы мектеп-гимназиясының мұғалімі Сабира Құлпейісова (Қарағанды қ.); Қ. Сәтбаев атындағы балабақшаның білім беру кешенінің тәрбиешісі Сәбит Ибадуллин (Павлодар облысы); Райымбек батыр атындағы № 50 «Қазғарыш» мектеп-лицейінің мұғалімі Айгүл Ержанова (Астана қаласы); Ақтөбе облыстық «Білім-Инновация» мамандандырылған лицей-интернатының мұғалімі Баян Базарғалиева.

Жылдың басты педагогикалық форумы білім беру жүйесіндегі, демек, бүкіл қоғамымыздың өміріндегі алдағы өзгерістердің бастапқы алаңына айналды. ■

ля, представляющие учебные заведения Астаны и ряда регионов.

Наряду с качественным образованием необходимо и нравственное воспитание учащихся. Сознательные и ответственные граждане – опора государства. Этот принцип должен стать основой формирования новой общественной этики в стране. Поэтому важно, чтобы школы стали центрами, где дети будут постигать моральные принципы и общечеловеческие ценности.

В завершение Касым-Жомарт Тоқаев присвоил почетное звание «Қазақстанның еңбек сіңірген ұстазы» ряду педагогов за выдающиеся достижения в образовании и вклад в развитие Казахстана. В числе награжденных: ветеран труда Майра Мамбетова (г. Алматы); учитель средней школы №16 им. Кожабергена жырау Айжан Капезова (г. Петропавловск); учитель общеобразовательной школы-интерната им. С. Абдижаппарова Роза Салимова (Туркестанская область); учитель школы-гимназии им. А. Байтұрсынұлы Сабира Кулпейісова (г. Караганда); воспитатель Образовательного комплекса детского сада им. К. Сатпаева Сабит Ибадуллин (Павлодарская область); учитель школы-лицея №50 «Қазғарыш» им. Райымбека батыра Айгуль Ержанова (г. Астана); учитель Актюбинского областного специализированного лицея-интерната «Білім-Инновация» Баян Базарғалиева.

Главный педагогический форум года стал стартовой площадкой для дальнейших преобразований в системе образования, а значит, и в жизни всего нашего общества. ■

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ ӨМІР САПАСЫНА БІЛІМ БЕРУ САПАСЫНЫҢ ӘСЕРІ

ВЛИЯНИЕ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ НА КАЧЕСТВО ЖИЗНИ КАЗАХСТАНЦЕВ

Интеллект пен мінез-бұл нақты
білімнің мақсаттары...
Үлкен білімнің қадір-қасиеті
бар деп ойлау қате.
Сан емес, білім сапасы маңызды.

Л. Н. Толстой,
орыс жазушысы, ойшыл, ағартушы

Интеллект плюс характер – вот цели
настоящего образования...
Ошибочно думать, что большое знание есть
достоинство.
Важно не количество,
а качество знания.

Л. Н. Толстой,
русский писатель, мыслитель, просветитель

**В.В. Шахгулари,
АҰДҰИ КЕ АҚ
жетекші маманы**

**В. В. Шахгулари,
ведущий научный сотрудник,
НАО «НИГРЧ», г. Алматы**

Бүгінгі таңда заманауи білім беру жүйесін қолдана отырып, қоғам әлеуметтік мәселелерді шешуге, жұмысты жеңілдететін технологияларды құруға, денсаулық сақтауды жақсартуға және т. б. мүмкіндік алады.

Сегодня, используя современную систему образования, общество имеет возможность предлагать решения социальных проблем, создавать технологии, облегчающие работу, улучшать здравоохранение и т. д.

Мұғалімдер съезінде Мемлекет басшысы «Жаңа дәуірде мектеп білімінің сапасы мемлекеттің дамуына тікелей әсер етеді, ал мектеп қандай болатыны мұғалімге байланысты. Көріп отырғанымыздай, педагогика ғылымның маңызды салаларының біріне айналды. Сондықтан бұл салада түбегейлі жаңа тәсілдер қажет. Заманауи технологияларды қолдану қысқа мерзімде білім беру жүйесін тиімді жаңғыртуға мүмкіндік береді. Біз білім беру саласын үздік халықаралық стандарттарға сәйкес дамытуымыз керек» – деді.

Әрине, біз үшін білім сапасы қалай жақсаратынын білу өте маңызды.

Сапалы білім беру, басты мемлекеттік қызмет бола тұрып, соның шеңберінде оқушыларға тиімді оқуға және алған дағдылары мен білімдерін сақта-

На Съезде учителей страны Глава государства сказал: «В новую эпоху качество школьного образования непосредственно влияет на развитие государства, акакой будет школа, зависит от учителя. Как мы видим, педагогика стала одной из важнейших отраслей науки. Поэтому в этой сфере необходимы принципиально новые подходы. Применение современных технологий позволит в краткие сроки эффективно модернизировать систему образования. Мы должны развивать сферу образования в соответствии с лучшими международными стандартами».

Безусловно, для нас очень важно осознавать, каким образом будет улучшаться качество образования.

Качественное образование, являясь главной государственной услугой,

уға мүмкіндік беретін мақсатты білім беру болып табылады. Бұл әр адамға қоғам мүшесі ретінде өзінің әлеуетін жүзеге асыру үшін өзінің барлық қасиеттері мен дағдыларын дамытуға мүмкіндік береді. Мұның бәрі рухани, әлеуметтік, эмоционалды, психикалық, физикалық және когнитивтік дамуын қоса алғанда, оқушының тұтастығына негізделген.

Сапалы білім беруді қолдайтын үш негізгі тірек бар: жоғары кәсіби, шығармашылық педагогтер; оқыту мен кәсіби дамудың заманауи, жоғары технологиялық, инновациялық құралдары мен әдістерін пайдалану; білім беру ұйымдарында қауіпсіз және қолайлы білім беру-тәрбиелеу ортасын құру.

Сапалы мектеп білімін айқындаудың өлшемшарттары:

- Білім беру процесінің мемлекеттік білім беру стандарттарына, бағдарламаларына және жалпы білім беруге қойылатын талаптарға сәйкестігі.

- Барлық білім алушылар үшін сапалы білімнің қолжетімділігі, яғни барлық білім алушылар әлеуметтік мәртебесіне, қабілеттері мен мүмкіндіктеріне қарамастан сапалы білім алу үшін тең мүмкіндіктерге ие болуы тиіс.

- Қойылған мақсаттар мен міндеттерге қол жеткізудегі білім беру процесінің тиімділігі.

- Білім алушылар мен олардың ата-аналарының білім беру сапасына оқу нәтижелерімен қанағаттануы.

Мектептегі білім сапасын бағалау әдістері

- білім беру сапасын ішкі бағалау. Бұл әдісті білім беру мекемесінің өзі іске асырады және білім беру үдерісінің тиімділігін, оқыту нәтижелерін, білім алушылар мен ата-аналардың қанағаттанушылығын бағалауға мүмкіндік береді;

- білім беру сапасын сыртқы бағалау. Бұл әдісті тәуелсіз сарапшылар жүзеге асырады және білім беру үдерісінің мемлекеттік білім беру стандарттарына сәйкестігін, сондай-ақ білім беру үдерісінің тиімділігі мен білім беру нәтижелерін бағалауға мүмкіндік береді.

представляет собой целенаправленное обучение, в рамках которого учащимся предоставляется возможность эффективно учиться и сохранять полученные навыки и знания. Это позволяет каждой личности развивать все свои качества и навыки для реализации своего потенциала как члена общества. При этом все базируется на целостности учащегося, включая его духовное, социальное, эмоциональное, умственное, физическое и когнитивное развитие.

Существует три ключевых столпа, которые поддерживают качественное образование: высокопрофессиональные, творческие педагоги; использование современных, высокотехнологичных, инновационных инструментов и методов обучения и профессионального развития; создание безопасной и благоприятной образовательно-воспитательной среды в организациях образования.

Критерии определения качественного школьного образования

- Соответствие образовательного процесса государственным образовательным стандартам, программам и требованиям, предъявляемым к общему образованию.

- Доступность качественного образования для всех обучающихся, т. е. все обучающиеся, независимо от их социального статуса, способностей и возможностей, должны иметь равные возможности для получения качественного образования.

- Эффективность образовательного процесса в достижении поставленных целей и задач.

- Удовлетворенность обучающихся и их родителей качеством образования и результатами обучения.

- Методы оценки качества школьного образования

- Внутренняя оценка качества образования. Этот метод реализуется самим образовательным учреждением и позволяет оценить эффективность образовательного процесса, результаты обучения, удовлетворенность обучающихся и родителей.

Мектептегі білім беру сапасын бағалау кезінде объективті деректерді алудың барлық өлшемшарттары мен әдістерін ескеру қажет түйткүл аймақтарды анықтау, оларды жою қажет.

Міне, мектептегі білім сапасын бағалау үшін қолдануға болатын бірнеше нақты көрсеткіштер.

- білім алушылардың үлгерім деңгейін бақылау жұмыстарының, емтихандардың және білім алушыларды аттестаттаудың басқа да нысандарының нәтижелерін пайдалана отырып бағалауға болады;

- білім алушылардың жалпы білім құзыреттіліктерінің қалыптасу деңгейі. Диагностикалық жұмыстардың нәтижелері пайдаланылады, бұл білім алушылардың сыни ойлау, шығармашылық, коммуникативтік дағдылар және т. б. сияқты құзыреттіліктерінің даму деңгейін анықтауға мүмкіндік береді;

- білім алушылар мен олардың ата-аналарының білім сапасына қанағаттану деңгейі сауалнама жүргізу және сұрақ-жауап жүргізу арқылы бағаланады.

Білім беру сапасын объективті бағалау үшін білім беру үдерісінің әртүрлі аспектілерін бағалауды қамтитын кешенді тәсілді қолдану қажет екенін атап өткен жөн.

ЮНЕСКО-ның білім беру саласындағы 2022–2029 жылдарға арналған орта мерзімді стратегиясының тұжырымдамасын іс жүзінде іске асыру мақсатында (бұдан әрі – Стратегия) басты назарда мектеп оқушысы болатын бірқатар бағыттар бойынша жұмыс жоспарлануда.

Бұл стратегияның тоғыз аралық нәтижелері мыналарды болжайды:

- сапалы инклюзивті білімге жалпыға бірдей қол жетімділік.

Білім беру құқығын іске асыру;

- білім берудегі гендерлік теңдікті қамтамасыз ету және оның көмегімен қыздардың құқықтары мен мүмкіндіктерін кеңейту.

- бейбіт, салауатты және тұрақты қоғам құру мақсатында трансформациялық білім беру

- Внешняя оценка качества образования. Этот метод реализуется независимыми экспертами и позволяет оценить соответствие образовательного процесса государственным образовательным стандартам, а также эффективность образовательного процесса и результаты обучения.

При оценке качества школьного образования важно учитывать все перечисленные критерии и методы для получения объективных данныхи выявления проблемных зон, которые необходимо устранить.

Вот несколько конкретных показателей, которые можно использовать для оценки качества школьного образования.

- Уровень успеваемости обучающихся можно оценить, используя результаты контрольных работ, экзаменов и других форм аттестации обучающихся.

- Уровень сформированности у обучающихся общеобразовательных компетенций. Используются результаты диагностических работ, которые позволяют выявить уровень развития у обучающихся таких компетенций, как критическое мышление, креативность, коммуникативные навыки и т. д.

- Уровень удовлетворенности обучающихся и их родителей качеством образования оценивается путем опросов и анкетирования.

Важно отметить, что для получения объективной оценки качества образования необходимо использовать комплексный подход, который включает в себя оценку различных аспектов образовательного процесса.

В целях практической реализации Концепции среднесрочной стратегии ЮНЕСКО на 2022–2029 гг. в области образования (далее – Стратегия) планируют работу по целому ряду направлений, где центром внимания является учащийся школы.

Промежуточные результаты этой Стратегии предполагают:

- всеобщий доступ к качественному инклюзивному образованию;

- реализация права на образование;

- еңбек өмірін дамыту үшін қажетті дағдылар.

- тұрақты білім беру жүйелерін құру;

- білім беруді дамыту перспективаларын қайта қарау;

- білім беру саласының педагогтері мен қызметкерлерін сапалы даярлау және қолдау

- үздіксіз оқытуды қамтамасыз ету үшін технологиялар мен инновацияларды пайдалану.

Сандық алшақтықты жою.

- ТДО 4 (Тұрақты даму орталықтары) бойынша жұмысты үйлестіруге басшылық ету, серіктестік байланыстарды мониторингілеу және жолға қою.

Келесі төрт жылдық кезеңде ірі бағдарлама шеңберіндегі қызметтің негізгі бағыттары білім беру жүйесін қалпына келтіру, тұрақтылықты

- обеспечение гендерного равенства в образовании и с его помощью расширение прав и возможностей девочек;

- преобразующее образование в целях построения мирного, здорового и устойчивого общества;

- навыки, необходимые для развития трудовой жизни;

- инвестиции в человеческий капитал;

- построение устойчивых систем образования;

- переосмысление перспектив развития образования;

- качественная подготовка и поддержка педагогов и работников сферы образования;

- использование технологий и инноваций для обеспечения непрерывного обучения;

- преодоление цифрового разрыва;

Мектептегі білім беру сапасын бағалау кезінде объективті бағалау және білім беру сапасын жақсарту үшін жойылуы қажет түйткүр аймақтарды анықтау үшін аталған барлық өлшемшарттар мен әдістерді ескеру қажет.

қамтамасыз ету және қайта қарау болады, бұл ТДО 4 – «Білім беру – 2030» толық сәйкес келеді, ол прогресті жеделдетуге және өмір бойы оқыту контекстінде барлық оқушыларды қамтуды қамтамасыз етуге бағытталған. Сонымен қатар, Бағдарлама адам құқықтарын, бейбітшілік пен тұрақты дамуды ескеретін тәсіл негізінде жүзеге асырылады, өйткені білім адам құқықтарының бірі және жаһандық қоғамдық игілік ретінде танылады.

Соңғы жылдары білім беру жүйесінде, әсіресе оқу бағдарламаларының мазмұнын жаңғырту тұрғысынан айтарлықтай реформалар жүргізілді. Дегенмен, бұл реформалар оқушыларға тұрақты өмір салтын жүргізуге, негізделген шешімдер қабылдауға және өздерінің әрекеттері үшін жауап беруге мүмкіндік беретін құзыреттерді

- руководство координацией работы по ЦУР 4(Центр устойчивого развития);

- мониторинг и налаживание партнерских связей.

В следующем четырехлетнем периоде основными направлениями деятельности в рамках данной программы будут восстановление, обеспечение устойчивости и переосмысление системы образования, что полностью соответствует ЦУР 4 – «Образование-2030», и направлено на ускорение прогресса и обеспечение охвата всех учащихся в контексте обучения на протяжении всей жизни. Кроме того, программа будет осуществляться на основе подхода, учитывающего права человека, мир и устойчивое развитие, поскольку образование признано одним из прав

қандай көлемде қамтитыны әлі белгісіз. Оларға эмпатия, сыни тұрғыдан ойлау, медиа және ақпараттық сауаттылық, интроспекция, практикалық дағдылар, Тәуелсіздік, қиындықтарды жеңе білу және т. б.

Алдағы Нью-Йорк қаласында өтетін білім беруді трансформациялау жөніндегі жаһандық саммитте жалпы жарыссөздер мен отырыстар шеңберінде Қазақстан 2030 жылға дейінгі кезеңге арналған білім беру жүйесін трансформациялау жөніндегі елдің міндеттеме-

человека и глобальным общественным благом.

В последние годы в системе образования были проведены значительные реформы, особенно с точки зрения модернизации содержания учебных программ. Тем не менее еще неизвестно, в каких объемах эти реформы будут включать в себя компетенции, которые позволят учащимся вести устойчивый образ жизни, принимать обоснованные решения и нести ответственность за свои действия.

лері туралы Ұлттық өтінішті осы іс-шараға дайындық барысында ҚР Білім министрлігі БҰҰ-ның Қазақстандағы Тұрақты үйлестірушісі Кеңесімен ынтымақтастықта және маусым айында ЮНИСЕФ пен ЮНЕСКО қолдауымен ұсынады 2022 ж. Ұлттық кеңес өткізді. Білім Министрлігінің сарапшылары, ҚР Парламентінің, ұлттық білім академиясының депутаттары. С. Алтынсарин, «Өрлеу» кәсіптік даму институты, «Қаржы орталығы» АҚ, ЮНИСЕФ, ЮНЕСКО, азаматтық және академиялық қоғамның, жастар педагогикасының өкілдері отандық білім беруді трансформациялау бойынша ортақ көзқарас қалыптастыру үшін бірікті.

Білім беру ұйымдары мен уәкілетті органдар табиғат, адам және қоғам арасындағы өзара байланыстардың

К ним относятся эмпатия, критическое мышление, медийная и информационная грамотность, самоанализ, практические навыки, самостоятельность, умение преодолевать трудности и т. д.

На предстоящем Глобальном саммите по трансформации образования вг. Нью-Йорке в рамках общих прений и заседаний Казахстан представит Национальное заявление об обязательствах страны по трансформации системы образования на период до 2030 г. В ходе подготовки к данному мероприятию Министерство просвещения РК в сотрудничестве с Офисом постоянного координатора ООН в Казахстане и при поддержке ЮНИСЕФ и ЮНЕСКО в июне 2022 г. провело национальную консультацию. Эксперты из Министерства просвещения, депутаты

күрделі сипатын тереңірек түсінуді қамтамасыз ету мақсатында орта білім беру сапасын арттыру үшін пәнаралық тәсілді қолдануға назар аударуы керек.

Қоғамның тұрақты дамуға көшуі адам қызметінің жаратылыстану және гуманитарлық ғылымдар, мәдениет және өнер сияқты салаларының, сондай-ақ ақпараттық-цифрлық қайта құрулармен байланысты жаңа салалардың өзара байланысынсыз мүмкін емес.

ҚР Білім Министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы №348 бұйрығымен мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты бекітілді. Негізгі орта білім беру үшін осы Стандартты қолдану оқытудың күтілетін нәтижелері түрінде ұсынылған мақсаттар жүйесіне қол жеткізу арқылы оқыту мен тәрбиелеу сапасын арттыруға бағытталған.

Алайда, аталған құжатта білім беру сапасы терминінің мазмұны нақтыланбаған. 2007 жылғы 27 шілдедегі «Білім туралы» ҚР Заңында 2022 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен бірге білім сапасы ұғымы да жоқ.

Білім сапасына әсер ететін алты негізгі элемент бар.

- 1) Мұғалім және оқыту әдістері.
- 2) Білім берудің мазмұны.
- 3) Оқу ортасы.
- 4) Мектепті басқару.
- 5) Білім беру ұйымын басқару
- 6) Қаржыландыру.

Мектептегі білім сапасын жақсарту жолдары:

1. Елімізде болып жатқан өзгерістерді ескере отырып, білім беру бағдарламаларын қайта қарау қажет.

2. Педагогтердің біліктілік деңгейін үздіксіз арттыру.

3. Педагогикалық технологиялардың артықшылықтарын пайдалану қажет.

4. Бірлескен оқу үшін жағдай жасау.

5. Мектеп жеке тұлғаны дамыту үшін қолайлы жағдайларды қамтамасыз ету үшін жұмыс істеуі керек.

6. Мұғалімдер мен педагогикалық

Парламента РК, Национальной академии образования им. Ы. Алтынсарина, Института профессионального развития «Өрлеу», АО «Финансовый центр», ЮНИСЕФ, ЮНЕСКО, представители гражданского и академического общества, педагоги молодежи объединились для выработки общего видения по трансформации отечественного образования.

Организациям образования и уполномоченным органам следует акцентировать внимание на применении междисциплинарного подхода для повышения качества среднего образования с целью обеспечения более глубокого понимания сложного характера взаимосвязей между природой, человеком и обществом.

Переход общества к устойчивому развитию невозможен безвзаимосвязи таких сфер человеческой деятельности, как естественные и гуманитарные науки, культура и искусство, а также новые области, связанные с информационно-цифровыми преобразованиями.

Приказом министра просвещения РК от 3 августа 2022 г. №348 утвержден Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения, начального, основного среднего и общего среднего, технического и профессионального, послесреднего образования. Применение данного стандарта для основного среднего образования направлено на повышение качества обучения и воспитания через достижение системы целей, представленной в виде ожидаемых результатов обучения.

Однако в указанном документе не уточнено содержание термина качество образования. В Законе РК «Об образовании» от 27 июля 2007 г. с изменениями и дополнениями от 2022 г. также отсутствует понятие качество образования.

Существует шесть основных элементов, которые влияют на качество образования.

- 1) Учитель и методы обучения
- 2) Содержание образования
- 3) Учебная среда

ұжым оқушыларды естуі үшін оқушылардың мүмкіндіктерін кеңейтуге ын-таландыру.

7. Мектеп пен ата-аналардың өзара әрекеттесуі және ынтымақтастығы.

Осылайша, мектептегі білім беру сапасының мәселелерін үнемі өзектендіру кез-келген мемлекеттің басты мақсаттарының бірі болып табылады, өйткені оның болашағы осыған тікелей байланысты. Мектептегі балалардың әл-ауқаты-басты міндет, оны тек мектептің, ата-аналардың және жалпы қоғамның бірлескен күш-жігерімен шешуге болады. ■

4) Управление организацией образования

5) Обеспечение благоприятной атмосферы для учеников

6) Финансирование

Способыулучшения качествашкольного образования

1. Необходимо пересмотреть образовательные программы с учетом тех изменений, которые происходят в нашей стране.

2. Непрерывное повышение уровня квалификации педагогов.

3. Необходимо воспользоваться преимуществами педагогических технологий.

4. Создание условий для совместного обучения.

5. Школа должна работать на обеспечение благоприятных условий для развития личности.

6. Поощрять расширение возможностей учащихся, чтобы школьники были услышаны педагогическим коллективом.

7. Взаимодействие и сотрудничество школы и родителей.

Таким образом, постоянная актуализация вопросов качества школьного образования – одна из главных целей любого государства, так как от этого напрямую зависит его будущее. Благополучие детей в школе – основная задача, решить которую возможно толькосовместными усилиями школы, родителей и общества в целом. ■

АТА-АНАЛАРДЫ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚОЛДАУ ОРТАЛЫҒЫ НЕГІЗІНДЕ БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛ-АУҚАТЫН АРТТЫРУ

**Шайланов Е.С.,
ғылыми қызметкер
«АУДҰИ» КЕ АҚ, Алматы қ.**

**Шайланов Е.С.,
научный сотрудник
НАО «НИГРЧ», г. Алматы**

2023–2024 оқу жылынан бастап қаланың білім беру ұйымдарында ата – аналарды педагогикалық қолдау орталықтары (бұдан әрі – орталық) жұмыс істей бастады. Орталықтар мектептің ата-аналармен балаларды оқыту тәрбиелеу және позитивті ата-ана мәдениетін дамыту мәселелері бойынша өзара іс-қимылын күшейту үшін құрылған.

«Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығы» жобасы аясында ата-аналарға берілетін педагогика-

С 2023–2024 учебного года в организациях образования города Алматы начали функционировать Центры педагогической поддержки родителей (далее – Центр), которые созданы для усиления взаимодействия школы с родителями по вопросам обучения и воспитания детей и развития культуры позитивного родительства.

В рамках данного проекта родители получают психолого-педагогические знания, способствующие решению ряда важных задач и про-

ПОВЫШЕНИЕ БЛАГОПОЛУЧИЯ ДЕТЕЙ НА ОСНОВЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦЕНТРА ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПОДДЕРЖКИ РОДИТЕЛЕЙ

лық-психологиялық білім отбасы мен тәрбие саласындағы бірқатар маңызды міндеттер мен мәселелерді шешеді.

Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығы балаларды оқыту және тәрбиелеу мәселесі бойынша мектептің ата-аналармен қарым-қатынасын күшейту, берекелі отбасы мәдениетін дамытуға бағытталған.

Орталық қызметін жүзеге асыру арқылы мына міндеттерге қол жеткізу көзделді:

- балалардың саламаттығын қамтамасыз ету үшін ата-аналардың педагогикалық мәдениетін, психологиялық-педагогикалық және әлеуметтік құзыретін дамытуға арналған жүйелік педагогикалық қолдауды ұйымдастыру;

- балаларды тәрбиелеу мен дамытуда орта білім беру ұйымы мен отбасы арасындағы өзара іс-қимылды нығайту;

- балаларды тәрбиелеу мен дамытуда ата-аналардың жауапкершілігін арттыру.

блем семьи в сфере воспитания детей.

Деятельность Центра направлена на решение следующих задач:

- организация системного педагогического сопровождения, направленного на развитие педагогической культуры, психолого-педагогической и социальной компетентности родителей для обеспечения благополучия детей;

- укрепление взаимодействия между организацией образования и семьей в вопросах воспитания и развития детей;

- повышение ответственности родителей за воспитание и развитие детей.

С сентября текущего года Центр начал свою деятельность в 6500 организациях образования в 17 областях и 3 городах республиканского значения, что составляет 89,32% всех организаций образования страны. Первые занятия проведены в 5612 школах с участием 196 420 родителей.

Қыркүйек айынан бастап еліміздің 17 облысында және 3 республикалық маңызы бар қаланың 6500 жуық білім беру ұйымында орталық өз қызметін бастады. Бұл еліміздің барлық білім беру ұйымдарының 89,32 % құрайды. Ең алғашқы сабақтар 5612 мектепте жүргізілді, оған 196 420 ата-ана қатысты.

Бұқаралық ақпарат құралдарында, әлеуметтік желілерде орталық жұмысын насихаттау арқылы ата-аналарды тарту көзделген. Осы мақсатта білім беру ұйымдары мектеп сайтында және әлеуметтік желілерде орталық жұмысы туралы жарияланымды #центрыпедагогическойподдержки# хештегі бойынша орналастырды. Бұл бойынша көрсеткіш 84% құрап отыр.

Орталық аясында мектептерде клубтық форматта «Даналық мектебі»

Центр планирует привлечь родителей к сотрудничеству и освещать свою работу через СМИ и социальные сети. С этой целью организации образования размещают на сайте школы и в социальных сетях публикации о работе Центра по хэштегу #центрыпедагогическойподдержки#. Показатель по нему составляет 84%.

В рамках деятельности Центра в 5001 организациях образования работает Клуб «Даналық мектебі», объединяющий разделы «Ата өсиеті», «Әже даналығы», «Аға қамқорлығы» и «Жеңге кеңесі». Работу клуба предлагается проводить в формате круглого стола, конкурса, семинара, встречи, беседы и обсуждения, беседы за дастарханом.

В Центрах педагогической поддержки родителей уже зарегистрировано более 90 000 родителей. Коли-

жұмыс жасайды. «Даналық мектебі» еліміздің білім беру ұйымдарының 5001 құрылған. Даналық мектебі «Ата өсиеті», «Әже даналығы», «Аға қамқорлығы» және «Жеңге кеңесі» жиындары негізінде ұйымдастырылады. Клуб жұмысын дөңгелек үстел, сайыс, семинар, кездесу, әңгімелер және талқылаулар, дастархан басындағы әңгімелер форматында өткізу ұсынылған.

Білім беру ұйымдарында «Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталықтарына» 90 500 жуық ата-ана тіркеліп үлгерді. Ал көрілімдер саны 138 740, пайдаланушылар саны 21 832 құрап отыр.

чество просмотров превышает 138 тысяч, а количество пользователей – 21 832.

Содержание образования родителей основано на концепции целостной личности Абая «Толық Адам» и современных теориях в контексте физического, социального, эмоционального, когнитивного благополучия детей в соответствии с их возрастными особенностями.

Нұрлы ақыл – когнитивное благополучие ребенка, ыстық қайрат – социальное благополучие, жылы жүрек – эмоциональное и физическое благополучие ребенка.

Ата-аналарға білім берудің мазмұны Абайдың «Толық Адам» біртұтас тұлға тұжырымдамасына және балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес денсаулық жағдайы, әлеуметтік, эмоционалдық, когнитивтік әл-ауқаты контексіндегі заманауи теорияларына негізделген.

Білім мазмұны Абайдың «Толық Адам» біртұтас тұлға тұжырымдамасына және балалардың жас ерекшеліктеріне, физикалық, әлеуметтік, эмоционалдық, когнитивтік әл-ауқаты контексіндегі заманауи теорияларға негізделді. Нұрлы ақыл – баланың когнитивті әл-ауқаты, ыстық қайрат – әле-

Содержательную основу курса для родителей детей от 6–7 до 10–11 лет составляют следующие темы: «Как развить у ребенка смекалку и эрудицию?», «Национальные ценности в современной семье», «Как преодолеть игровую зависимость детей?»

Все темы направлены на раскрытие основных проблем, характерных для этого возраста: адаптация ребенка в его первом коллективе, особенности развития когнитивных навыков, развитие памяти и коммуникативных навыков, раскрытие способностей ребенка, игровая зависимость и формирование у ребенка позитивного отно-

уметтік әл-ауқат, жылы жүрек – баланың эмоционалды және физикалық әл-ауқат.

6–7 жастан 10–11 жасқа дейінгі балалардың ата-аналарына арналған курстың мазмұндық негізі «Балада тапқырлық пен эрудицияны қалай дамытуға болады?», «Қазіргі заманғы отбасындағы ұлттық құндылықтар», «Балалардың ойынға тәуелділігін қалай жеңуге болады?» секілді тақырыптарға негізделген. Тақырыптар осы жастағы кездесетін негізгі мәселелер: баланың алғашқы ұжымындағы бейімделуі, баланың когнитивті дағдыларын дамыту ерекшеліктері, есте сақтау қабілеті мен қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, қабілетін ашу, ойынға тәуелділігі және баланың ұлттық құндылықтар мен отбасылық дәстүрлерге өң көзқарасын қалыптастыруға бағытталған.

10–11 жастан 14–15 жасқа дейінгі балалардың ата-аналарына арналған курстың мазмұндық негізі «Позитивті ата-ана болу: тыңдау, есту, айтқаныңа құлақ асу», «Ақыл айтпа, жол көрсет. Оқытудың жаңа шарттары: балаға бейімделу кезеңінен қалай өту керек?»,

шения к национальным ценностям и семейным традициям.

Содержательная основа курса для родителей детей от 10–11 до 14–15 лет: «Позитивное родительство: слушать, слышать, быть услышанным», «Новые условия обучения: как ребенку пройти адаптацию», «Ребенок в интернете: как найти золотую середину», «Воспитываем творческую личность», «Традиции как основа семейного благополучия. Ценности как основа семейного счастья». Рассматриваются такие вопросы, как позитивное отношение к недостаткам ребенка, социально-психологическая адаптация ребенка к новым образовательным условиям, общие интересы родителей и ребенка, принципы общения, защита подростков от буллинга, семейные традиции, особенности общения в классном коллективе и социальной среде.

На занятиях для родителей детей от 14–15 до 17–18 лет рассматриваются национальные ценности и личностные качества, как трудолюбие, ответственность, уверенность в себе, уважение к старшим, благородство,

Мектептегі білім беру сапасын бағалау кезінде объективті бағалау және білім беру сапасын жақсарту үшін жойылуы қажет түйткүрл аймақтарды анықтау үшін аталған барлық өлшемшарттар мен әдістерді ескеру қажет.

«Ақпараттан ақ-қараны ажырату өнері. Интернеттегі бала: тиімді ортаны қалай анықтау керек?», «Бұлақ көрсең, көзін аш. Шығармашылыққа бейім тұлғаны тәрбиелейміз», «Тәлімменен өрілген біздің дәстүр. Құндылықтар отбасы бақытының негізі ретінде» секілді тақырыптардан тұрады. 10–11 жастан 14–15 жасқа дейінгі балалардың ата-аналары үшін баланың кемшіліктеріне позитивпен қарау, баланың жаңа білім беру жағдайларына әлеуметтік-психологиялық бейімделуі, ата-ана мен баланың ортақ қызығушылықтары, қарым-қатынас қағидалары, жасөспірімдерді буллингтен қорғау, отбасылық дәстүрлер, сынып ұжымы мен әлеуметтік ортадағы қарым-қатынас ерекшеліктері секілді мәселелер қамтылған.

14–15 жастан 17–18 жасқа дейінгі балалардың ата-аналарына арналған сабақтарда еңбекқорлық, жауапкершілік, өзіне деген сенімділік, үлкенді сыйлау, тектілік, табандылық, отбасылық жауапкершілік, азаматтық борыш секілді ұлттық құндылықтар мен жеке тұлғалық қасиеттерді басшылыққа алдық. Сабақтың мазмұндық негізі «Жақсыдан қашпа, жаманға баспа...Әлеуметтік желілер және интернет кеңістігі: дұрыс таңдау жасау», «Көркем мінез – баға жетпес байлық. Эмоционалды интеллект – табысты тұлғаның негізі», «Ұлы болсаң, кіші бол! Ұлық болсаң, кішік бол! Баланың өз бетінше әрекет ету қабілеті: оны дамытудың әдіс-тәсілдері, ұлттық салт-дәстүрлер» тақырыптары-

настойчивость, семейная ответственность, гражданский долг.

Содержательная основа урока: «Социальные сети и интернет-пространство: делаем правильный выбор», «Эмоциональный интеллект – основа успешной личности», «Умение ребенка действовать самостоятельно: методы и приемы его развития, национальные обычаи и традиции». В соответствии с возрастными особенностями детей этого возраста были рассмотрены такие вопросы, как интернет-зависимость детей, эмоциональный интеллект, стрессоустойчивость, национальные и семейные традиции, любовь.

Научно-методическое сопровождение деятельности Центра в организациях образования будет осуществлять Национальный научно-практический институт благополучия детей «Өркен» (далее – Институт), которым подготовлены видеоуроки, чек-листы и видеоролики «Методические рекомендации по организации центров педагогической поддержки родителей в организациях образования РК», «Инструкции для педагогов по проведению занятий для родителей», «Инструкции по Центру педагогической поддержки родителей».

В целях повышения успешности деятельности Центра в организациях образования подготовлено 128 авторских видеороликов, 76 графических и информационных видеороликов,

на құрылған. Осы жастағы балалардың жас ерекшелігіне сай балалардың интернет тәуелділігі, эмоционалды интеллект, стресске төзімділік, ұлттық және отбасылық дәстүрлер, сүйіспеншілік секілді мәселелер қамтылды.

Білім беру ұйымдарында орталық қызметін ғылыми-әдістемелік қолдауды «Өркен» балалардың әл-аухатын арттыру ұлттық ғылыми-практикалық институты жүзеге асыратын болады. Ол үшін институт «ҚР білім беру ұйымдарында ата-аналарды педагогикалық қолдау орталықтарын ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар», «Ата-аналарға сабақ өткізу бойынша педагогтерге арналған нұсқау», «Ата-аналарды педагогикалық қолдау орталығы бойынша нұсқау» және видео-сабақтар, чек-парақтар мен видеороликтер дайындады.

Білім беру ұйымдарында орталық қызметінің табыстылығын арттыру мақсатында 128 авторлық видеоролик, 76 графикалық-ақпараттық видеоролик, 100 графикалық ақпараттық постер мен 120 чек-парақ дайындалды. Барлық әзірленген материалдар институттың ресми сайтының «Әдістемелік ұсынымдар» айдарында орналастырылған.

Осы уақытқа дейін Орталық қызметіне байланысты 10 106 педагог біліктілікті арттыру курстарынан өтсе, білім беру ұйымдарының 8000 жуық мектеп әкімшілігі өкілдері арнайы онлайн іс-шараларға қатысты және 7000 жуық педагог орталық қызметінің табыстылығын арттыруға бағытталған вебинарлар топтамасында білімдерін шыңдап жатыр.

Ата-аналарға педагогикалық-психологиялық білім беру балалар саясатына қатысты өзекті мәселелердің шешілуіне ықпал етеді. Нәтижесінде, ата-аналардың педагогикалық-психологиялық құзыреті артады; Қазақстандық отбасылардағы балалар – ата-аналар қарым-қатынасын жақсартады. Ең бастысы, ата-аналар мен педагогикалық қоғамның бірігуі нәтижесінде, балалардың әл-ауқатының көрсеткіштерінің оң динамикасы байқалатын болады. ■

100 графических информационных постеров и 120 чек-листов. Все разработанные материалы размещены на официальном сайте Института в рубрике «Методические рекомендации».

На данный момент 10 106 педагогов прошли курсы повышения квалификации, связанные с деятельностью Центра, около 8000 представителей администраций школ приняли участие в специальных онлайн-мероприятиях и около 7000 педагогов улучшают свои знания в серии вебинаров, направленных на повышение успешности деятельности Центра.

Психолого-педагогическое просвещение родителей способствует решению актуальных вопросов, касающихся детей, в том числе повышается психолого-педагогическая компетентность родителей; в казахстанских семьях улучшаются детско-родительские отношения.

Важным аспектом сотрудничества родителей и педагогического общества будет положительная динамика показателей благополучия детей. ■

ӘЛЕУМЕТТІК БАҒЫТТАЛҒАН ОҚУ ЖОБАЛАРЫ: ҰЖЫМДЫҚ ЖАСАМПАЗДЫҚ ҚЫЗМЕТТІҢ МҮМКІНДІКТЕРІ

И. В. Калачева,
аға ғылыми қызметкер,
«АУДҰИ» КЕ АҚ, Алматы қ.

СОЦИАЛЬНО НАПРАВЛЕННЫЕ УЧЕБНЫЕ ПРОЕКТЫ: ВОЗМОЖНОСТИ КОЛЛЕКТИВНОЙ СОЗИДАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

И. В. Калачева,
старший научный сотрудник,
НАО «НИГРЧ»,
г. Алматы

Оқу жобасы – мұғалімнің немесе сынып жетекшісінің басшылығымен орындалатын дербес шығармашылық, аяқталған жұмыс.

Жобалық қызмет инновациялық болып табылады, өйткені ол тұлғаның рухани-адамгершілік дамуын, адамның және қоршаған әлемнің қайта өзгеруін көздейді. Әлеуметтік бағытталған жобалық қызметтің негіздерін игерудің өзектілігі оны білім беру жүйесінің барлық деңгейлерінде қолдану

Учебный проект – это самостоятельная творческая, завершённая работа, выполняемая под руководством учителя или классного руководителя.

Проектная деятельность является инновационной, так как предполагает нравственно-духовное развитие личности, преобразование человека и окружающего мира. Актуальность овладения основами социально направленной проектной деятельности

саласының кеңдігімен шартталған, талдау, ұйымдастыру-басқару функцияларын неғұрлым тиімді жүзеге асыруға мүмкіндік береді, өмірде қажетті дағдыларды дамытуға ықпал етеді.

Мұғалімнің міндеті – мақсаттарды, мүдделерді, зияткерлік, рухани сұраныстарды, адамгершілік бағдарларды, өз ұрпағының жетістіктерін, қоғамдық пайдалы қызметтегі өз мүмкіндіктерін зерттеу арқылы оқушыларға қазіргі әлемдегі өзінің «Мен» дегенін түсінуге көмектесу. Жобаны жүзеге асыруға тек оқушылар ғана емес, олардың отбасы мүшелері, достары, таныстары да тартылады. Сөйтіп, жоба түрлі мамандықтағы, әртүрлі жастағы, әлеуметтік мәртебедегі көптеген адамдарды біріктіреді, бұл қоғамның салауатты күштерін біріктіруге ықпал етеді.

обусловлена широкой областью ее применения на всех уровнях системы образования, позволяет более эффективно осуществлять аналитические, организационно-управленческие функции, способствует развитию жизненно необходимых навыков.

Задача учителя – помочь учащимся осмыслить свое «Я» в современном мире через исследование целей, интересов, интеллектуальных, духовных запросов, нравственных ориентиров, достижений своего поколения, своих возможностей в общественно полезной деятельности. В реализацию проекта вовлекаются не только учащиеся, но и члены их семей, друзья, знакомые. Таким образом, проект объединяет многих людей разных профессий, возрастов, социального статуса,

Әлеуметтік бағыттағы жобалық қызмет барысында оқушылар ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар туралы түсініктерін тереңдетеді, қоғамға қызмет ету дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін, бастамасы мен дербестігін, командада жұмыс істеу икемділігін дамытады.

что способствует объединению здоровых сил общества.

Основная цель социального проектирования в школе – создать условия, способствующие формированию у учащихся активной гражданской позиции, навыков служения обществу через исследование, творчество, созидательную деятельность, самоотдачу.

Современный проект учащихся – это дидактическое средство активизации познавательной деятельности, развития креативности и одновременно формирования важнейших личностных качеств, навыков служения обществу.

Сильные стороны метода проектов заключаются в органическом сочетании возможности получить теоретические знания, обрести навыки рабо-

Мектептегі әлеуметтік жобалаудың негізгі мақсаты – оқушылардың белсенді азаматтық ұстанымын, зерттеу, шығармашылық, жасампаз қызмет, жанқиярлық арқылы қоғамға қызмет ету дағдыларын қалыптастыруға ықпал ететін жағдайларды жасау.

Оқушылардың қазіргі заманғы жобасы – танымдық қызметті жандандырудың, креативтілікті дамытудың және сонымен бір мезгілде аса маңызды тұлғалық қасиеттерді, қоғамға қызмет ету дағдыларын қалыптастырудың дидактикалық құралы.

Жобалар әдісінің күшті жақтары теориялық білім алуды, командада жұмыс істеу дағдыларына машықтануды, өз қызметін басқалармен бірлесіп құруды үйрену мүмкіндігін органикалық ұштастыру болып табылады.

В ходе социально направленной проектной деятельности учащиеся углубляют представления о национальных и общечеловеческих ценностях, развивают навыки служения обществу, творческие способности, инициативу и самостоятельность, умение работать в команде.

Әлеуметтік бағыттағы жобалық қызмет барысында оқушылар ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар туралы түсініктерін тереңдетеді, қоғамға қызмет ету дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін, бастамасы мен дербестігін, командада жұмыс істеу икемділігін дамытады.

Жобаның тақырыбын таңдау қатысушылардың мүдделерін, қажеттіліктерін ескере отырып құрылуы және олардың жеке тәжірибесіне негізделуі тиіс.

Жобамен жұмыс істеу төрт кезеңді қамтиды:

- жоспарлау;
- талдамалық кезең;
- ақпаратты жинақтап қорыту кезеңі;
- жобамен жұмыс істеуден алынған нәтижелерді ұсыну кезеңі (таныстыру –

ты в команде, научиться строить свою деятельность совместно с другими.

В ходе социально направленной проектной деятельности учащиеся углубляют представления о национальных и общечеловеческих ценностях, развивают навыки служения обществу, творческие способности, инициативу и самостоятельность, умение работать в команде.

Выбор темы проекта должен строиться с учетом интересов, потребностей участников и основываться на их личном опыте.

Работа над проектом включает четыре этапа:

- планирование;
- аналитический этап;
- этап обобщения информации;
- этап представления полученных результатов работы над проектом (презентация).

презентация).

Жобамен жұмысты жоспарлау оның ұжымдық талқылауынан басталады: пікір алмасу; оқушылардың мүдделерін келісу; бастапқы жобалық идеяларды ұсыну; даулы мәселелерді шешу. Содан кейін талқылауға оқушылар ұсынған жобалардың тақырыптары шығарылады.

Идеялар ағымын ынталандыру үшін мидың батыл әрекеті (ми шабуылы) әдісі өзекті. Мұғалім мүмкіндігінше түсініктеме беруден бас тартуы, тақтаға тек оқушылардың идеяларын, жұмыс бағытын және қарсылықтарын жазуы тиіс.

Одан әрі оқушылар педагогпен бірге әрқайсысының әлеуетті мүмкіндіктерін анықтайды (коммуникативтік, әртістік, публицистикалық, ұйымдастырушылық, спорттық және т.б.). Зерттеу топтарына жұмыстың барлық кезеңдерінде қандай да бір міндеттерді шешуге көмектесетін консультант-балаларды таңдауға болады.

Оқушыларды қандай да бір жобаларды жасауға белсенді қосу әлеуметтік-мәдени ортада адами қызметтің жаңа тәсілдерін игеруге мүмкіндік береді.

Талдамалық кезең – дербес зерттеу жүргізу, ақпаратты алу және талдау. Осы кезеңде әрбір оқушы:

- тұтастай алғанда жобаның мақсатына сүйене отырып өз міндетін және өз тобының міндеттерін нақтылайды және тұжырымдайды;

- өз тәжірибесін, басқа оқушылармен, мұғалімдермен, ата-аналармен, консультанттармен және т.б. ақпарат

Планирование работы над проектом начинается с его коллективного обсуждения: обмен мнениями; согласование интересов учащихся; выдвижение первичных проектных идей; разрешение спорных вопросов. Затем предложенные учащимися темы проектов выносятся на обсуждение.

Для стимулирования потока идей актуален метод мозговой атаки (мозговой штурм). Учителю следует по возможности воздержаться от комментариев, записывать на доске идеи, направление работы и возражения учащихся.

Далее ученики совместно с педагогом выявляют потенциальные возможности каждого (коммуникативные, артистические, публицистические, организаторские, спортивные и т. д.). Можно выбрать консультантов – ребят, которые будут помогать исследовательским группам в решении тех или иных задач на всех этапах работы.

Активное включение школьников в создание тех или иных проектов дает возможность осваивать новые способы человеческой деятельности в социально-культурной среде.

Аналитический этап – самостоятельное проведение исследования, получение и анализ информации. На этом этапе каждый ученик:

- уточняет и формулирует собственную задачу, исходя из цели проекта в целом и задачи своей группы в частности;

- ищет и собирает информацию, учитывая собственный опыт, результат обмена информацией с другими

Оқушыларды қандай да бір жобаларды жасауға белсенді қосу әлеуметтік-мәдени ортада адами қызметтің жаңа тәсілдерін игеруге мүмкіндік береді.

Активное включение школьников в создание тех или иных проектов дает возможность осваивать новые способы человеческой деятельности в социально-культурной среде.

алмасу нәтижесін, арнайы әдебиеттерден, интернеттен алынған мәліметтерді ескере отырып, ақпарат іздейді және жинайды;

■ алынған деректерді талдайды және түсіндіреді.

Бұл кезеңде топ мүшелері жұмысты бөліп алу және оны бақылау нысандары туралы уағдаласуы қажет. Әрбір оқушы жұмыс барысын жазатын жеке журнал жүргізе алады. Ортақ журнал да жүргізуге болады. Журнал мұғалімге (оқушыларға да) әркімнің жұмысқа қосқан жеке үлесін бағалауға және бақылауды жеңілдетуге көмектеседі.

ЖҰМЫС РЕТТІЛІГІ

Міндеттерді нақтылау және тұжырымдау. Жоба міндетін дұрыс тұжырымдау жұмыстың нәтижелілігін алдын ала айқындайды. Мұнда мұғалімнің көмегі қажет. Алдымен топ мүшелері өздері таңдаған жұмыс бағыты бойынша бар білімдерімен, сондай-ақ олардың пікірінше, тағы не білу, зерттеу, түсіну керектігі туралы ойларымен бөліседі. Содан кейін мұғалім өзекті сұрақтар қою арқылы оқушыларды тапсырманы тұжырымдауға жетелейді. Егер балалар қойылған мәселенің шешімін күні бұрын біліп отырса және сұрақтарға оңай жауап берсе, міндеттер топ үшін дұрыс қойылмаған, себебі өз бетінше жұмыс істеу және зерттеу қызметінің дағдыларына үйрету – жобаның негізгі мақсатына сәйкес келмейді.

Жобаның барлық қатысушылары қойылған міндетті нақты түсінуі қажет, сондықтан ақпараттық бұрыш құру

учащимися, учителями, родителями, консультантами и т. д., сведения, полученные из специальной литературы, интернета и др.;

■ анализирует и интерпретирует полученные данные.

На этом же этапе членам группы необходимо договориться о распределении работы и формах ее контроля. Каждый ученик может вести индивидуальный журнал, в котором будет записывать ход работы. Можно вести общий журнал. Журнал поможет учителю (и ученикам тоже) оценить индивидуальный вклад каждого в работу и облегчит контроль.

ұсынылады, онда басып шығарылған жоба тақырыбын, топ міндеттерін, топ мүшелерінің, консультанттардың, жауапты адамдардың тізімдерін және т.б. орналастыру ұсынылады.

Ақпаратты іздеу және жинау.

Ең алдымен оқушылар қандай деректерді табулары және қандай ақпарат көздерін пайдаланулары керектігін айқындап алулары қажет. Деректерді жинау әртүрлі тәсілдермен жүзеге асырылуы мүмкін, оларды таңдау осы кезеңге бөлінген уақытқа, материалдық базаға және консультанттардың болуына байланысты. Оқушылар педагогтің көмегімен ақпаратты жинау тәсілін таңдайды: бақылау, сауалнама, әлеуметтік сұрақ-жауап, сұхбаттасу, эксперимент, БАҚ және арнайы әдебиетпен жұмыс істеу сияқты.

Мұғалімнің міндеті – жұмыстың осындай түрін жүргізу әдістемесі бойынша консультацияларды (қажеттілігіне қарай) қамтамасыз ету. Конспектiлеу дағдыларына ерекше назар аудару қажет. Осы кезеңде оқушыларда ақпаратты іздеу, салыстыру, оны жіктеу, байланыстар мен ұқсастықтарды белгілеу, талдау және синтез, топта жұмыс істеу, жеке бақылаулар мен эксперименттеу, коммуникация (кездесулер, сұхбаттасу, сауалнама), әдебиеттермен, БАҚ, интернет материалдарымен жұмыс істеу және т.б. арқылы әртүрлі көзқарастарды үйлестіру дағдылары қалыптасады.

Осы кезеңде ұжымдық қызметтің маңызы зор: қайырымдылық акциялары, игі істер жәрмеңкелері, қарттар үйіне, балалар үйіне бару, көркем өнерпаздар концертін дайындау және т.б. Осындай қызмет түрлерінің ерекшеліктерімен жобаға қатысушыларды адамдармен қарым-қатынас жасау

ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТЬ РАБОТЫ

Уточнение и формулировка задач.

Правильная формулировка задачи проекта предопределяет результативность работы. Здесь необходима помощь учителя. Сначала члены группы обмениваются уже имеющимися знаниями по выбранному ими направлению работы, а также соображениями, что еще, на их взгляд, необходимо узнать, исследовать, понять. Затем учитель через проблемные вопросы подводит учащихся к формулировке задачи. Если дети априорно знают решение поставленной проблемы и легко отвечают на вопросы, задачи для группы поставлены не-

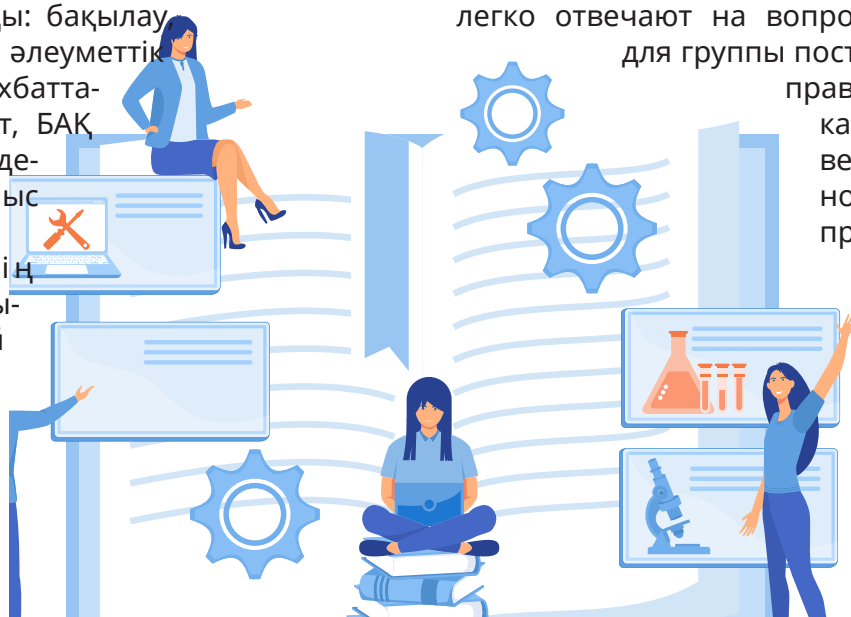
правильно, так как не соответствуют основной цели проекта – обучению навыкам самостоятельной работы и исследовательской деятельности.

Необ-

ходимо, что-

бы все участники проекта четко понимали поставленную задачу, поэтому рекомендуется создать информационный уголок, где в распечатанном виде разместить тему проекта, задачи группы, списки членов группы, консультантов, ответственных и т. д.

Поиск и сбор информации. Прежде всего учащимся необходимо определить, какие данные им предстоит найти и какими источниками информации лучше воспользоваться. Сбор данных может осуществляться различными способами, выбор которых зависит от времени, отведенного на данный этап, материальной базы и наличия консультантов. Учащиеся с помощью педагога выбирают способ сбора информации: наблюдение, ан-

және қажетті көмек көрсету тәжірибесі бар еріктілер алдын ала таныстыра алады.

Мұғалім белсенді бақылаушы рөлін атқарады: зерттеу барысын, оның жобаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкестігін бақылайды; жекелеген қатысушылардың пассивтілігіне жол бермей, топқа қажетті көмек көрсетеді; соңғы кезеңде қорытынды шығару үшін зерттеудің аралық нәтижелерін жинақтап қорытады және т.б.

Алынған ақпаратты өңдеу. Ақпаратпен табысты жұмыс істеудің қажетті шарты – әрбір оқушының жұмыстың мақсаты мен ақпаратты іріктеу өлшемшарттарын айқын түсінуі. Мұғалімнің міндеті – топқа осы өлшемшарттарды айқындап алуға көмектесу. Алынған ақпаратты өңдеу – бұл ең алдымен оны түсіну, салыстыру, алға қойылған

кетирование, социологический опрос, интервьюирование, эксперимент, работа со СМИ и специальной литературой.

Задача учителя – обеспечить (по мере необходимости) консультации по методике проведения такого вида работы. Необходимо уделить особое внимание навыкам конспектирования. На данном этапе у учащихся формируются навыки поиска информации, ее сравнения, классификации, установления связей и аналогий, анализа и синтеза, работы в группе, координации разных точек зрения посредством личных наблюдений и экспериментирования, коммуницирования (встречи, интервьюирование, опросы), работы с литературой, материалами СМИ, интернета и т. д.

Учитель играет роль активного наблюдателя: следит за ходом исследований, его соответствием цели и задачам проекта; оказывает группе необходимую помощь, не допуская пассивности отдельных участников; обобщает промежуточные результаты исследования для подведения итогов на конечном этапе и т. д.

міндетті орындау үшін неғұрлым маңыздысын іріктеу. Оқушыларға фактілерді түсіндіру, қорытынды жасау, өз пікірлерін қалыптастыру білігі қажет болады. Дәл осы кезең олар үшін өте қиын, әсіресе олар мұғалімнің барлық сұрақтарына дайын жауаптарды оқу әдебиеттерінен, интернеттен табуды әдеттенсе. Әлеуметтік бағытталған жобаны орындау кезінде өзі ашқан жаңалықтар, басқалардың игілігіне бағытталған ұжымдық қызметтен алған әсерлер, зерттеуге қатысушыда болған өзгерістерді талдау маңызды.

Ақпаратты жинақтап қорыту кезеңінде алынған ақпаратты құрылымдау және алған білімдерін, ептіліктерін, дағдыларын біріктіру жүзеге асырылады. Оқушылар алынған деректерді жүйелейді, қорытынды шығару үшін тұжырымдарының жал-

На данном этапе особое значение имеет коллективная деятельность: благотворительные акции, ярмарки добрых дел, походы в дома престарелых, детские дома, подготовка концертов художественной самодеятельности и др. С особенностями таких видов деятельности участников проекта могут предварительно ознакомить волонтеры, имеющие опыт общения с людьми и оказания необходимой помощи.

Учитель играет роль активного наблюдателя: следит за ходом исследований, его соответствием цели и задачам проекта; оказывает группе необходимую помощь, не допуская пассивности отдельных участников; обобщает промежуточные результаты исследования для подведения итогов на конечном этапе и т. д.

пы логикалық схемасын жасайды. Бұл рефераттар, баяндамалар, конференциялар өткізу, бейнефильмдер (бейнероликтер), спектакльдер көрсету, стенгазеттер, мектеп журналдарын шығару, электронды тұсаукесерлер және т.б. болуы мүмкін.

Ақпаратты жинақтап қорыту үдерісі маңызды, себебі жобаға қатысушылардың әрқайсысы барлық топтың алған білімдерін, ептіліктерін, дағдыларын «өзі арқылы өткізеді», өйткені ол кез келген жағдайда жоба нәтижелерін таныстыруға қатысуы тиіс болады.

Алынған жұмыс нәтижелерін ұсыну (таныстыру, жобаны қорғау). Бұл кез

Обработка полученной информации. Необходимое условие успешной работы с информацией – ясное понимание каждым учеником цели работы и критериев отбора информации. Задача учителя – помочь группе определить эти критерии. Обработка полученной информации – это прежде всего ее понимание, сравнение, отбор наиболее значимой для выполнения поставленной задачи. Учащимся потребуется умение интерпретировать факты, делать выводы, формировать собственные суждения. Именно этот этап наиболее труден для них, особенно если они привыкли находить в учебной литературе, интернете готовые ответы на все вопросы учителя. При выполнении социально направленного проекта имеют значения собственные открытия, пережитые впечатления от коллективной деятельности, направленной на благо других, анализ изменений, произошедших в участнике исследования.

На этапе обобщения информации осуществляются структурирование полученной информации и интеграция полученных знаний, умений, навыков. Учащиеся систематизируют полученные данные, выстраивают общую логическую схему выводов для подведения итогов. Это могут быть рефераты, доклады, проведение конференций, показ видеофильмов (видеороликов), спектаклей, выпуск стенгазет, школьных журналов, электронные презентации и др.

Процесс обобщения информации важен потому, что каждый из участников проекта как бы «пропускает через себя» полученные всей группой знания, умения, навыки, так как в любом случае он должен будет участвовать в презентации результатов проекта.

Представление полученных результатов работы (презентация, защита проекта). На этом этапе учащиеся осмысливают полученные данные и способы достижения результата, обсуждают и готовят итоговое представление результатов, описывают приемы получения и анализа информации, демонстрируют приобретен-

зеңде оқушылар алынған деректердің және нәтижеге қол жеткізу тәсілдерінің мәнін түсінеді, нәтижелердің қорытынды ұсынысын талқылайды және дайындайды, ақпаратты алу және талдау тәсілдерін сипаттайды, алған білімдері мен ептіліктерін көрсетеді, жұмыста тап болған мәселелер туралы айтады.

Жобаны қорғау оның орындалу нәтижесін көрсету болып табылады, ол әр түрлі етіліп ұсынылуы мүмкін: бейнеролик, фотоколлаж, кітап-жайма, қабырға газеті, сахна көріністерін қоя отырып, көп жанрлық композиция, өз шығармаларын орындау ретінде және т.б. Бұл кезең пәндер мұғалімдерін, отбасы мүшелері мен оқушылардың достарын, сондай-ақ жобаны іске асыру барысында көмек көрсеткен адамдарды шақыруға болатын жарқын, есте қаларлық оқиға болуы тиіс. Атаулы естелік сыйлықтар дайындау, балаларға арналған сөздерді ойластыру, шығармашылық жұмыстардың (суреттер, коллаждар, эсселер, фотосуреттер және т.б.) көрмесін безендіру, жобаны іске асыруға әрбір қатысушының үлесін объективті бағалай отырып, номинациялар (дипломдар) тағайындау ұсынылады.

Тұтас тәрбие бағдарламасында (әрбір қазақстандық педагогтің үстел кітабында) ұлттық мүдде, ар-ождан, ұмтылыс сияқты құндылықтар белгіленген. Ұлттық мүдде – қоғам игілігіне қызмет ету; ар-ождан – отбасы мүшелеріне, мұғалімдерге, достарға, сыныптастарға мейірімділік пен құрмет көрсету; ұмтылыс – өзін және қоршаған әлемді тану, қарым-қатынас жасау, дос болу, еңбек ету және өзін-өзі дамыту қажеттілігінің және қалауының көрінісі. Бұл әрбір құндылықтың кейбір аспектілері ғана. Ал оларды игеру әлеуметтік тәжірибелер, іс-тәжірибелер, педагогтермен, ата-аналармен, еріктілермен бірге қоғамдық маңызы бар жобалар сияқты жасампаздық қызмет үдерісінде жүзеге асырылады.

Осындай тәсілдің арқасында белсенді өмірлік ұстанымы бар, азаматтық санасы дамыған білімді, шығармашыл тұлғаны тәрбиелеу міндеттерін кешенді шешуге болады. ■

ные знания и умения, рассказывают о проблемах, с которыми столкнулись в работе.

Защита проекта заключается в демонстрации результата его выполнения, который может быть представлен в разных видах: видеоролике, фотоколлаже, книге-раскладке, стенной газете, многожанровой композиции с показом сценок, исполнением произведений собственного сочинения и др. Этот этап должен стать ярким, запоминающимся событием, на который можно пригласить гостей: учителей-предметников, членов семей и друзей учащихся, а также тех людей, которым оказывалась помощь в процессе реализации проекта.

Рекомендуется подготовить адресные памятные подарки, продумать слова напутствия детям, оформить выставку творческих работ (рисунков, коллажей, эссе, фотоснимков и др.), учредить номинации (дипломы), объективно оценив вклад каждого участника в реализацию проекта.

В Программе целостного воспитания (настольной книге каждого казахстанского педагога) обозначены такие ценности, как национальный интерес, совесть, стремление. Национальный интерес – это служение на благо общества; совесть – проявление доброты и уважения к членам семьи, учителям, друзьям, одноклассникам; стремление – проявление потребности и желания познавать себя и окружающий мир, общаться, дружить, трудиться и саморазвиваться. Это лишь некоторые из аспектов каждой ценности. А их освоение происходит в процессе созидательной деятельности: социальные опыты, практики, общественно значимые проекты совместно с педагогами, родителями, волонтерами.

Благодаря такому подходу можно комплексно решать задачи воспитания образованной, творческой личности с активной жизненной позицией, развитым гражданским сознанием. ■

ОТБАСЫ МЕН МЕКТЕПТІҢ ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСУІ СӘТТІ ОҚУ-ТӘРБИЕ ҮДЕРІСІНІҢ КЕПІЛІ РЕТІНДЕ

Г. В. Кононенко
Астана қаласы
№ 28 мектеп-лицейі
директорының тәрбие
жұмысы жөніндегі
орынбасары

Бүгінгі таңда көптеген ата-ана баланың сәтті оқуы мен дамуына қызығушылық танытады. Дегенмен, олар ата-ана мен мектептің өзара белсенді әрекеттесуі арқылы ғана жақсы нәтижелерге қол жеткізуге болатынын әркез түсіне бермейді. Мектеп екі негізгі функцияны жүзеге асыратыны белгілі: білім беру және тәрбиелеу. Білім беру саласында басты рөл мектепке тиесілі болса, тәрбие саласында отбасы маңызды рөл атқарады.

Сегодня многие родители заинтересованы в успешном обучении и развитии ребенка. Однако не всегда есть понимание того, что хороших результатов можно добиться только при активном взаимодействии родителей и школы. Школа, как известно, выполняет две основные функции: образовательную и воспитательную. В сфере образования главная роль принадлежит школе, а вот в сфере воспитания важную роль играет семья.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ СЕМЬИ И ШКОЛЫ КАК ЗАЛОГ УСПЕХА УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Г. В. Кононенко
заместитель директора
по воспитательной работе,
школа-лицей №28 г. Астана

Отбасымен өзара әрекеттесу – бұл мектеп пен әр мұғалімнің жұмысындағы өзекті және күрделі мәселелердің бірі.

Драматург әрі жазушы Виктор Розов: «Отбасы – бұл тірек нүктесі. Отбасы жоқ жерде қаңбақ атты арамшөп өседі. Үй – табалдырықтан аттап, күннің барлық ауыртпалығынан айырылып, босаңсып, демалатын жер. Мектептің тәрбиелік мәні туралы қанша айтсақ та, адамның рухани әлемін

Взаимодействие с семьей – одна из актуальных и сложных проблем в работе школы и каждого педагога.

Как писал драматург и писатель Виктор Розов: «Семья – это точка опоры. Нет семьи – растет сорная трава под названием перекаати-поле. Дом – это место, переступая порог которого ты сбрасываешь всю тяжкую ношу дня, расслабляешься, отдыхаешь. И сколько бы ни говорили о воспитательном значении школы, все-таки ос-

қалыптастырудың негіздері отбасында басталады» – деп жазған.

Ата-аналар мен мұғалімдер одағын құруда сынып жетекшілері маңызды рөл атқарады. Бұл одақтың болуы немесе болмауы сынып жетекшісінің шеберлігіне, кәсібилігіне және қалауына байланысты.

Отбасының тәрбиелік әлеуетін зерттеу (баланы қоршаған отбасылық атмосфера) мектеп пен ата-аналардың ынтымақтастығы мәселесін шешудегі басты және алғашқы қадам болып табылады. Сынып жетекшілері сыныптардың әлеуметтік паспорттарын жасайды, олардың негізінде мектептің әлеуметтік паспорты жасалады.

Алынған талдау деректері мектеп пен ата-аналардың жұмысын жақсарту үшін өзара әрекеттесу жоспарын жасауға мүмкіндік беретін негізгі ақпаратқа айналады.

Мектепте «Отбасы» бағдарламасы қабылданып, жұмыс істейді.

Ата-аналармен өзара іс-қимыл жүйесінде мектеп дәстүрлері маңызды рөл атқарады: жалпы мектептік және сыныптық іс-шаралар (мерекелер, акциялар, конкурстар, би марафондары). Өйткені, мектепте баланың өзін-өзі

новы формирования духовного мира человека начинаются в семье».

В создании союза родителей и педагогов важнейшая роль принадлежит классным руководителям. От мастерства, профессионализма и желания классного руководителя зависит быть этому союзу или нет.

Изучение воспитательного потенциала семьи (семейная атмосфера, окружающая ребенка) является главным и самым первым шагом в решении проблемы сотрудничества школы и родителей. Классными руководителями составляются социальные паспорта классов, на основе которых составляется социальный паспорт школы.

Полученные аналитические данные становятся базовой информацией, позволяющей выработать план взаимодействия и совершенствования работы школы и родителей.

В школе принята и действует Программа «Семья».

Важную роль в системе взаимодействия с родителями играют школьные традиции: общешкольные и классные мероприятия (праздники, акции, конкурсы, танцевальные марафоны). Ведь именно в школе у ребенка появляется возможность для самовыражения, проявления своих талантов.

Часто классные руководители жалуются на то, что трудно привлечь родителей в школу. Как приобщить родителей к делам и заботам школы? Как добиться согласованности в действиях школы и семьи? Ответы на все указанные вопросы вырабатываются на заседаниях педагогических советов с участием родителей.

Программа «Семья» школы-лицея №28

Задачи семейного воспитания

- гармоническое развитие ребенка
- забота о здоровье детей
- помощь в учении, трудовое воспитание и помощь в выборе профессии
- забота об общекультурном и интеллектуальном развитии
- подготовка к самовоспитанию и саморазвитию
- половое воспитание, подготовка к будущей семейной жизни

Организация взаимодействия школы и семьи предполагает:

- В рамках программы "Кудьлькартага негиздеген билим беру" созданы "Ата мектеби", "Эже мектеби", "Эке мектеби", "Ана мектеби", "Ага мектеби", "Жеке мектеби"
- изучение семьи с целью выявления ее возможностей по воспитанию своих детей и детей класса
 - группировку семей по принципу возможности их нравственного потенциала для воспитания своего ребенка, детей класса
 - анализ промежуточных и конечных результатов их совместной воспитательной деятельности

Задачи взаимодействия педагогов и родителей:

- формирование активной педагогической позиции родителей
- вооружение родителей педагогическими знаниями и умениями
- активное участие родителей в воспитании детей

Ата-аналарды оқу-тәрбие үдерісіне тарту үшін келесі қызмет түрлері қолданылады.

<p>Дәстүрлі Ата-аналар жиналысы Жалпы сынып және жалпы мектеп конференциялары Жеке кеңес беру Үйге бару</p>	<p>Дәстүрлі емес Ата-аналарға арналған тренингтер Талқылау Психологиялық сергіту Дөңгелек үстелдер Ауызша журналдар Практикумдар</p>
--	---

Для вовлечения родителей в учебно-воспитательный процесс применяются следующие формы деятельности.

<p>Традиционные Родительские собрания Общеклассные и общешкольные конференции Индивидуальные консультации Посещение на дому</p>	<p>Нетрадиционные Родительские тренинги Дискуссии Психологические разминки Круглые столы Устные журналы Практикумы</p>
--	---

көрсетіп, өз талантын паш ету мүмкіндігі бар.

Көбінесе сынып жетекшілері ата-аналарды мектепке тарту қиын деп шағымданады. Ата-аналарды мектептің істері мен мұқтажына қалай тартуға болады? Мектеп пен отбасының іс-әрекеттерінде үйлесімділікке қалай қол жеткізуге болады? Көрсетілген барлық сұрақтардың жауаптары ата-аналардың қатысуымен өтетін педагогикалық кеңестердің отырыстарында әзірленеді.

Ата-аналарды тәрбие үдерісіне тарту жөніндегі қызмет нысандары:

- балалар мен олардың ата-аналарының шығармашылық күндері;
- ашық сабақтар және сыныптан тыс жұмыстар;
- ата-аналардың қоғамдық патрульдері;
- шефтік көмек;
- ата-аналардың Мектеп кеңесінің жұмысына қатысуы

Өзара әрекеттесу үдерісінде мұғалімдер ата-аналармен жұмыс істеудің келесі қағидаларын қолданады:

Педагогтердің ата-аналармен

Формы деятельности по вовлечению родителей в воспитательный процесс:

- дни творчества детей и их родителей;
- открытые уроки и внеклассные мероприятия;
- родительское общественное патрулирование;
- шефская помощь;
- участие родителей в работе Совета школы

В процессе взаимодействия учителя используют следующие принципы работы с родителями:

Доброжелательный стиль общения педагогов с родителями. Позитивный настрой на общение является прочным фундаментом, на котором строится вся работа учителя с родителями.

Гуманный подход к выстраиванию взаимоотношений семьи и школы. Наиболее существенными принципами во взаимоотношениях являются гуманность, толерантность, т.е. признание достоинства, свободы личности, терпимость к мнению другого.

Мұғалімдер мен ата-аналардың өзара әрекеттесу формалары

Ұжымдық	Топтық	Жеке
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ата-аналар жиналысы 2. Ата-аналар дәрісі 3. Тәжірибе алмасу конференциясы 4. Сұрақ-жауап кеші 5. Даулы тәрбие мәселелері бойынша рефлексия 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ата-аналар комитеті мен өзара іс-қимыл 2. Шығармашылық топтармен өзара әрекеттесу 3. Топтық кеңес беру 4. Мамандарды тарта отырып, ата-аналарға арналған практикалық сабақтар 5. Клубтар 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Әңгіме 2. Үйге бару 3. Кеңес беру-рефлексия 4. Жеке тапсырмаларды орындау 5. Хат алмасу 6. Телефонмен сөйлесу

Формы взаимодействия педагогов и родителей

Коллективные	Групповые	Индивидуальные
<ol style="list-style-type: none"> 1. Родительское собрание 2. Родительский лекторий 3. Конференция по обмену опытом 4. Вечер вопросов и ответов 5. Диспут-размышление по проблемам воспитания 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаимодействие с родительским комитетом 2. Взаимодействие с творческими группами 3. Групповые консультации 4. Практические занятия для родителей с привлечением специалистов 5. Клубы 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Беседа 2. Посещение на дому 3. Консультация-размышление 4. Выполнение индивидуальных поручений 5. Переписка 6. Телефонный разговор

достық қарым-қатынас стилі. Қарым-қатынасқа деген оң көзқарас – бұл педагогтің ата-аналармен жұмысының негізі.

Отбасы мен мектеп арасындағы қарым-қатынасты қалыптастырудағы адамгершілік көзқарас. Қарым-қатынастағы ең маңызды қағидалар – адамгершілік, толеранттылық, яғни, адамның қадір-қасиетін, бостандығын тану, басқаның пікіріне төзімділік.

Ашықтық. Қоғамдағы жаңа әлеуметтік өзгерістер педагогтен баланың отбасына қатысты ашықтықты талап етеді.

Әр отбасына жеке көзқарас. Бұл мұғалімнің жұмысындағы ең маңызды қағидалардың бірі. Барлық отбасы бір-бірінен ерекшеленеді. Бұл айырмашылықтар көптеген факторларға

Открытость. Новые социальные изменения в обществе требуют от педагога открытости по отношению к семье ребенка.

Индивидуальный подход к каждой семье. Это один из самых главных принципов в работе учителя. Все семьи отличаются друг от друга. Эти различия зависят от многих факторов: родительской и человеческой культуры, традиций семьи, социального положения, особенностей здоровья членов семьи, ее состава, жилищных условий, образовательного ценза, внутрисемейных отношений, наличия животных в семье, предпочитаемого вида отдыха и многого другого.

Сотрудничество. Современные родители в большинстве своем информированные в вопросах воспитания детей. Исходя из этого, будут гораз-

Ұлы ұстаз Ыбырай Алтынсарин айтқандай: «Мұғалім болу — мансап емес, Құдайдың берген сыйы. Ол ештеңе күтпестен, жүрек жылуын басқаларға беруге дайын болуы керек».

байланысты: ата-ана мен адам мәдениеті, отбасы дәстүрлері, әлеуметтік жағдайы, отбасы мүшелерінің денсаулығының ерекшеліктері, оның құрамы, тұрғын үй жағдайлары, білім цензі, отбасылық қатынастар, отбасындағы жануарлардың болуы, демалудың қолайлы түрі және т.б.

Ынтымақтастық. Қазіргі ата-аналардың көбі балаларды тәрбиелеу мәселелерінде хабардар. Осыған байланысты, күрделі педагогикалық жағдайларда өзара көмек пен отбасын қолдау атмосферасын құру, мұғалімнің отбасы мәселелерін түсінуге деген қызығушылығын көрсетуі және көмектесуге деген шынайы ниеті әлдеқайда тиімдірек болады. Ата-ана мұғалімді дос, әрдайым көмекке келетін, тыңдайтын, жол көрсететін, қолдайтын, дұрыс кеңес беретін адам ретінде көруі керек. ■

до эффективнее создание атмосферы взаимопомощи и поддержки семьи в сложных педагогических ситуациях, демонстрация заинтересованности педагога разобраться в проблемах семьи и искреннее желание помочь

Родители должны видеть в учителе друга, человека, который всегда придет на помощь, выслушает, подскажет, поддержит, даст верный совет. ■

АТА-АНАЛАР! НАЗАР АУДАРЫҢЫЗДАР: БУЛЛИНГ!

Себептері, салдары, қорғану әдістері

Сіздің балаңызды мектепте қорлайды. Не істеу керек?
Ата-аналарға арналған ұсыныстар

Буллинг – бұл:

ауызша қорлау;
зәбір көрсету қатері;

жеке
мүлікті ұрлау, бүлдіру;

әдепсіз
қимылдар;

басқа адамдарды қудалауға
белсенді қатысуға тарту;

адамның қадір қасиетін
төмендететін мимика;

бопсалау;

көмек сұрауды
елемеу;

дәрекі физикалық күш қолдану
(ұрып-соғу, аяқтан шалу,
итеру және т. б.).

Есіңізде болсын:

кез-келген адам қорлаудың құрбаны бола алады!

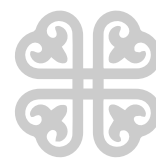
Ата-аналар неғұрлым тез әрекет етсе, баланың қауіпсіздігі, денсаулығы,
кейде өмірінің өзі үшін ауыр зардаптардан аулақ болу мүмкіндігі
соғұрлым жоғары болады.

МЕКТЕПТЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК-
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ КЛИМАТТЫҢ
ДИАГНОСТИКАСЫ БАЛАЛАРДЫҢ
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ САЛАМАТТЫҒЫН
ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫ ҚАМТАМАСЫЗ
ЕТУДІҢ ШАРТЫ РЕТІНДЕ

ДИАГНОСТИКА СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИ- ЧЕСКОГО КЛИМАТА В ШКОЛЕ КАК УСЛОВИЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ ДЕТЕЙ

М. К. Таипова,
п. ф. к., Стратегиялық жоспарлау,
талдау және мониторинг
департаментінің директоры
АУДҰИ, Алматы қ.

М. К. Таипова,
к. п. н., директор Департамента
стратегического планирования,
аналитики и мониторинга,
НИГРЧ, г. Алматы

Қазіргі балалардың өмірге төзімділігі, өміршеңдіктері, бейімделуі, өмірге және өзіне қанағаттануының төмендеуі жағдайында психологиялық саламаттықты арттыру мәселесі өзекті болып отыр.

Бүгінгі таңда білім беру жүйесінде қолайлы білім беру ортасын құруға бағытталған ұйымдастырушылық және мазмұнды инновациялық үдерістер жүріп жатыр.

Мектеп пен сыныпта қолайлы әлеуметтік-психологиялық климаттың болуы оқушылардың сәтті дамуының маңызды шарты болып табылады.

Вусловиях снижения жизнестойкости, жизнеспособности, адаптивности, удовлетворенности жизнью и собой у современных детей актуальной становится проблема повышения психологического благополучия.

На сегодняшний день в системе образования происходят инновационные процессы, направленные на создание благоприятной образовательной среды, организационные и содержательные.

Важным условием благополучного развития школьников является нали-

Оның нақты жағдайының диагностикасы және одан кейінгі өзгерістер білім алушылардың психологиялық саламаттығын қамтамасыз ету бойынша педагогикалық ұжым қызметінің маңызды құрамдас бөлігі болып табылады.

Диагностика баланың, педагогикалық ұжымның, жалпы мектептің даму деңгейінің нақты жағдайын анықтауға мүмкіндік береді.

Жеке және аймақтық ерекшеліктері бар белгілі бір мектептің әлеуметтік-психологиялық климатының жағдайын анықтау үшін диагностиканың әр түрлі әдістерінің ішінен әр жағдайға қатысты сұранысқа ие түрін таңдап, бейімдеу қажет.

«Мектеп сүйіспеншілік мекені ретінде» пилоттық жобасы аясындағы жұмыс тәжірибесі мектептің әлеуметтік-психологиялық климатын диагностикалаудың келесі заңдылықтары туралы айтуға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік-психологиялық климаттың жай-күйінің көрсеткіштерін анықтай отырып, біз үш «климаттық аймақты» бөлдік.

1. Біріншісі – осы ұжымдағы қызметтің мақсаттары мен міндеттерін білу, оның мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін сақтауға кепілдік беру.

2. Екіншісі – бұл ұжымда жалпы қабылданған және оның мүшелерінің қызметі мен мінез-құлқын анықтайтын моральдық құндылықтар.

3. Үшіншісі – бір-бірімен тікелей байланыста болатын ұжым мүшелері арасында қалыптасатын бейресми қатынастар. Яғни, психологиялық климат – бұл әрекет ету аймағы моральдық және әлеуметтік жағынан әлдеқайда жергілікті болып табылатын микроклимат.

Осылайша, әлеуметтік-психологиялық климат әлеуметтік және моральдық категорияларға байланысты.

чие в школе и классе благоприятного социально-психологического климата. Диагностика его реального состояния и последующих изменений является важным компонентом деятельности педагогического коллектива по обеспечению психологического благополучия обучающихся.

Оқушыларынан қызығушылық, достық және ашықтық күтетін мұғалімдердің үлесі 91% құрады.

Диагностика позволяет определить реальное состояние уровня развития ребенка, педагогического коллектива, школы в целом.

Чтобы определить состояние социально-психологического климата конкретной школы, имеющей свои индивидуальные и региональные особенности, необходимо среди многообразия существующих методик диагностики отобрать и адаптировать наиболее востребуемые в каждом данном случае.

Опыт работы в рамках пилотного проекта «Школа как территория любви» позволяет говорить о следующих закономерностях диагностики социально-психологического климата школы.

Определяя показатели состояния социально-психологического климата, мы выделили три «климатические зоны».

Первая – осознанность в данном коллективе целей и задач деятельно-

Жоба сыныптағы әлеуметтік-психологиялық климатты қалыптастыратын сипаттамаларды анықтады.

Қолайлы әлеуметтік-психологиялық климаттың сипаттамалары

1. Сыныпта балалар арасындағы қарым-қатынас көңілді, жарқын, оптимизм басым; қарым-қатынастар ынтымақтастық, өзара көмек, ізгі ниет қағидаттарына негізделген; балалар бірлескен істерге қатысуды, бос уақыттарын бірге өткізуді ұнатады; қарым-қатынаста мақұлдау мен қолдау басым, сын жақсы тілектермен айтылады.

2. Сыныпта оның барлық мүшелеріне әділ және құрметпен қарау нормалары бар; мұнда олар әрқашан әлсіздерді қолдайды, оларды қорғайды, жаңадан келгендерге көмектеседі.

3. Сыныпта жауапкершілік, адалдық, еңбекқорлық, риясыздық және т.б. жеке қасиеттер жоғары бағаланады.

4. Сынып мүшелері белсенді, жігерлі, барлығына пайдалы іс жасау қажет болса, тез жауап береді, оқуда және бос уақытты өткізуде жоғары көрсеткіштерге қол жеткізеді.

5. Сыныптың жекелеген оқушыларының жетістіктері немесе сәтсіздіктері ұжымның барлық мүшелерінің жанашырлығы мен шынайы қатысуын тудырады.

6. Сынып ішіндегі топтар арасындағы қарым-қатынаста өзара сыйластық, түсінушілік пен ынтымақтастық бар.

Әлеуметтік-психологиялық климаттың сипаттамаларын анықтау диагностиканың қолайлы әдістерін таңдауға мүмкіндік берді. Нақты ақпарат алу үшін біз сынып пен мектептің әлеуметтік-психологиялық климатын зерттеудің сапалық және сандық әдістерін біріктірдік [4].

• Педагогтерге, білім алушыларға және ата-аналарға сауалнама жүргізілген зерттеудің сандық әдісі. Олар білім беру сатыларына сәйкес кіші топтарға бөлінді: бастауыш, негізгі және орта мектеп.

сти, гарантированность соблюдения прав и обязанностей его членов.

Вторая – моральные ценности, которые в данном коллективе являются общепринятыми и определяют деятельность и поведение его членов.

Третья – неофициальные отношения, которые складываются между членами коллектива, находящимися в непосредственном контакте друг с другом. То есть психологический климат – это микроклимат, зона действия которого значительно локальнее морального и социального.

Таким образом, социально-психологический климат обусловлен социальными и моральными категориями.

В проекте определялись характеристики, которые формируют социально-психологический климат в классе.

Характеристики благоприятного социально-психологического климата

1. В классе преобладает бодрый, жизнерадостный тон взаимоотношений между ребятами, оптимизм в настроении; отношения строятся на принципах сотрудничества, взаимной помощи, доброжелательности; детям нравится участвовать в совместных делах, вместе проводить свободное время; в отношениях преобладают одобрение и поддержка, критика высказывается с добрыми пожеланиями.

• Зерттеудің сапалы әдісі мұғалімдермен де, білім алушылармен де, ата-аналармен де тереңдетілген сұхбат жүргізуді қамтыды.

Диагностика пилоттық жоба шеңберінде жүргізілді, оған 14 өңірден және республикалық маңызы бар 3 қаладан 84 білім беру ұйымы қатысты.

Сауалнамамен 814 бастауыш сынып оқушысы, 2965 5–9 сынып оқушысы және 930 жоғары сынып оқушысы; 584 педагог және 402 ата-ана қамтылды.

Тереңдетілген сұхбат: 5–9 сыныптардың 85 оқушысы; 10–11 сыныптардың 42 оқушысы; 170 педагог.

Зерттеу аясында барлығы 12 диагностикалық құрал пайдаланылды: респонденттердің әртүрлі топтарымен құрылымдық сұхбат жүргізу үшін сауалнамалардың 7 түрі; өзі толтыру үшін 1 чек-парақ; респонденттердің 3 тобы (ата-аналар, мұғалімдер және мектеп директорлары); фокус-топтық пікірталастар жүргізу үшін әзірленген 4 сценарий.

Оқушылардың сауалнамасының нәтижелері бойынша олардың психологиялық жайлылықты қабылдауына негізінен «мұғалім – оқушы», «оқушы – оқушы» қатынастары әсер етеді.

Баланың ондағы жайлылығының көрінісі болып табылатын мектепке деген жалпы қатынасты анықтау үшін мектепке оң көзқарасы бар оқушылардың үлесі индикаторы енгізілді. Зерттеу нәтижелері бойынша ол 76% құрайды.

Оқушылардың мектеп ортасының оларға деген мейірімді көзқарасы бойынша қабылдаудағы жағдайдың қаншалықты өзгеретінін анықтау үшін мектеп ортасының оларға деген оң көзқарасына сенімді оқушылардың үлесі индикаторы енгізілді. Бұл көрсеткіш 46% сәйкес келеді, яғни сауалнамаға қатысқан оқушылардың жартысынан азы мек-

2. В классе существуют нормы справедливого и уважительного отношения ко всем его членам; здесь всегда поддерживают слабых, выступают в их защиту, помогают новичкам.

3. В классе высоко ценят такие черты личности, как ответственность, честность, трудолюбие, бескорыстие и т. д.

Доля учителей, ожидающих от своих учеников любознательности, дружелюбия и открытости, составила 91%.

4. Члены класса активны, полны энергии, быстро откликаются, если нужно сделать полезное для всех дело, и добиваются высоких показателей в учебной и досуговой деятельности.

5. Успехи или неудачи отдельных учащихся класса вызывают соперничество и искреннее участие всех членов коллектива.

6. В отношениях между группировками внутри класса существует взаимное расположение, понимание, сотрудничество.

Определение характеристик социально-психологического климата позволило выбрать подходящие методики диагностики.

Для получения более точной информации мы совместили качественные и количественные методы исследования социально-психологического климата класса и школы.

• **Количественный метод исследования**, в рамках которого проведено анкетирование педагогов, об-

теп ортасы оларға жақсы қарайды деп санайды.

Егер оларда проблемалар туындаса, мектеп қызметкерлерінен көмек сұрайтын оқушылардың үлесі 53% құрайды.

Жалпы мектеп атмосферасының ізгі ниетін көрсететін индикатор – әртүрлі себептермен мектепке барудан қорқатын оқушылардың үлесі. Бұл көрсеткіш 21% құрады.

Мектептің қоғамдық өміріне белсенді қатысатынына сенімді оқушылардың үлесі 68,7%.

Оқушылардың қарым-қатынасы әртүрлі болады: қайырымды және қайырымды емес. Сауалнамаға қатысқан оқушылар атап өткендей, олар сыныптың кіші топтарға бөлінетінін ұнатпайды, яғни біртұтас ұжым жоқ. Сауалнама нәтижелері бойынша оқушылар үшін мұғалімнің оларға «айқайлай бергеннен гөрі», шыдамдылық танытқаны, түсіністікпен қарағаны және мейірімді қарым-қатынасы өте маңызды.

Оқушылар арасында қақтығыстар орын алады, мұғалімдердің пікірінше, оқушылар «өздерін көрсетуге, беделге ие болуға тырысады; қыздар өздерін көрсетеді; балалардың жартысынан көбі жақсы баға алғысы келеді, бәсекеге түсе бастағанда да жанжал туындауы мүмкін».

Мектептегі психологиялық жайлы орта достық, өзара түсіністік және қолдау атмосферасымен, зорлық-зомбылықтың, қорқытудың әртүрлі түрлерін көрсетуге тыйым салумен, тең мүмкіндіктер берумен және әр оқушының шешім қабылдауға қатысуымен, оқушылардың шығармашылық белсенділігін ынталандырумен, ата-аналардың мектеп өміріне белсенді қатысуымен сипатталады.

Педагогтермен өткізілген «Бақытты педагог – бақытты оқушы» тереңдетілген сұхбаты қалай өтті?

Білім беру мекемелері педагогтерінің оқушылардың психологиялық саламаттығын бағалауы. Деректерді жинау 6–8 адамнан тұратын топтарда

учающихся и родителей. Они были разделены на подгруппы согласно ступеням образования: начальная, основная и старшая школа.

• **Качественный метод исследования** включал в себя проведение глубинных интервью как с педагогами, так и с обучающимися и родителями.

Диагностика проводилась в рамках пилотного проекта, участниками которого были 84 организации образования из 14 регионов и 3 городов республиканского значения.

Анкетированием были охвачены 814 учащихся начальной школы, 2 965 учащихся 5–9 классов и 930 старшеклассников; 584 педагога и 402 родителя.

Глубинное интервью: 85 учащихся 5–9 классов; 42 учащихся 10–11 классов; 170 педагогов.

Всего в рамках исследования было использовано 12 диагностических инструментов: 7 видов опросников для проведения структурированного интервью с различными группами респондентов; 1 чек-лист для самозаполнения; 3 группы респондентов (родители, учителя и директора школ); 4 сценария для проведения фокус-групповых дискуссий.

По результатам опроса учащихся на их восприятие психологической комфортности в основном влияют взаимоотношения «учитель – ученик», «ученик – ученик».

Для выяснения общего отношения к школе, которое является отражением комфортности ребенка в ней, был введен индикатор доли учеников с позитивным отношением к школе. По результатам проведенного исследования он составляет 76%.

Для выяснения того, насколько меняется ситуация в восприятии учащихся по доброжелательному отношению к ним школьного окружения, был введен индикатор доли учеников, уверенных в позитивном отношении к ним школьного окружения. Данный показатель соответствует 46%, т. е. чуть меньше половины опрошенных учеников считают, что школьное окружение относится к ним хорошо.

жүргізілді. Әр топқа белгілі бір жастағы балалармен жұмыс істейтін оқытушылар кірді (мысалы, 6–11, 12–17 жас). Топтардың құрамы білім беру ұйымының жыныстық-жас құрамын көрсетуі тиіс.

Зерттеу 45–60 минутқа есептелген.

Оқытушылар тобында талқылауға арналған сұрақтар келесі санаттарға бөлінді.

1) Оқушылардан нені күтеді; оқушылардың қандай қасиеттері мен қабілеттерін дамытқысы келеді.

2) Оқушылар үшін күйзелістің негізгі көздері.

3) Оқушылардың тәртіп мәселелері.

4) Мектеп персоналы тарапынан мұғалімдерді қолдау.

Мұғалімдер сауалнамасының нәтижелері.

Оқушыларынан қызығушылық, достық және ашықтық күтетін мұғалімдердің үлесі 91% құрады.

Қажет болған жағдайда мектеп қызметкерлерінің қолдауына ие болған мұғалімдердің үлесі көмекке мұқтаж адамдардың 81% құрайды.

Доля учащихся, которые в случае возникновения у них проблем обратятся за помощью к персоналу школы, составляет 53%.

Показательным индикатором, который в целом отражает доброжелательность школьной атмосферы, является доля учащихся, которые боятся ходить в школу по различным причинам. Этот показатель составил 21%.

Доля учащихся, уверенных, что они активно участвуют в общественной жизни школы, 68,7%.

Взаимоотношения учащихся бывают различными: и доброжелательными, и не совсем. Как отмечали опрошенные школьники, им не нравится, что класс разбит на подгруппы, т. е. нет единого коллектива. По результатам опроса для учащихся очень важно доброжелательное отношение к ним учителя, чтобы он не «орал чуть что», а с терпением и пониманием относился к своим подопечным.

Между учащимися бывают конфликты, которые, по мнению учителей, возникают по причине желания «показать себя, завоевать авторитет; девочки показывают себя; больше половины детей хотят получить хорошую оценку, начинают соревноваться, из-за чего тоже может возникнуть конфликт».

Психологически комфортная среда в школе характеризуется дружелюбной, поощрительной и поддерживающей атмосферой, запретом на проявления различного вида насилия, издевательств, предоставлением равных возможностей и участием в принятии решений каждым учеником, поощрением творческой деятельности обучающихся, активным участием в школьной жизни родителей.

Как проходило глубинное интервью с педагогами «Счастливым педагог – счастливый ученик»?

Оценка психологического благополучия учащихся педагогами образовательных учреждений. Сбор данных

Сұраққа жауап берген мұғалімдердің үлесі: «Егер сіздің педагогикалық қызметіңіз кезінде сізге сырттан қолдау қажет болған жағдайлар болса, онда сізге оны кім көрсетті?», «Директор, директордың орынбасары, басқа мұғалімдер, психолог» деп жазды.

Сұраққа оң жауап берген мұғалімдердің үлесі: «Сіз мектепте барлық мұғалімдердің тең жағдайда екендігімен келісесіз бе?», 45% құрайды.

Сауалнама нәтижелерін талдауда мұғалімнің дайындық деңгейі мен жеке қасиеттері маңызды рөл атқарады.

Бұл туралы жиі айтылды:

- «Білім беру саласында «мұғалім болып туған» адамдар жұмыс істеуі керек»;

- «Қазіргі уақытта мектепке жақсы мұғалім бола алмайтын кездейсоқ адамдар келеді»;

- «Мұғалім балаларды жақсы көретін, жоғары білікті маман болуы керек»;

- «Мұғалімнің балаларға деген сүйіспеншілігі өте маңызды. Шынында да, мектепке кездейсоқ келген адамның көптеген мысалын келтіруге болады. Бірақ егер ол өз ісін және шәкірттерін ұнатпаса, ол әдетте мектепте қалмайды».

Сауалнамаға қатысқан мұғалімдердің бір бөлігі «үлгерімі нашар оқушылар» тарапынан да достық қарым-қатынас әрқашан оң нәтиже беретінін атап өтті: «біздің лицейде осындай жүйе бар: менің сабағымдағы бала келіп: «Мен бүгін өз бетімше жұмыс жаза алмаймын ба?» – деп айтуы мүмкін. Мен рұқсат етемін. Біз бұл өмір екенін түсінеміз, мүмкін бала өзін нашар сезініп тұрған шығар немесе ұйқысы қанбаған шығар. Ал жалпы білім беретін мектепте мұндай мүмкіндік жоқ. Сабақ оқымаса – екі қойылады. Мұнда егер ол екі алса, сабақты қайта тапсыра алады».

«Біз үлгерімі нашар оқушыларға ешқандай қысым жасамаймыз, тек оларға тапсырмалар беруге тырысамыз. Олар өздерін ештеңе білмейтіндей сезінбейді. Оларға оңай сұрақтар қойылады. Басқа балалар мұны сезбейді. Олар әлі сұрақтың күрделілігін бағалай алмайды».

осуществлялся в группах по 6–8 человек. В каждую группу входили преподаватели, работающие с детьми определенного возраста (например, 6–11, 12–17 лет). Состав групп должен отражать половозрастной состав организации образования.

Проведение исследования рассчитано на 45–60 мин.

Вопросы для обсуждения в группах преподавателей были разделены на следующие категории.

Ожидания от учеников; какие качества и способности хотят развивать у учащихся.

Основные источники стресса для учащихся.

Вопросы дисциплины учащихся.

Поддержка учителей со стороны персонала школы.

Результаты опроса учителей

- Доля учителей, ожидающих от своих учеников любознательности, дружелюбия и открытости, составила 91%.

- Доля учителей, получивших в случае необходимости поддержку со стороны персонала школы, – 81% от всех тех, кому требовалась помощь.

- Доля учителей, ответивших на вопрос: «Если за время Вашей педагогической деятельности были случаи, когда Вам была необходима поддержка со стороны, то кто Вам ее оказал?», написали: «Директор, завуч, другие педагоги, психолог».

- Доля учителей, утвердительно ответивших на вопрос: «Согласны ли Вы с тем, что в школе все педагоги находятся в равном положении?», составляет 45%.

Важную роль, по анализу результатов опроса, играет уровень подготовки и личные качества учителя.

Часто говорилось о том, что:

«В образовании должны работать учителя от бога»;

«На данный момент в школу попадают случайные люди, которые не могут стать хорошими преподавателями»;

«Учитель должен любить детей и быть высококвалифицированным специалистом»;

Ата-аналардың оқушылардың психологиялық әл-ауқатын бағалауы

Оқушылардың психологиялық саламаттығын бағалау үшін ата-аналар Zoom конференц-платформасында кездесу ұйымдастырды.

Зерттеу 45–60 минут ішінде әрқайсысы 6–8 адамнан тұратын ата-аналар тобында жүргізілді. Ата-аналар топтары балалардың жасына (бастауыш сынып оқушылары, жасөспірімдер) сәйкес құрылады.

Сауалнамаға қатысқан ата-аналар бастауыш сынып оқушыларының оқу процесіне көбірек қатысқанын атап өтті, бұл олардың пікірінше, бастауыш сынып мұғалімдерінің жауапкершілігі, балаларын, отбасыларын жақсы түсінуі, ата-аналарының белсенділігі және кішкентай оқушылардың қызығушылығы.

«Кішкентай кезінде олар мектепке баруға асығатын, сенбіде де келетін, ал қазір мен оларды сабақтарына баруға мәжбүрлеймін...»

Респонденттердің пікірінше, оқу процесін дұрыс ұйымдастыру өте маңызды. Ол баланың өзіне бағытталып, оны білім алуға ынталандыруы керек.

«Любовь учителя к детям крайне важна. Действительно, сколько примеров, когда человек случайно попадает в школу. Но если он не любит свое дело и учеников, он, как правило, не задерживается».

Часть опрошенных учителей отметили, что доброжелательное отношение всегда дает положительный результат, даже со стороны «отстающих учеников»: «У нас в лицее есть такая система: ребенок на моем уроке может подойти и сказать: «Можно я сегодня не буду писать самостоятельную работу?» Я разрешаю. Мы просто понимаем, что это жизнь, может, ребенок плохо себя чувствует или не выспался. А в общей образовательной школе такой возможности нет. Не выучил – два. Здесь, если он получил два, он может пересдать урок».

«На отстающих учащихся мы ни в коем случае не давим, а просто стараемся давать им задания по силам. Они не чувствуют, что ничего не знают, не умеют. Им задаются более легкие вопросы. Другие дети этого не ощущают. Они еще не умеют оценить сложность вопроса».

Оценка психологического благополучия учащихся родителями

Для оценки психологического благополучия учащихся родителями была организована встреча на конференц-платформе Zoom.

Исследование проводилось в группах родителей по 6–8 человек в каждой в течение 45–60 мин. Группы родителей формируются в соответствии с возрастом детей (учащиеся начальной школы, подростки).

Опрошенные родители также отмечали более выраженную вовлеченность в процесс обучения учащихся начальных классов, что, по их мнению, связано с большей ответственностью учителей младшей школы, их лучшим пониманием детей, их семей, активностью родителей и большей любознательностью маленьких учеников.

«Пока были маленькими, они прямо рвались в школу, приходили и в

«Оқыту жақсы көңіл-күйде өтуі керек».

Сауалнамаға қатысушылардың пікірінше, элеуметтік-психологиялық ахуал оқу процесіне қатысушылар арасындағы достық, өзара сыйластық қарым-қатынасты, сондай-ақ мектептен тыс ұйымдар тарапынан қолайлы мектеп ортасын құруға көмек пен қолдауды қамтуы тиіс.

«Баланың өзін үйіндегідей сезінуі үшін: әр оқушыға жайлылық, сүйіспеншілік, құрмет, көңіл бөлу керек».

Қолайлы элеуметтік-психологиялық климат деген: барлығы күлімсірейді, мейірімді үнмен сөйлейді, өзара сыпайы, дауыс көтермейді. Бұл «басынан» – мектеп әкімшілігіне басталып, әкімшілік – мұғалімдерге, мұғалімдер – балаларға, балалар мен мұғалімдер – ата-аналарға құрметпен қарауы керек. Барлығының бәріне шынымен мейірімді қарым-қатынасын көрсететін тізбек болуы керек.

Алынған деректерді талдау және түсіндіру

Ұсынылған әдіс сапалы өңдеуді қажет ететіндіктен және респонденттердің жауаптары егжей-тегжейлі, еркін болғандықтан, алынған нәтижелерді өңдеуде контентті талдау қолданылды. Ол үшін Zoom-да кездесу аяқталғаннан кейін жазбалар транскрипцияланып, семантикалық бірліктер негізінде жіктеледі.

Контентті талдаудың мәні таңдалған семантикалық бірліктерді жүйелеу, оларды көрнекі және тексерілетін етуде. Зерттеудің әр блогында жеке мазмұнды элеуметтік-психологиялық саламаттық туралы жалпы түсінікпен салыстыра отырып, олардың семантикалық бірліктерін бөліп, қорытынды талдау жүргізген жөн.

Қазіргі әлемдегі диагностиканың маңыздылығын асыра бағалау қиын. Біздің жобадағы оның негізгі мақсаты – элеуметтік-психологиялық климаттың сипаттамаларының қазіргі өмірдің талаптарына және балалардың психологиялық саламаттық көрсеткіштеріне сәйкестігі.

субботу, а сейчас я их заставляю идти на занятия...»

Очень важно, по мнению респондентов, правильно организовать сам учебный процесс. Он должен быть направлен на самого ребенка и стимулировать его к получению знаний.

«Обучение должно проходить в хорошем настроении».

По мнению участников опроса, социально-психологический климат должен включать в себя доброжелательные, взаимоуважительные отношения между участниками процесса обучения, а также помощь и поддержку в создании комфортной школьной среды со стороны внешкольных организаций.

«Чтобы ребенок чувствовал себя как дома: должны быть уют, любовь, уважение, внимание к каждому ученику».

«Чтобы все с улыбкой, все на добрых тонах, вежливость, не повышение голоса – вот это благоприятный социально-психологический климат. Это должно начинаться с «головы» – с администрации школы, администрация – с уважением к учителям, учителя – к детям, дети и учителя – к родителям. Вот такая цепочка должна проследиваться – действительно доброжелательного отношения всех ко всем».

Анализ и интерпретация полученных данных

Поскольку представленная методика предполагает качественную обработку, а ответы респондентов носят развернутый, свободный характер, в обработке полученных результатов использовался контент-анализ. Для этого после завершения встречи в Zoom производится расшифровка записей и их классификация на основе смысловых единиц.

Смысл контент-анализа заключался в том, чтобы систематизировать выделенные смысловые единицы, сделать их наглядными и проверяемыми. В каждом блоке исследования целесообразно выделять свои смысловые единицы, а итоговый анализ прово-

Әлеуметтік-психологиялық климатты диагностикалау – қысқа мерзімде және ең аз шығындармен олардың ресурстары, проблемалары және қолайлы әлеуметтік-психологиялық климатты құруда оң өзгерістерді бастау мүмкіндіктері туралы нақты түсінік алуға мүмкіндік беретін оқушылар мен педагогикалық ұжымды зерттеудің әдіс-тәсілдерінің кешені.

Диагностика кезінде мұғалімдер мен оқушылар ұжымында не болып жатқанын анықтау жеткіліксіз, қандай өзгерістер қажет деген сұраққа жауап беру өте маңызды.

Білім беру ұйымдарындағы әлеуметтік-психологиялық ахуалды диагностикалау балалармен жағдайды тұрақты негізде бақылауға және объективті көрсеткіштерге негізделген шешімдер қабылдауға мүмкіндік береді.

Білім беру ұйымындағы әлеуметтік-психологиялық климат туралы объективті ақпарат алу үшін баланың эмоционалдық саламаттығын, балалар мен ата-аналар қарым-қатынасын, тұлғааралық қарым-қатынас деңгейін өлшеудің әртүрлі әдістерінің ішінен мектептің аймақтық, психикалық ерекшеліктерін ескере отырып, таңдау және бейімдеу қажет.

Бізге өзіміздің қолайлы әлеуметтік-психологиялық ахуал индикаторлары қажет, ал индикаторларды анықтай отырып, табысты мектептің моделін әзірлеу – бұл АУДҰИ қызметі бағыттарының бірі. ■

дифф, сопоставляя частные контента с общим пониманием социально-психологического благополучия.

Значение диагностики в современном мире сложно переоценить. Основное ее назначение в нашем проекте – соответствие характеристик социально-психологического климата требованиям современной жизни и показателям психологического благополучия детей.

Диагностика социально-психологического климата – комплекс способов, методов и приемов изучения ученического и педагогического коллектива, позволяющий в короткие сроки и с минимумом затрат получить четкое представление об их ресурсах, проблемах и возможностях инициировать позитивные изменения в создании благоприятного социально-психологического климата.

При проведении диагностики недостаточно определить, что происходит в коллективе педагогов и учащихся, первостепенное значение имеет ответ на вопрос, какие изменения необходимы.

Диагностика социально-психологического климата в организациях образования позволит отслеживать на постоянной основе ситуацию с детьми и принимать решения, базирующиеся на объективных показателях.

Из множества различных методик по измерению эмоционального благополучия ребенка, детско-родительских отношений, уровню межличностных отношений необходимо выбрать и адаптировать с учетом региональных, ментальных особенностей школы, чтобы получить более объективную информацию о социально-психологическом климате в организации образования.

Нам необходимы свои индикаторы благоприятного социально-психологического климата, и разработка модели благополучной школы с определением индикаторов – это одно из направлений деятельности НИГРЧ. ■

РОДИТЕЛИ! ВНИМАНИЕ: БУЛЛИНГ!

Причины, следствия, способы защиты

Вашего ребенка травят в школе. Что делать? Рекомендации для родителей

Буллинг – это:

словесные оскорбления;
угрозы расправы;

кража,
порча личного имущества;

неприличные
жесты;

активное вовлечение в травлю
других людей;

унижающая человеческо
достоинство мимика;

вымогательство;

игнорирование
просьб о помощи;

применение грубой
физической силы
(побои, подножки, толчки и др.).

Помните: жертвой травли может стать любой человек!

Чем быстрее родители примут правильные меры, тем больше шансов избежать серьезных последствий для безопасности, здоровья, а иногда и самой жизни ребенка.

ЖҮРЕКПЕН ТӘРБИЕЛЕУ. ЕРЕЖЕСІЗ ЖӘНЕ ШАРТСЫЗ

АЛЬФИ КОН

Адамгершілік әлемнің
барлық ережелерінен қымбат.

Жан Пиаже,
швейцариялық психолог,
философ, балалар
психологиясының маманы

ВОСПИТАНИЕ СЕРДЦЕМ. БЕЗ ПРАВИЛ И УСЛОВИЙ

АЛЬФИ КОН

**Капля человечности
драгоценнее всех правил мира.**

Жан Пиаже, швейцарский психолог,
философ, специалист по детской психологии

Ата-аналарға арналған бала тәрбиесі туралы кітаптардың көпшілігі «Біз балаларды бізге қажет нәрсені істеуге қалай мәжбүрлей аламыз?» – деген сұрақтан басталады. Онда балаларды өзіміздің қалауымызға сәйкес тәрбиелеу бойынша кеңес беріледі. Көптеген нұсқаулықтарда жас ұрпақтың айтқанынаермей, өз билігін жүргізу қажеттілігі қызу қорғалады.

«Жүрекпен тәрбиелеу. Ережесіз және шартсыз» кітабында белгілі психолог және білім беру маманы Альфи Кон «Балаларға не қажет және оған қол жеткізу үшін біз оларға қалай көмектесе аламыз?» деген тағы бір сұрақ қояды. Бұл сұрақтың жауабы – балалармен бірдеңе жасау емес, олармен жұмыс істеу. Альфи Конның пікірінше, баланың негізгі қажеттіліктерінің бірі – ол қателескен жағдайда да, ата-анасының оны қабылдап, жақсы көретініне сенімді болуында. Бірақ, ата-ана тәрбиесінің дәстүрлі тәсілдері баланың тәртібі дұрыс болғанда, немесе ол жақсы әсер қалдырған кезде ғана жақсы

Большинство книг по воспитанию начинаются с вопроса: «Как мы можем заставить детей делать то, что нам нужно?» В них советуют, как заставить детей соответствовать нашим ожиданиям, примерно себя вести, т. е. как дрессировать их, словно домашних животных. Во многих подобных руководствах горячо отстаивается необходимость не поддаваться подрастающему поколению и бороться за свою власть.

В книге «Воспитание сердцем. Без правил и условий» известный психолог и специалист в области образования Альфи Кон задается другим вопросом: «Что нужно детям, и как нам им помочь это получить?» Ответ на этот вопрос в том, чтобы работать с детьми, а не делать что-то с ними. Альфи Кон уверен: одна из базовых потребностей ребенка – быть любимым безусловно, понимать, что он будет принят, даже если совершит ошибку. В то же время традиционные подходы к воспитанию основаны на поощрениях и наказани-

көретінімізді білдіретін мадақтау мен жазаларға негізделген...

Соңғы уақытта қажетті нәтижеге қол жеткізу әдістері өзгеріске ұшырады. Егер бұрын балалар үнемі қатаң дене жазасына ұшыраса, енді «үзіліске» немесе тайм-аутқа жіберіліп, тәртіпті болғаны үшін сыйақы алады. Бірақ жаңа құралдарды жаңа міндеттермен шатастырмаңыз. Мақсат әлі де заманауи әдістермен қамтамасыз етілген бақылау болып табылады. Бұл біздің балаларымызға қамқорлық жасамаймыз дегенді білдірмейді. Отбасылық өмірдің шексіз күнделікті мәселелерімен айналысатын ата-аналар үшін: кішкентайларды ұйықтату немесе ояту, жуындыру, көлікке отырғызу немесе одан түсіру сияқты әрекеттерден бір қадам артқа

ях, дающих ребенку понять, что он бывает любим нами, только когда ведет себя правильно или производит должное впечатление...

Методы получения нужного результата за последние несколько поколений изменились. Если раньше детей регулярно подвергали суровым телесным наказаниям, теперь их отправляют на «перерыв», или тайм-аут, а за послушание предлагают награду. Но не путайте новые средства с новыми задачами. Целью по-прежнему остается контроль, даже обеспеченный современными методами. Это не означает, что мы не заботимся о наших детях. Просто родителям, перегруженным бесконечными повседневными проблемами семейной жизни: уложить малышей в кровать или поднять с нее, затолкать в ванную или выгнать оттуда, усадить в автомобиль или вытащить из него, бывает трудно отступить на шаг и оценить свои действия в более широком контексте.

Не уделяя достаточно внимания конечной цели, мы по умолчанию об-

Шартсыз махаббат шартсыз тәрбиелеу немесе жүрекпен тәрбиелеу дегенді білдіреді.

ращаемся к средствам, предназначенным исключительно заставить детей делать, что им говорят. Это значит, фокусируемся только на том, что удобно нам, а не детям,...

Есть принципиальная разница между ребенком, который поступает определенным образом, потому что сам считает это правильным, и тем, который делает то же самое по принуждению. Позаботиться, чтобы дети усвоили наши ценности, не значит помочь им сформировать собственные...

Альфи Кон рассказывает, почему имеет смысл перейти от традиционной стратегии работы над ребенком к работе с ним. В основе подобного обнадеживающего представления ле-

шегініп, олардың әрекеттерін басқаша бағалау қиын болуы мүмкін.

Түпкі мақсатқа жеткілікті назар аудармай, біз әдеттегідей балаларды айтқанымызды жасауға мәжбүрлейміз. Бұл балаларға емес, өзімізге ыңғайлы нәрсеге ғана назар аударамыз дегенді білдіреді.

Өзінікі дұрыс деп санап, белгілі бір жолмен әрекет ететін бала мен мәжбүрлеу арқылы да солай жасайтын баланың арасында түбегейлі айырмашылық болады. Балаларға өзіміздің құндылықтарымызды игеруіне қамқорлық жасағанымыз, олардың өз құндылықтарын қалыптастыруға көмектесу дегенді білдірмейді.

Альфи Кон баламен жұмыс істеу неліктен маңызды екенін айтады. Мұндай үміттендіретін идеяның негізінде ата-ана махаббаты бар деген болжам жатыр, оны балаларға көп немесе аз мөлшерде сезіндіруге болады. (Көп болғаны, әрине, жақсырақ).

Біздің балаларымызды қаншалықты жақсы көретініміз емес, оларды қалай жақсы көретініміз маңызды. Олай болса, біз ата-ана махаббаты түрлерінің ұзақ тізімін тез жасап, қайсысы жақсы екенін болжай аламыз. Кітапта балаларды істері үшін немесе олардың жеке тұлға болғандары үшін жақсы көру керек пе деген сұрақ қарастырылады.

Бірінші түрдегі махаббат – шартты. Оған лайық болу үшін, балалар біз ойлағандай әрекет етуі немесе күткенімізге сай болуы керек.

Екінші түрдегі махаббат – сөзсіз. Бұл балалардың не істейтініне, табысқа жетуіне, өзін жақсы ұстауына және т. б. байланысты емес. ■

Безусловная любовь предполагает воспитание без условий, или воспитание сердцем.

жит идея о том, что существует родительская любовь – некая однородная субстанция, которую можно прикладывать к детям в большем или меньшем количестве. (Больше, конечно, лучше.)

Но если это предположение на самом деле грубое упрощение? Если есть разные способы любить ребенка, и не все они в равной степени желательны? Можно любить ребенка «со всем пылом, но абсолютно не так, как ему требуется быть любимым».

Вопрос не в том, любим ли мы наших детей, и даже не в том, насколько сильно. Имеет значение то, как мы их любим.

Раз так, мы можем довольно быстро составить длинный список различных видов родительской любви, а заодно предположить, какие из них лучше. Эта книга рассматривает одно такое отличие: любить детей за то, что они делают, или за то, какие они личности.

Любовь первого вида – условная. Чтобы ее заработать, дети должны поступать так, как мы считаем нужным, или соответствовать нашим ожиданиям.

Любовь второго вида – безусловная. Она не зависит от того, что дети делают, добиваются ли успеха, хорошо ли себя ведут и т. д. ■

АТА-АНАЛАР! НАЗАР АУДАРЫҢЫЗДАР: БУЛЛИНГ!

Себептері, салдары, қорғану әдістері

Сіздің балаңызды мектепте қорлайды. Не істеу керек?

Ата-аналарға арналған ұсыныстар

Буллинг туралы нені білу керек?

Қорлау (ағылш. – *bullying*) – ұжым мүшелерінің бірін екіншісінің немесе адамдар тобының агрессивті қудалауы.

Егер тең мықты жақтары бар екі оқушы бір-бірімен дауласып немесе төбелесе, ол буллинг болып саналмайды.

Буллинг – бұл қауіпті әлеуметтік құбылыс, ол балалардың жан дүниесінде олар қандай рөл атқарса да: құрбан ба, агрессор ма, куәгер ме немесе бақылаушы ма, терең жарақат қалдырады. Мұндай жағдайды дәрменсіз бақылаған балалар өмір бойы өздерін кінәлі сезініп, осы зұлымдықтың құрбаны болған құрдастарының жүздерінен көрген аянышты бейнесін өмір бойы ұмытпайды.

Буллингке арналған зерттеулерге сәйкес, кез келген қорлау түріне ұшыраған балаларда күйгелектік, мазасыздық, депрессия, тамақтанудың бұзылуы, өз денесіне зиян келтіруге бейімділік, ауырсыну сезімі, кейде өз-өзіне қол жұмсауға деген ұмтылыс сияқты эмоционалды проблемалар жиі кездеседі. Эмоционалды саладағы мұндай сәтсіздіктер күнделікті өмірдің сапасына әсер етеді, мектеп тәртібінің бұзылуына әкеледі: оқу орнына бармау, сабаққа келмеу, оқу үлгерімінің төмендігі, құрдастарымен және ересектермен қарым-қатынаста дөрекілік көрсетеді және т. б.

РОДИТЕЛИ! ВНИМАНИЕ: БУЛЛИНГ!

Причины, следствия, способы защиты

Вашего ребенка травят в школе. Что делать?

Рекомендации для родителей

Что необходимо знать о буллинге?

Травля (буллинг – англ. bullying) – агрессивное преследование одного из членов коллектива со стороны другого или группы лиц.

Однако ситуация не считается буллингом, когда двое учащихся, у которых есть похожие сильные стороны, спорят или дерутся друг с другом.

Буллинг – опасное социальное явление, которое оставляет глубокие раны в душах детей, независимо от того, какую роль они играют в нем: жертвы, агрессора, свидетеля или стороннего наблюдателя. Дети, беспомощно наблюдающие за такой ситуацией, могут всю жизнь нести в себе чувство вины и образ боли, который они видели на лицах сверстников, ставших жертвами этого зла.

Согласно исследованиям, посвященным буллингу, у детей, которые подвергаются любому виду травли, гораздо чаще возникают эмоциональные проблемы, что проявляется в нервозности, беспокойстве, тревожности, депрессии, нарушениях пищевого поведения, склонности к самоповреждению собственного тела, болезненным ощущениям, иногда желании покончить с собой. Такие сбои в эмоциональной сфере отражаются на качестве повседневной жизни, приводят к нарушениям школьной дисциплины: непосещение учебного заведения, прогулы уроков, низкая успеваемость, грубость в общении со сверстниками и взрослыми и т. д.

**Балаға өз
бейімділігін
табуға
қалай
көмектесуге
болады?**

Л.В. Онищенко,
АУДҰИ КЕ АҚ
жетекші маманы,
Алматы қ.

Л.В. Онищенко,
ведущий специалист
отдела мониторинга
НАО НИГРЧ, г. Алматы

Как помочь ребенку найти свое призвание?

Адамның жақсы өмір сүруінің негізі адал еңбек, ұжданды ақыл, шынайы жүрек болуы тиіс... Оларсыз өмір сүру мен келісімге келу мүмкін емес.

Шәкәрім Құдайбердиев

Основой для хорошей жизни человека должны стать честный труд, совестливый разум, искреннее сердце... Без них не обрести в жизни мира и согласия.

Шакарим Кудайбердиев

Әрбір адамның өмірінде маңызды өмірлік қадам жасау қажет болатын кез келеді, ол мамандық таңдау – оның дұрыстығы болашақты айқындайды.

Өмірде өз орнын табуға ұмтылу – кез келген адамның табиғи қалауы. Көп жағдайда ол пайда табу (жалақысы жоғары жұмыс табу) немесе ыңғайлылық (қай жерге жұмысқа орналасу оңайырақ) түрткілерімен толықтырылады. Бұрын жастардың бұл тұрғыдағы өмірі жеңілірек болатын. Қайда тұрып, не істейтінін бәрі білетін. Адам туғанынан бастап өзінің мақсатын білетін. Көбінесе ол ата-анасының ізімен жүретін болады, немесе туыстарының немесе көршілерінің көпшілігі не істейді, сонымен айналысады. Қазіргі таңда балалардың мамандық таңдау

В жизни каждого человека наступает момент, когда нужно сделать важный жизненный шаг – выбрать профессию, правильность которой определяет будущее.

Стремление найти свое место в жизни – естественное желание любого человека. Очень часто оно дополняется мотивами выгоды (найти высокооплачиваемую работу) или удобства (куда легче трудоустроиться). Раньше жизнь молодых людей в этом плане была проще. Все знали, где будут жить и чем заниматься. Человек с рождения знал о своем предназначении. Что, скорее всего, он пойдет по стопам родителей или будет заниматься тем, чем занимается большинство его родственников или соседей. В наши дни у детей количе-

ство вариантов выбора профессии значительно увеличилось, но при этом они не могут сделать правильный выбор. Поэтому неудивительно, что в настоящее время уровень тревоги и депрессии среди молодежи заметно вырос.

Профессор Стэнфордского университета Уильям Дэймон в своей книге «Путь к цели» приводит следующие практические данные:

- в наших опросах только около 20% детей в возрасте от 12 до 22 лет четко представляют, чего хотят достичь в жизни и почему;
- большая часть опрошенных (почти 60%) – имеют некие смутные представления, без реалистичных планов;
- оставшаяся часть опрошенного

БЕЙІМДІЛІК — бұл қандай да бір іске, қандай да бір кәсіпке (ол үшін қажетті қабілеттерге ие болған кезде) ішкі тартымдылық.

нұсқалары айтарлықтай көбейді, бірақ олар дұрыс таңдау жасай алмайды. Сондықтан қазіргі уақытта жастар арасындағы алаңдаушылық пен тоқырау деңгейі айтарлықтай артқаны таң қалдырмайды.

Стэнфорд университетінің профессоры Уильям Дэймон өзінің «Мақсатқа жету жолы» кітабында мынадай практикалық деректерді келтіреді:

■ біздің сауалнамаларымызда 12–22 жас аралығындағы балалардың 20% ғана өмірде неге қол жеткізгісі келетінін және неге екенін анық көрсетеді;

■ сұралғандардың көпшілігі, 60% жуығы – шынайы жоспарларсыз, біршама бұлыңғыр көріністерге ие;

■ сұрақ-жауапқа қатысқан жастардың қалған бөлігі ешқандай үміт артпайды, өйткені олардың мәні жоқ деп санайды.

Бірақ, егер баланың мақсаты болса, және ол белгілі бір университетке түскісі келіп, қосымша сабақтарға қа-

молодого населения вообще не выражает никаких надежд, утверждают, что не видят в них смысла.

Но что, если у ребенка есть цель, и он хочет поступить в определенный вуз, посещает дополнительные занятия или занимается с репетитором, а родители не соглашаются с его выбором, говоря: «Нет, сначала получи диплом врача, а потом делай что хочешь». И дети не спорят. После окончания колледжа или института они просто возвращаются домой с дипломом в кармане. Другие начинают менять одно место работы за другим или вообще остаются без работы.

Цель жизни – это предназначение человека, основной смысл его появления на свет. С чего же начать совместный поиск предназначения или призвания?

Для начала попробуйте «оторвать» Вашего ребенка от телефона и компьютера. Как отметил американский

тысса немесе репетитормен дайындық жасаса, ал ата-аналары «Жоқ, алдымен дәрігер дипломын ал, сосын қалағаныңды жаса» деп, оның таңдауымен келіспесе қайтпек болмақ? Балалар да дауласпай, айтқандарын жасайды. Колледж немесе институт бітіргеннен кейін олар қалтасындағы дипломмен үйіне қайтады. Басқалары жұмыстан жұмысқа ауысып, соңында мүлдем жұмыссыз қалады.

Өмірдің мақсаты – бұл деген адамның не үшін жаралғанының, оның дүниеге келуінің негізгі мәні. Өзінің не үшін жаралғанын немесе неге бейім екенін бірлесіп іздеуді неден бастау керек?

Ең алдымен балаңызды телефон мен компьютерден «ажыратып» көріңіз. Американдық жазушы және қоғам қайраткері Курт Воннегут атап өткендей, «Компьютер балаға тек компьютер болуды үйрете алады. Білімді адам баласына адам болуды үйрете алады». Сөйтіп, шыны керек, сіз не үшін өз балаңызды компьютерден үзгіңіз келеді деген сұрақ туындайды. Оның орнына сіз не ұсына аласыз? Аулада серуендеуді ме? Мектептегі үй тапсырмасын орындауды ма? Пәтер жинауды ма? Сауда орталығына баруды ма? Тізімді өзіңіз жалғастыра беріңіз. Баланың тым болмаса кей-кейде компьютерді өшірудің жалғыз жолы – оған басқа қызықты нәрсе табу. Дәлірек айтқанда, ол өзінің бейімділігін өзі, бірақ сіздің көмегіңізбен тапқаны жөн болар. Бір нәрсеге әуес адам өзінің қызығушылығын тудыратын нәрселермен айналысу үшін гаджетті кейінге қалдырады. Бұл айдан анық, емес пе? Песталоцци, швейцариялық педагог, ең ірі гуманист педагогтердің бірі, бала өзінің одан әрі не істегісі келетінін 5–7 жасында түсіне алады деп есептеген.

Шәкәрім Құдайбердиев өз сөзінде сәттілік, жол болғыштық, ықпалы бар туыстар, ақша туралы неліктен

писатель и общественный деятель Курт Воннегут: «Компьютер может научить ребенка только тому, как самому стать компьютером. Образованный человек может научить ребенка, как стать человеком». И тут возникает вопрос: а для чего вы хотите, собственно говоря, оторвать свое чадо от компьютера? Что вы можете предложить ему взамен? Прогулки во дворе? Выполнение школьного домашнего задания? Уборку в квартире? Поход в торговый центр? Можете продолжить перечень самостоятельно. А единственный способ сделать так, чтобы ребенок хотя бы иногда выключал компьютер – найти для него что-то более интересное. Точнее, чтобы он сам для себя нашел свое призвание, но с вашей помощью. Увлеченный чем-то человек отложит гаджет, чтобы заняться тем, что вызывает у него интерес. Это же очевидно, правда? Песталоцци, швейцарский педагог, один из крупнейших педагогов-гуманистов, считал, что уже в 5–7 лет ребенок в состоянии понять, чем ему хочется дальше заниматься.

Давайте поразмышляем над тем, почему Шакарим Кудайбердиев в своем высказывании не упомянул

айтпағаны туралы ойланайықшы? Егер Шәкәрімнің өмірбаянына жүгінетін болсақ, Отанына және шетелге танымал ақын, жазушы, аудармашы, композитор, тарихшы және философ болмас бұрын, жас кезінде ол көптеген істермен айналысып көрді: ол орыс музыкантынан гармоньда, шарманкада, скрипкада ойнауды үйренді, сурет салумен, таспен жұмыс жасаумен, киім пішіп, тігумен, музыкалық аспаптар жасаумен айналысты, жүйрік аттарды баптады, бүркітпен аң аулады. Ал Шәкәрімнің рухани тәлімгері ұлы Абай болды емес пе? Сіз де балаңыз үшін Абай Құнанбаев болыңыз! Балаңызды әртүрлі қызмет түрлерімен таныстырыңыз, бала не істегісі келетінін өзі түсінетін болсын. Ал егер бала бірден бірнеше істі ұнатса? Бәрімен айналыссын. Уақыт өте келе ол өз таңдауын жасайды. Бір кәсіпті таңдағанда, біз оған күрделірек шығармашылық тапсырмаларды қоя отырып, оны байыппен қабылдап, айналысуға мүмкіндік беруіміз керек. Сіздің балаңыз гитарист болуды армандай ма? Музыкалық студия тауып, ол кәсіби маманнан сабақ алатындай жағдай жасаңыз. Тарих ұнай ма? Ол

об удаче, везении, влиятельных родственниках, деньгах? Если обратиться к биографии Шакарима, то видно, что прежде чем стать почитаемым на родине и за рубежом поэтом, писателем, переводчиком, композитором, историком и философом, в юные годы он испробовал много занятий: учился у русского музыканта игре на гармонии, шарманке, скрипке, занимался рисованием, работой по камню, моделировал и кроил одежду, изготавливал музыкальные инструменты, держал скаковых лошадей, охотился с беркутом. А ведь духовным наставником Шакарима был великий Абай. Так станьте Абаем Кунанбаевым для своего ребенка! Познакомьте свое чадо с различными видами деятельности, чтобы ребенок понял, чем ему хотелось бы заняться. А если ребенку нравится сразу несколько занятий? Пусть занимается. С течением времени он сделает свой выбор. Выбрав какое-либо занятие, мы должны дать своему ребенку возможность всерьез им заняться, ставя перед ним более сложные творческие задачи. Ребенок мечтает стать гитаристом? Найдите музыкальную студию, чтобы он зани-

нағыз тарихшылармен және болашақ тарихшылармен араласу үшін тарихи үйірме тауып беріңіз. Уильям Дэймон оған хирург болуды армандаған 12 жасар бала анасымен кеңесу үшін келгенін айтты. Дэймон анасына операцияның қалай жасалатынын, оның егжей-тегжейін бала өз көзімен көруі керек деп кеңес берді. Анасы дәл солай жасады, содан кейін бала өз мамандығын таңдаудағы сеніміне берік болды.

Біз кәсіби бағдар деген сөзді көп естиміз. Бейімділік пен кәсіптік бағдар арасында айырмашылық бар ма? Бар және ол қағидат.

Бейімділік – бұл қандай да бір іске, қандай да бір кәсіпке (ол үшін қажетті қабілеттерге ие болған кезде) ішкі тартымдылық.

Кәсіптік бағдар беру – бұл мамандықтар әлемімен танысу, оның мақсаты – арнайы әдістер мен техникалардың көмегімен біреуін таңдау.

Кәсіптік бағдар адамның мінез-құлқына, өмірлік құндылықтарына және қолда бар тәжірибесіне сүйене отырып, оған сәйкес мамандықты табуға көмектеседі.

Әсемпаз болма әр неге,
Өнерпаз болсаң, арқалан.
Сен де – бір кірпіш дүниеге
Тетігін тап та, бар қалан!
Абай

Пәрменді әдіснамалық қағидаттарға сәйкес білікті мамандар құрастырған кәсіптік бағдарлау тестілері болашақ мамандық таңдауды айқындауға көмектеседі. <https://proforientator.ru/tests/> сайт парақшасында мамандыққа бейімділігіңізді айқындау үшін әртүрлі тегін сынақтарды табуға болады. Сондай-ақ, мамандықтарды жеке таңдау үшін кеңейтілген диагностика мен сарапшы-психологтің кеңесін ұсынатын ақылы қызметтер де бар. Мүмкін, бұл тестілеудің нәтижелері

ПРИЗВАНИЕ — это внутреннее влечение к какому-нибудь делу, какой-нибудь профессии (при обладании нужными для этого способностями).

мался с профессионалом. Нравится история? Надо найти исторический кружок, где он может общаться с историками, настоящими и будущими. Уильям Деймон рассказывал, что к нему на консультацию приходил с мамой мальчик 12 лет, который мечтал стать врачом-хирургом. Деймон посоветовал маме, чтобы ребенок своими глазами увидел в деталях и красках, как проводят операцию. Мама так и сделала, после чего ребенок утвердился в своем выборе профессии.

Часто мы слышим слово – профориентация. Есть ли разница между призванием и профориентацией? Есть, и она принципиальная.

ПРИЗВАНИЕ – это внутреннее влечение к какому-нибудь делу, какой-нибудь профессии (при обладании нужными для этого способностями).

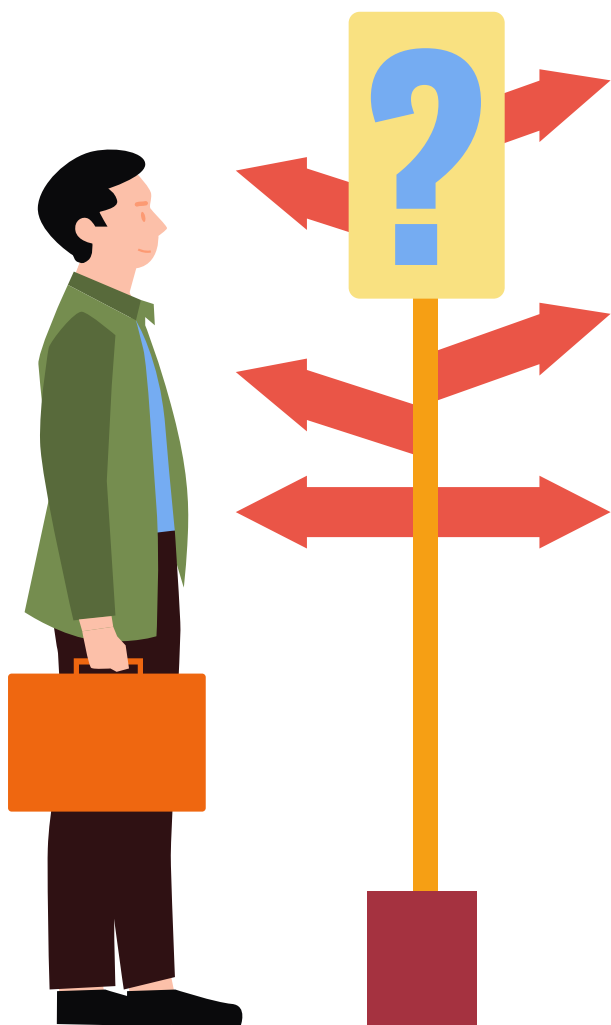
Профориентация – это знакомство с миром профессий, цель которого – выбрать одну из них с помощью специальных методов и техник.

Профориентация помогает найти подходящую для человека профессию,

сіздің балаңызға дұрыс таңдау жасауға көмектесетін болар.

Ешбір жағдайда балаға: «Сен бүгін біреуін, ал ертең екіншісін қалайсың! Бұл не? Ақшаның соры ғой!» деген сөздерді айта көрмеңіз. Сіздің балаңыз сіздің көмегіңізбен өмірлік ісін іздейді. Бұл оңай жұмыс емес. Сіздер бірге іздейсіздер, қателесуіңіз мүмкін, бұл қалыпты жағдай. Есейіп келе жатқан баланың қызығушылықтары өзгеріп тұруында еш әбестік жоқ.

Қандай да бір әуесі бар адам өзін және әлемді ешқандай құмарлығы жоқ адамнан гөрі позитивті көреді. Және өзін жиі бақытты сезінеді. Ал ата-аналар үшін ең үлкен қуаныш – баласының табысты және бақытты болғанын көру емес пе? Біз бұның растауын халық даналығынан табамыз: «Көңілсіз басталған іс көпке бармайды!». ■

основываясь на его особенностях характера, жизненных ценностях и имеющемся опыте.

Если ты в чем-то талантлив, гордись!
 И надежным кирпичиком
 В строящуюся стену ложись.
 Абай

Определиться с будущим выбором профессии помогут тесты на профориентацию, составленные квалифицированными специалистами согласно действенным методологическим принципам. На странице сайта <https://proforientator.ru/tests/> можно найти различные бесплатные тесты на определение своей склонности к профессии. Также существуют платные сервисы, которые предлагают расширенную диагностику и консультацию психолога-эксперта для индивидуального подбора профессий. Возможно результаты этого тестирования помогут сделать вашему ребенку более правильный выбор.

И ни в коем случае в адрес ребенка не должны звучать такие слова, как: «Ты сегодня хочешь одно, а завтра другое! Что ж это такое? Никаких денег не напасешься!» Ваш ребенок с вашей помощью ищет дело жизни. А это нелегкий труд. Вы вместе ищете, можете ошибиться – это нормально. И нет ничего страшного в том, что у взрослого человека будут меняться увлечения.

Человек, увлеченный каким-либо делом, позитивней видит себя и мир, нежели тот, у кого нет никакого увлечения. И чаще чувствует себя счастливым. А не самая ли большая радость для родителей – видеть своего ребенка успешным и счастливым. Мы находим подтверждение этому в народной мудрости: «Көңілсіз басталған іс көпке бармайды!», что в переводе означает: «Дело, начатое без души, ко многому не приведет!». ■

Андреева Аврора
9 «А» класс, г. Шымкент,
школа-гимназия №20

Аккузина Айтумар, Базарқұл Айару
Алматы қаласы, Жетісу ауданы,
№102 ЖББМ, 6 сынып

Правила защиты от кибербуллинга

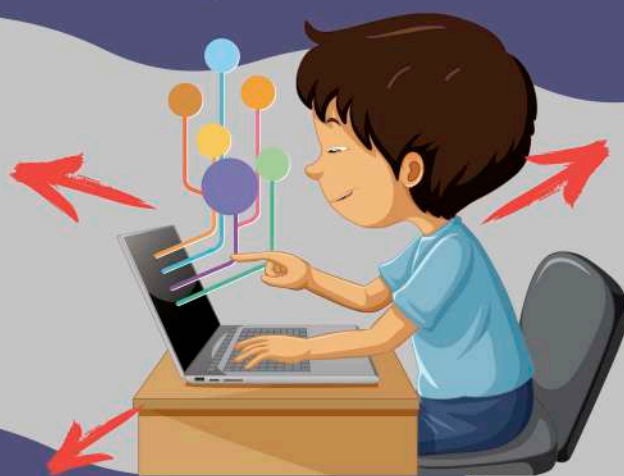

1

Помни: личная информация, которую ты выкладываешь в интернет (домашний адрес и телефон, номер школы, класс, в котором ты учишься, фотографии, номера сотовых телефонов, адрес электронной почты, пароли и др.), может быть использована против тебя.

2

Общение в сети с незнакомцами опасно своими последствиями: обман, кража домашнего и личного имущества, взлом личных данных, банковских счетов и т. д.

3

Ссылки, которые присылают незнакомые люди, могут представлять угрозу для безопасности твоего ПК и других гаджетов.

4

Соблюдай правила цифрового этикета. При общении в виртуальной среде нужно быть вежливым, дружелюбным и доброжелательным, уважительно относиться к собеседникам, отправлять только позитивные сообщения или изображения.

Используй в сетевом общении юмор – это самое мощное оружие против любой агрессии.

5

6

Неприятные сообщения лучше оставь без ответа, чтобы не провоцировать собеседника.

Правила защиты от кибербуллинга

7

При необходимости делай скриншоты неприятных сообщений и обращай за помощью к взрослым (родителям, учителям, родственникам). Передавай только проверенную информацию.

8

Игнорируй агрессию и угрозы. Сделай небольшой перерыв в интернет-общении, отключись от источника негатива и сетей вообще.

Добавь в чёрный список обидчиков и отключи комментирование в сетях.

9

10 Для этого нажми клавишу «Игнорировать» или «Чёрный список».

11

Если тебе продолжают угрожать, обратись за помощью к людям, которым ты доверяешь: родителям, родственникам, классному руководителю, школьному психологу или социальному педагогу.

ДОРОГОЙ ДРУГ!

**ЕСЛИ ТЫ ПОДВЕРГАЕШЬСЯ КИБЕРБУЛЛИНГУ,
НИ В КОЕМ СЛУЧАЕ НЕ МОЛЧИ ОБ ЭТОМ!**

**ПОЗВОНИ ПО ТЕЛЕФОНУ ДОВЕРИЯ КОМИТЕТА
ПО ОХРАНЕ ПРАВ ДЕТЕЙ МИНИСТЕРСТВА ПРОСВЕЩЕНИЯ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

8 (7172) 74 25 28

**ПРОСТО ПОЗВОНИ,
И ТЕБЕ ОБЯЗАТЕЛЬНО ПОМОГУТ!**

ТИМУР ҮСЕМБАЕВТЫҢ ФУТБОЛ ЖОЛЫ: ОЙЫНШЫДАН – ЖАТТЫҚТЫРУШЫҒА ДЕЙІН

Баршаңызға сәлем, құрметті оқырмандар! Бүгін біз сіздерге балалар футболының жаттықтырушысы Тимур Үсембаевтың оқиғасын айтып береміз. Ол өзінің кәсіби тәжірибесімен бөліседі және бұл тартымды спорт түрі бүкіл әлем бойынша миллиондаған жанкүйерлердің жүрегін жаулап алғанын тағы бір рет дәлелдейді.

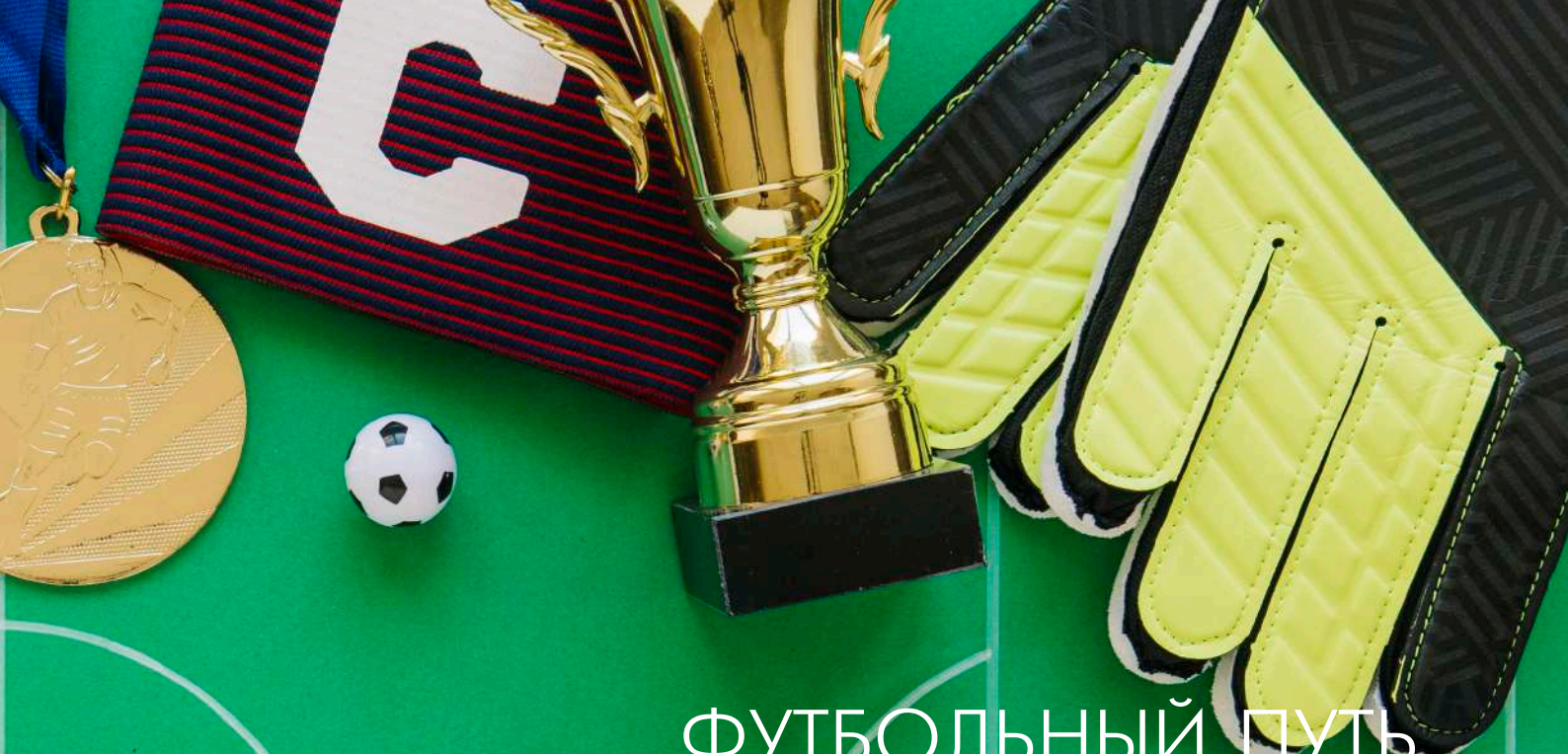
Тимур Үсембаев – спортқа деген құштарлық пен балаларға деген сүйіспеншілік адамды өмір бойы жетелейтін құдіретті күшке айналатынының жарқын мысалы. Оның оқиғасы бізді алға қойған мақсаттарымызға жетуге және не болса да армандарымызға ұмтылуды жалғастыруға шабыттандырады.

Бүгінгі айдар жүргізуші №51 мектеп-гимназиясының 7-сынып оқушысы Арсен Қобжасаров (Алматы қаласы). Футбол жанкүйері Арсен өзінің сүйік-

Всем привет, дорогие читатели! Сегодня мы расскажем вам историю Тимура Исинбаева – тренера по детскому футболу. Он поделится своим профессиональным опытом и еще раз докажет, что этот захватывающий вид спорта по праву завоевал сердца миллионов болельщиков по всему миру.

Тимур Исинбаев – яркий пример того, как увлеченность спортом и любовь к детям могут стать мощной силой, движущей человека по жизни. Его история вдохновляет нас стремиться к достижению своих целей и, несмотря ни на что, продолжать следовать за своей мечтой.

Сегодня ведущий рубрики – Арсен Кобжасаров, ученик 7 класса школы-гимназии №51 (г. Алматы). Сам футбольный болельщик, Арсен решил поговорить с тренером, чтобы узнать

ФУТБОЛЬНЫЙ ПУТЬ ТИМУРА ИСИНБАЕВА: ОТ ИГРОКА – К ТРЕНЕРУ

ті спорт түрі туралы көбірек білу үшін бапкермен сөйлесуді жөн көрді.

Сонымен, «Ересектермен сөйлесу» айдары кейіпкерінің футбол мансабы қалай болды?

«Бұл өте ұзақ әңгіме», – деп бастады Тимур өз әңгімесін...

Ол бала кезінен футболға қызығушылық танытқан. 15 жасында ол кәсіби деңгейде ойнады. Алайда, ата-анасының талабы бойынша Тимур университетке түсіп, спорттық мансабы тоқтап қалды...

Дегенмен, футболға қатысы жоқ әртүрлі компанияларда жұмыс істегеніне қарамастан, ойнауға деген ұмтылысы жоғалмады. 25 жасында Тимур өзінің балалық-бозбалалық құштарлығына оралуға шешім қабылдады: жаттықтырушы лицензиясын алды, футбол мектебін ашып жас спортшыларды үйрете бастады.

еще больше о своем любимом виде спорта.

Итак, как состоялась футбольная карьера героя нашей рубрики «Разговор со взрослым»?

«Ну, это довольно длинная история», – начинает свой рассказ Тимур...

Футболом он увлекся еще в детстве. К 15 годам играл уже на профессиональном уровне. Однако по настоянию родителей Тимур поступил в университет, и спортивная карьера приостановилась...

Однако, несмотря на работу в различных компаниях, не связанных с футболом, желание играть осталось. И в 25 лет Тимур решил вернуться к своему детско-юношескому увлечению: получил лицензию тренера, открыл свою футбольную школу и начал обучать юных спортсменов.

- Тимур, айтыңызшы, жаттықтырушы болу қиын ба?

- Балалармен байланысты кез-келген іс-әрекет максималды жауапкершілікті, жүз пайыз берілгендікті және жұмысқа толық енуді талап етеді. Бұл біздің жеке жауапкершілігімізді талап ететін болашақ ұрпақ. Балалар өздерінің жастығына байланысты әлі бір нәрсеге толық зейін қоя алмайды, назар аудара алмайды және олар ақпаратты әрқашан оңайлықпен есте сақтай алмайды. Сондықтан балаға маңызды нәрсені жеткізу үшін көп күш салу керек, шыдамдылық таныту керек және тырысып бағу керек.

- Сіз жұмыс істейтін клубыңыз туралы айтып беріңізші.

- Әрине, біздің тарихымызбен бөлісуге қуаныштымын.

Клуб жұмысын төрт жыл бұрын бастады. Оның алғашқы филиалы Алматы қаласының «Айнабұлақ» шағын ауданында ашылды. Уақыт өте келе біз бірте-бірте кеңейіп, жас футболшыларымыз үшін жаттығу алаңдарын ұлғайттық. Қазір бізде қала бойынша төрт филиал бар. Сондай-ақ, біз белгілі жекеменшік мектептермен ынтымақтасамыз, олардың оқушыларын жаттықтырамыз.

Менің басшылығым мен клубта 10 тәжірибелі жаттықтырушы жұмыс істейді. Мен де балалармен сабақ өткізуге көп уақыт бөлемін. Бас жаттықтырушы барлық тәлімгерлердің жұмысының әдістемесі мен философиясына жауап береді. Сондай-ақ қақпашылар жаттықтырушысы мен біздің ойыншылардың психологиялық жағдайын бақылайтын психолог бар.

- Жоғары нәтижеге қол жеткізу үшін футболмен қай жастан айналысқан жөн?

- Футбол – бұл өсіп келе жатқан бала ағзасы үшін өте қажет болатын, дененің барлық бұлшық еттері мен ми қыртысын дамытатын әмбебап спорт түрі. Жаттығуды төрт жастан

- Тимур, скажите, пожалуйста, тяжело ли быть тренером?

- Любая деятельность, связанная с детьми, требует максимальной ответственности, стопроцентной самоотдачи и полного погружения в работу. Это наше будущее поколение, за которое мы несем персональную ответственность. Дети в силу своего юного возраста еще не могут полностью сосредоточиться, сфокусировать внимание на чем-то одном, и информация не всегда запоминается ими легко. Поэтому, чтобы донести до ребенка что-то важное, нужно приложить много усилий, терпения и старания.

- Расскажите, пожалуйста, о вашем клубе, в котором вы работаете.

- Конечно, с удовольствием поделюсь нашей историей.

Клуб начал свою деятельность четыре года назад. Его первый филиал открылся в микрорайоне «Айнабулак» города Алматы. Со временем мы постепенно расширялись, увеличивая тренировочные площадки для наших юных футболистов. Сейчас у нас уже четыре филиала по городу. Также мы сотрудничаем с известными частными школами, тренируем их учащихся.

Под моим руководством в клубе работают 10 опытных тренеров. Я тоже много времени посвящаю занятиям с детьми. Главный тренер отвечает за методологию и философию работы всех наставников. Также есть тренер по вратарям и психолог, который следит за психологическим состоянием наших игроков.

- С какого возраста лучше начинать заниматься футболом, чтобы добиться высоких результатов?

- Футбол – это универсальный вид спорта, который развивает все мышцы тела и кору головного мозга, что жизненно необходимо растущему детскому организму. Начинать заниматься рекомендуется с четырех лет. В этом возрасте дети становятся уже более

бастау ұсынылады. Бұл жаста балалар мұқият, табанды және ойын үдерісіне қызығушылық таныта бастайды. Кейбіреулер жаттығуды бір жарым жаста бастайды, бірақ бұл әдетте байыпты жаттығуларға қарағанда жалпы физикалық дамуға ықпал етеді.

Біздің клубтағы топтар үш деңгейге бөлінеді: бастауыш (4–7 жас), орта деңгей (7–12 жас) және үлкен жас топтары (12–15 жас).

Біз балаларда тек футбол дағдыларын дамытып қана қоймай, оларға жақсы дене шынықтыруға ықпал етіп қана қоймай, өзін-өзі тәрбиелеуге үйрететін, командада жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыратын және жеңіске ұмтылатын осы қызықты спорт түріне деген сүйіспеншілікті оятуға тырысамыз. Клубтың тәжірибелі жаттықтырушылары және әр ойыншыға жеке көзқарас біздің тәлімгерлерімізге керемет нәтижелерге қол жеткізуге көмектеседі. Бізде әр бала өзін тауып, өзінің жеке әлеуетін ашады және футбол әлемінде табысты болашақ траекториясын құруға мүмкіндік алады.

- Баланы футболға қалай қызықтыруға және оны жаттығуға қалай ынталандыруға болады?

внимательными, усидчивыми и заинтересованными в процессе игры. Хотя некоторые начинают заниматься еще в полтора года, но это обычно больше способствует общему физическому развитию, чем серьезным тренировкам.

Группы в нашем клубе делятся на три уровня: начинающие (4–7 лет), средний уровень (7–12 лет) и старшие возрастные группы (12–15 лет).

Мы стремимся развивать у детей не только чисто футбольные навыки, но и прививать им любовь к этому захватывающему виду спорта, который не только способствует хорошей физической подготовке, но и учит дисциплине, формирует навыки работы в команде и стремление к победам. Опытный тренерский состав клуба и индивидуальный подход к каждому игроку помогают нашим подопечным достигать выдающихся результатов. У нас каждый ребенок находит себя, раскрывает свой личностный потенциал и получает возможность построить траекторию успешного будущего в мире футбола.

- Как заинтересовать ребенка футболом и мотивировать его к тренировкам?

Табысты футболшының үш негізгі қасиеті: адалдық, жауапкершілік және ортақ іске барынша жеке үлес.

– Осы мүмкіндікті пайдалана отырып, біздің әкімдікке тұрғын үйлердің аулаларында футбол алаңдарын салғаны үшін алғыс айтқым келеді. Шындығында, футбол ойнау үшін өте аз нәрсе қажет: доп, алаң және қақпа. Айтпақшы, қақпаның орнына бос бөтелкелерді қолдануға болады.

– Сіздің тәрбиеленушілеріңіз жарыстарға қатыса ма?

– Әрине. Оқытудың арнайы әдістемесі мен біз енгізіп жатқан жаттығудың қанық бағдарламаларының арқасында балаларымыз қалалық, республикалық, халықаралық және жеке турнирлерге табысты қатысып

– Пользуясь случаем, хочу поблагодарить наш акимат за строительство футбольных площадок во дворах жилых домов. На самом деле для игры в футбол нужно совсем немного: мяч, поле и ворота. Кстати, вместо ворот можно использовать пустые бутылки.

– Ваши воспитанники принимают участие в соревнованиях?

– Конечно. Благодаря специальной методологии обучения и насыщенной программе тренировок, которые мы внедряем, наши дети успешно выступают на городских, республиканских, международных и частных турнирах. Одна из наших команд – чемпион Казахстана среди частных клубов и академий. Также ребята регулярно выигрывают отборочные турниры и представляют наш клуб на чемпионатах страны. Мы участвуем в Профессиональной и Детско-юношеской футбольных лигах. За последние годы

жүр. Біздің командаларымыздың бірі – жеке клубтар мен академиялар арасында Қазақстан чемпионы. Сондай-ақ балалар іріктеу турнирлерінде ұдайы жеңіске жетіп, ел чемпионаттарында клубымыздың намысын қорғап жүр. Біз кәсіби және балалар мен жасөспірімдер футбол лигаларына қатысамыз. Соңғы жылдары клубтың жас ойыншылары 30-дан астам кубок жеңіп алды.

– Егер сіз балада болашақ футбол жұлдызын байқасаңыз не істейсіз?

– Егер біз баланың жақсы спорттық бейімділігін байқасақ, егер ол жаттығуды жіберіп алмаса және жауынгерлік қасиеттерін көрсетсе, онда біз оларды дамыту үшін жұмыс істей бастаймыз, ата-аналармен қарым-қатынас жасаймыз, баланың спорттық өсуіне қолдау көрсетуге шақырамыз. Біз қабілетті балаларды біртіндеп командаға біріктіреміз, табысты дара адам болуға ғана емес, ұжымды да бағалауға да үйретеміз.

– Әр баланың көңілін табу оңай ма?

– Оңай, деп айта алмаймын, бірақ қызықты – бұл сөзсіз. Әр бала жеке тұлға және үйретудің әмбебап әдістемесі жоқ. Бізде командалармен жұмыс істеудің жалпы ережелері бар, бірақ әр ойыншының жеке ерекшеліктері ерекше назар аударуды қажет етеді. Біреу қатаңдықты, біреу қолдауды қажет етеді және бұл баланың мінезіне және отбасындағы тәрбиеге де байланысты. Біздің міндетіміз – әрқайсысына өз әлеуетін ашуға және табысты футболшы болуға көмектесетін дұрыс тәсілді табу.

Баланы футболға тарту өте оңай. Ең бастысы – оған оның қалай жұмыс істейтінін, гол соққанда немесе финт жасағанда қандай жарқын эмоциялар алатынын көрнекі және сенімді түрде көрсету. Сабақтарды баланың бастапқы дағдыларды игеретіндей және ойынмен эмоционалды байланыс орнататындай етіп бастау маңызды.

юные игроки клуба завоевали более 30 кубков.

– Что вы делаете, если видите в ребенке будущую звезду футбола?

– Если мы обнаруживаем у ребенка хорошие спортивные задатки, если он не пропускает тренировки и уже проявляет бойцовские качества, то начинаем работать над их развитием, взаимодействуем с родителями, убеждаем их поддержать ребенка в его спортивном росте. Способных детей мы постепенно интегрируем в команду, учим их не только быть успешными индивидуумами, но и ценить коллектив.

– Легко ли найти подход к каждому ребенку?

– Не могу сказать, что легко, но интересно – это точно. Каждый ребенок – индивидуальность, и нет универсальной методики обучения. У нас есть общие правила работы с командой, но особенности личности каждого игрока требуют особого внимания. Кто-то нуждается в строгости, кто-то – в поддержке, и это зависит от характера ребенка и воспитания в семье. Наша задача – найти правильный подход к каждому, чтобы помочь ему раскрыть свой потенциал и стать успешным футболистом.

Привлечь ребенка к футболу очень просто. Главное – наглядно и убедительно показать ему, как это работает, какие яркие эмоции он получает, когда забивает гол или делает финт. Важно начать занятия, чтобы ребенок смог получить первичные навыки и установить эмоциональную связь с игрой.

– А что нужно сделать, если, например, ребенок не слушается тренера и постоянно балуется?

– У нас случались подобные ситуации, когда ребенок посещал тренировки, спокойно себя вел, а через какое-то время начинал проявлять непослушание и нарушать дисциплину. Это негативно влияло на

всю команду. Мы реагируем на такие случаи определенным образом. У нас на занятиях всегда присутствуют два тренера. Один работает с группой, второй подходит к ребенку – нарушителю дисциплины, беседует, давая понять, что его поведение не соответствует ожиданиям, спрашивает, что случилось, расстроен он чем-то или кто-то обидел. Такой открытый разговор на равных зачастую помогает, поскольку дети, как правило, откровенны с наставниками.

В случае, если ребенок продолжает отвлекаться, мы просим его подождать до конца тренировки, затем приглашаем родителей и обсуждаем с ними дальнейшие действия. Если футбол не приносит их чаду удовлетворения, есть множество других видов спорта: волейбол, теннис, плавание, баскетбол, занимаясь которыми ребенок может найти свое истинное призвание и, возможно, посвятит ему всю жизнь.

Адаптация к тренировочному режиму и физическим нагрузкам может занять достаточно длительное время, но если ребенок терпеливо преодолевает трудности, проявляет настойчивость и целеустремленность, мы готовы поддержать его и помочь в спортивном росте.

Футбольная карьера — это прежде всего огромный труд, целеустремленность, настойчивость и упорство.

– Егер, мысалы, бала жаттықтырушыға мойынсұнбаса және үнемі еркелеп қылжақтаса, не істеу керек?

– Бізде осындай жағдайлар болды, бала жаттығуларға қатысып, өзін сабырлы ұстап жүріп, біраз уақыттан кейін ол мойынсұнбаушылық танытып, тәртіпті бұза бастады. Бұл бүкіл командаға теріс әсер етті. Біз мұндай жағдайларға белгілі бір жолмен ден қоямыз. Біздің жаттығуларымызға әрқашан екі жаттықтырушы қатысады. Біреуі топпен жұмыс істейді, екіншісі тәртіп бұзушы балаға жақындап, әңгімелеседі, оның мінез-құлқы күт-

– Я болельщик «Кайрата» и стараюсь не пропускать матчи любимой команды. Что Вы думаете насчет будущего казахстанского футбола?

– Спасибо за отличный вопрос! В настоящее время футбол в нашей стране переживает значительные изменения. Подрастающее поколение приходит с новым отношением и подходом к физической культуре и спорту. Несмотря на недостаток стадионов и полей для тренировок, наши футболисты продолжают показывать отличные результаты. «Ордабасы» из Шымкента, все команды Академии футбольного клуба «Кайрат» неодно-

кенімізден шықпады деп түсіндіреді, не болғанын, бір нәрсеге ренжідің бе әлде біреу ренжітті ме деп сұрайды. Мұндай тең дәрежедегі ашық әңгіме көбінесе көмектеседі, өйткені балалар тәлімгерлермен ашық сөйлесуге бейім.

Егер бала алаңдай берсе, біз одан жаттығудың соңына дейін күтуін сұраймыз, содан кейін ата-аналарын шақырамыз және олармен кейінгі әрекеттерді талқылаймыз. Егер футбол олардың баласын қанағаттандыра алмаса, басқа да көптеген спорт түрлері бар: волейбол, теннис, жүзу, баскетбол сияқты, мүмкін олармен айналысса, бала өзінің шынайы қалауын табатын шығар және өмір бойы өзін соған арнауы мүмкін деп кеңес береміз.

Жаттығу режиміне және физикалық жүктемелерге бейімделу ұзақ уақытты алуы мүмкін, бірақ егер бала шыдамдылықпен қиындықтарды жеңіп, табандылық пен берілгендік танытса, біз оны қолдауға және спортта өсуіне көмектесуге дайынбыз.

- Мен «Қайраттың» жанкүйерімін және сүйікті командамның матчтарын жіберіп алмауға тырысамын. Қазақстандық футболдың болашағы туралы не ойлайсыз?

- Керемет сұрақ үшін рахмет! Қазіргі уақытта біздің елімізде футбол айтарлықтай өзгерістерге ұшырауда. Өскелең ұрпақ дене шынықтыру мен спортқа жаңа көзқараспен және жаңа амалын тауып келеді. Стадиондар мен жаттығу алаңдары жетіспесе де біздің футболшылар керемет нәтижелер көрсетуді жалғастыруда. Шымкенттің «Ордабасы», «Қайрат» футбол клубы академиясының барлық командалары бірнеше рет Қазақстан чемпионы атанды. Бұл отандық футболдың болашағы барын куәландырады.

Жас футболшылар қазақстандық спорт тарихында жарқын із қалдырып, болашақ ұрпақты да шабыттандырады деп сенеміз.

- Менің пірім - Криштиану Роналду. Сіздің ше?

кратно становились чемпионами Казахстана. Это свидетельствует о перспективном будущем отечественного футбола.

Мы верим, что молодые футболисты оставят яркий след в истории казахстанского спорта и будут вдохновлять будущие поколения.

- Мой кумир - Криштиану Роналду. А Ваш?

- Дэвид Бекхэм - игрок «Манчестер Юнайтед». Именно благодаря его игре во мне зародилась любовь к футболу. Этот человек стал моим идеалом в мире большой игры. Твой кумир тоже, без всякого сомнения - великий футболист, как и Месси.

Я глубоко уважаю всех звезд этого спорта, но Дэвид Бекхэм для меня - вне конкуренции.

- Какое главное качество должно быть у настоящего футболиста?

– Дэвид Бекхэм – «Манчестер Юнайтед» ойыншысы. Оның ойынының арқасында менде футболға деген сүйіспеншілік пайда болды. Бұл адам үлкен ойын әлемінде менің идеалыма айналды. Сенің пірің де, сөзсіз, Мессия сияқты керемет футболшы.

Мен осы спорттың барлық жұлдыздарын қатты құрметтеймін, бірақ Дэвид Бекхэм мен үшін бәсекелестіктен тыс.

– Нағыз футболшының басты қасиеті қандай болмақ?

– Бір ғана қасиетті белгілеу мүмкін емес. Менің ойымша, олардың бірнешеуі бар. Біріншіден, әрине, тәртіп. Футбол, кез-келген басқа командалық спорт сияқты, өзіне, жаттықтырушыға және жолдастарына үлкен жауапкершілікті талап етеді. Ойыншы алаңдағы жұмысына барынша қатысуы керек,

– Невозможно определить только одно качество. На мой взгляд, их несколько. Во-первых, конечно же, дисциплина. Футбол, как и любой другой командный вид спорта, требует огромной ответственности перед собой, тренером и товарищами. Игрок должен быть максимально вовлечен в свою работу на поле, ведь он отвечает не только за отведенную ему зону, но и за весь процесс матча и его результат. Дисциплина – это безусловное и беспрекословное соблюдение порядка и правил. Говорят, что дисциплина «бьет» талант. Спортсмен, который усердно и постоянно тренируется, следит за здоровьем, питанием, берет пример с наставников и старших товарищей, учится на их опыте, достигает больших высот, нежели человек, пришедший в спорт и надеющийся на успех только благодаря хорошему физическим данным и способностям.

Футбол объединяет людей, а любовь к этой игре делает их одной большой дружной семьей. Все вместе мы создаем спортивное будущее нашей страны.

өйткені ол өзіне берілген аймақ үшін ғана емес, сонымен бірге матчтың бүкіл өту үдерісі мен оның нәтижесі үшін де жауап береді. Тәртіп – бұл ойын ретін шартсыз сақтау және ережелерді бұлжытпай орындау. Тәртіп талантты «ұрады» дейді. Үнемі және ынтымақтастығын, денсаулығын күтетін, тамақтануды бақылайтын, тәлімгерлер мен аға жолдастардан үлгі алатын, олардың тәжірибесінен үйренетін спортшы жақсы дене болмысына және қабілеттердің арқасында сәттілікке үміттеніп спортқа келген адамға қарағанда, үлкен биіктеге жететін болады.

– Ал футбол адамға не береді?

– Бұл спорт жалпы физикалық, эмоционалды-психикалық, жеке дамуға ықпал етеді, ми қызметін, ішкі

– А что дает человеку футбол?

– Этот спорт способствует общему физическому, эмоционально-психическому, личностному развитию, стимулирует и улучшает мозговую деятельность, работу внутренних органов и систем, формирует и совершенствует социальные, коммуникативные, коллективные навыки, умение дружить, сотрудничать, достигать общих целей и так далее. Футбол – это постоянная мощная тренировка, результат которой – укрепление всего тела, мышц, костей, суставов, хрящей.

Футбольная карьера – это прежде всего огромный труд, целеустремленность, настойчивость и упорство.

Но самое важное – эмоциональная вовлеченность в процесс игры. Если ребенок увлечен тем, что он делает,

органдар мен жүйелердің жұмысын ынталандырады және жақсартады, әлеуметтік, коммуникативтік, ұжымдық дағдыларды, дос болу, ынтымақтастық, ортақ мақсаттарға жету және т.б. дағдыларды қалыптастырады және жетілдіреді. Футбол – бұл тұрақты күшті жаттығу, оның нәтижесі – бүкіл денені, бұлшық еттерді, сүйектерді, буындарды, шеміршектерді нығайту болып табылады.

Футбол мансабы – бұл ең алдымен үлкен еңбек, мақсатқа талпынушылық, қайсарлық және табандылық

Бірақ ең бастысы – ойын үдерісіне эмоционалды түрде қатысу. Егер бала өз ісіне құмар болса, бұл оның жеке саналы таңдауы, физикалық және психикалық қажеттілігі болса, ол міндетті түрде табысқа жетеді. Біздің клуб жаттықтырушыларының міндеті – балаларды осы жолда қолдау, оларға спорттық аренада жеңіске жетуге және қойған мақсаттарына қол жеткізуге көмектесу.

Жақында біздің тәрбиеленушілер футболдың нағыз жұлдыздары болады және әлемнің ірі алаңдарында еліміздің намысын қорғайды деп үміттенемін.

Табысты футболшының үш негізгі қасиеті: адалдық, жауапкершілік және ортақ іске барынша жеке үлес.

- Біздің футболға болашаққа не тілер едіңіз?

- Мен балаларға арналған стадиондар мен жаттығу алаңдарының көбеюін қалар едім: спорт алаңдары мен нысандар неғұрлым көп болса, жас таланттардың өз әлеуетін жүзеге асыруға, белсенді және сау болуға мүмкіндіктері соғұрлым көп болатын еді.

Футбол адамдарды біріктіреді, ал бұл ойынға деген сүйіспеншілік оларды бір үлкен тату отбасы етеді. Біз бәріміз бірге еліміздің спорттық болашағын құрамыз.

Мен сияқты үлкен спорт ойынын жақсы көретіндердің барлығына рахмет! ■

если это его личный осознанный выбор, физическая и душевная потребность, он обязательно добьется успеха. Задача тренеров нашего клуба – поддерживать детей на этом пути, помочь им побеждать на спортивной арене и достигать поставленных целей.

Надеемся, что скоро наши воспитанники станут настоящими звездами футбола и будут защищать честь нашей страны на крупнейших мировых площадках.

Три ключевых качества успешного футболиста: честность, ответственность и максимальный личный вклад в общее дело.

- Что бы Вы пожелали на будущее нашему футболу?

- Я бы хотел, чтобы увеличилось количество стадионов и площадок для тренировок детей: чем больше спортивных площадей и объектов, тем больше возможностей для юных талантов реализовать свой потенциал, быть активными и здоровыми.

Футбол объединяет людей, а любовь к этой игре делает их одной большой дружной семьей. Все вместе мы создаем спортивное будущее нашей страны.

Спасибо всем, кто, как и я, любит большую игру большого спорта! ■

Жасөспірім ата-анасын қайтсе түсінеді?

Д. К. Абишева,
ғылыми қызметкер,
АУДҰИ
Алматы қ.

Жасөспірімдік шақ – бұл сөзсіз өзгерістер, жаңалықтар мен қиындықтар кезі. Осы кезеңде жасөспірімдердің ата-аналарымен қарым-қатынасы айтарлықтай қиындықтарға ұшырауы мүмкін. Олар сізді мүлдем «түсінбейтін» сияқты болып көріне ме? Шын мәнінде, отбасында мейірімге толы қарым-қатынас орнауы үшін, ата-ана мен жасөспірім бірін-бірі түсінуі маңызды. Өз ата-анаңызды түсінуді қалай үйренуге болады? Жасөспірімдер мен ересектер арасында өзара түсініспеушілік жиі кездеседі. Неліктен?

Біріншіден, жасөспірім кезінде балалардың көзқарастары, сезімдері, эмоционалды-психологиялық саласы мен физиологиясы түбегейлі өзге-

Подростковый возраст – это время перемен, открытий и, несомненно, вызовов. В этот период отношения с родителями могут серьезно осложниться. Вам кажется, что они совершенно «не понимают» вас, верно? На самом деле, понимать и быть понятым важно для счастливых отношений в семье.

Как же научиться понимать своих родителей? Подростки и взрослые часто могут не понимать друг друга. Почему?

Во-первых, в подростковом возрасте коренным образом меняются мировоззрение, чувства, эмоционально-психологическая сфера, физиология. Вчерашние дети начинают чувствовать себя по-другому, и иногда им

Как подростку понять родителей?

**Д. К. Абишева,
научный сотрудник,
НИГРЧ,
г. Алматы**

реді. Кешегі бала өзін басқаша сезіне бастайды, бұл өзгерісті ересектерге түсіндіру кейде қиынға соғады. Балалар еркіндікті армандап, өз мәселелерін өз бетінше шешуге тырысады. Бірақ ересектер, әсіресе ата-аналар, жағдайды басқаша бағалап, жасөспірімдердің пікірінше, әділетсіз ережелерді ұстануды талап етеді.

Екіншіден, жасөспірімдер көбінесе түсінбеушіліктен қорқып, өздерін ыңғайсыз, сенімсіз сезінеді, өз эмоцияларын немесе ойларын ашық білдіруден ұялады, ал бұл жағдай олардың ата-аналарымен қарым-қатынасында түсініспеушілікке әкелуі мүмкін.

Ата-ана әрқашан баласына қамқорлық жасайды, бірақ кейде бұл қамқорлық тым артық болып көрінеді. Бірақ

сложно объяснить это взрослым. Они хотят больше свободы, пытаются самостоятельно решать свои проблемы. Но взрослые, особенно родители, могут видеть ситуацию иначе и устанавливать правила, которые кажутся подросткам несправедливыми.

Во-вторых, часто подростки из-за боязни быть неправильно понятыми, чувствуют себя неудобно, неуверенно, стесняются открыто выражать свои эмоции или мысли, что может привести к недопониманию в отношениях с родителями.

Родители всегда заботятся о своих детях, но иногда эта забота кажется слишком навязчивой. На самом деле это не так, просто им важно, чтобы вы были в безопасности, комфорте и уюте.

ол шын мәнінде олай емес, ата-ана үшін баласының жағдайы жанға жайлы, қауіпсіз болғаны маңызды.

Неліктен балалар ата-аналарына жақын болуы керек? Себебі тек ата-аналар ғана балаларын кез келген жағдайда қолдаусыз қалдырмайтын адамдар. Тек ата-аналар ғана балаларына керек нәрсенің бәрін толық көлемде бере алады.

Кез келген қарым-қатынастың екі жағы бар екенін есте ұстаған жөн. Бұл жасөспірімдер де, ересектер де бір-біріне ашылып, бір-бірін тыңдап, айтқандарына құлақ асуы керек дегенді білдіреді. Егер адамдар отбасының барлық мүшелеріне бірдей көңіл бөліп, жақын тартса, бұл ересектер мен балалар арасында сенімге негізделген берік және оң қарым-қатынас орнатуға көмектеседі.

Сіз ата-анаңыздан нақты не аласыз?

Почему детям необходимо стать ближе к родителям? Потому что родители – это единственные люди, кто не оставит своих детей в любой сложившейся ситуации. Только они могут дать им в полном объеме то, что не сможет дать никто другой.

Выстраивая любые отношения, важно помнить, что общение – это «дорога с двусторонним движением». Это значит, что и подростки, и взрослые должны идти навстречу друг другу, слушать и слышать другого. Когда мы уделяем внимание всем членам семьи и стараемся быть открытыми для каждого, это помогает строить крепкие и здоровые отношения между взрослыми и детьми.

Что именно вы получаете от своих родителей?

Любовь и заботу. Родители любят вас, и поэтому их беспокойство совершенно естественно. Они хотят, чтобы у вас все было хорошо и вам не угрожали никакие опасности.

Передача опыта. Родители старше вас и имеют гораздо больше жизненного опыта. Они хотят поделиться этим опытом, чтобы вы могли избежать ошибок и научились принимать правильные решения.

Помощь в сложных жизненных ситуациях. Таких моментов, к сожалению, никому не удастся избежать. Поэтому родители стараются максимально обезопасить вас при появлении тревожных сигналов.

Контроль. Родительский контроль – это не инструмент давления на детей, а стремление научить их принимать на себя ответственность за совершение тех или иных действий. Сначала они помогают вам принимать решения, а затем учат вас делать это самостоятельно. Родители переживают за ваше будущее и хо-

Махаббат пен қамқорлық. Ата-анаңыз сізді жақсы көреді, сондықтан олардың алаңдаушылығы табиғи нәрсе. Олар сіздің жақсы болғаныңызды және сізге ешқандай қауіп төнбегенін қалайды.

Тәжірибе. Ата-анаңыз сізден үлкен және олардың өмірлік тәжірибесі де әлдеқайда мол. Олар сізбен өз тәжірибелерімен бөлісіп, сізді қателіктерден сақтап, дұрыс шешім қабылдауыңызға ықпал еткісі келеді.

Қиын өмірлік жағдайлардағы көмек. Өкінішке орай, мұндай сәттерден ешкім құтыла алмайды. Сондықтан, ата-ана да бұл белгілер пайда болған кезде, сізді мүмкіндігінше қорғауға тырысады.

Бақылау. Ата-ана бақылауы – бұл балаларға қысым жасау құралы емес, оларды белгілі бір әрекеттерді орындау үшін жауапкершілікті қабылдауға үйрету. Алдымен олар сізге шешім қабылдауға көмектеседі, содан кейін шешімді сіздерге өздеріңіз қабылдағанды үйретеді. Ата-аналар сіздің болашағыңыз үшін алаңдап, сіздің ересек өмірге дайын болғандарыңызды қалайды, сондықтан сізді алда болатын нәрсеге дайындау үшін, бақылайды. Ата-анаңыз сізді шектеп, немесе қаталдық танытқанда, оның астарында тек олардың сүйіспеншілігі мен қамқорлығы жатқаны есіңізде болсын. Олар сіздің күшті және тәуелсіз ересек адам болуыңыз үшін, сіздің қасыңыздан табылып, әрқашан қолдап, көмектесуге дайын.

Ата-анамен қалай қарым- қатынас жасау керек?

ЖАСӨСПІРІМДЕРГЕ АРНАЛҒАН КЕҢЕСТЕР

Жасөспірімнің ойынша, ата-анасы оған үнемі сұрақтар қойып, жеке өмірі-

тят, чтобы вы были готовы к жизни взрослых, поэтому используют свой контроль, чтобы подготовить вас к тому, что ждет впереди. Так что помните, когда родители ограничивают вас или кажутся строгими, это делается исключительно из любви и заботы. Они всегда рядом, чтобы поддержать и помочь вам стать сильными и независимыми взрослыми.

Как общаться с родителями?

СОВЕТЫ ДЛЯ ПОДРОСТКОВ

В подростковом возрасте возникает проблема, как общаться с родителями, чтобы по возможности избежать конфликтов, чтобы между вами не возникло недопонимания и раздражающего чувства, что вас все время достают вопросами и вмешиваются в вашу личную жизнь.

Совет 1. Постарайтесь лучше узнать своих родителей. Самый лучший способ для этого – «заглянуть» в их детство. Вы поймете, что на самом деле разница между вами не такая уж и большая: наверняка в вашем возрасте они на многое смотрели точно также, но в повседневном потоке будней и круговороте событий позабыли об этом. Но даже если в детском возрасте они не были похожи на вас, вы все равно узнаете много нового и полезного для себя, сможете лучше понять и свою собственную жизнь, ведь, хотите вы этого или нет, жизнь родителей и их мироощущение накладывают отпечаток и на вас.

Совет 2. Общайтесь! Совсем обязательно рассказывать им о себе все, вплоть до мелочей, главное – сам процесс общения, пусть недолгий (за обедом или ужином), но регулярный и доброжелательный. Поинтересуйтесь делами родителей на работе: вполне может быть, что среди этой пусть непонятной или скучной информации вы сможете найти что-то интересное о папе или маме.

не араласады, сондықтан ондай сезім мен жанжалдарды болдырмау үшін, балада ата-анамен қалай қарым-қатынас жасау керек деген сұрақ туындайды.

1-кеңес. Ата-анаңызбен жақынырақ танысуға тырысыңыз. Мұның ең жақсы тәсілі – олардың балалық шағына «үңілу». Сіз араларыңыздағы айырмашылық онша үлкен емес екенін түсінесіз: әрине, сіздің жасыңызда олар да көп нәрсені дәл сіздей қабылдаған, бірақ күнделікті тіршілікте бұл туралы ұмытып кетеді. Бірақ егер олар өздерінің балалық шақтарында сізге ұқсамаса да, сіз өзіңіз үшін көптеген жаңа және пайдалы нәрселерді үйренесіз, өз өміріңізді жақсырақ түсінесіз, өйткені мұны қаласаңыз да, қаламасаңыз да, ата-анаңыздың өмірі мен көзқарасы сізге де әсер етеді.

2-кеңес. Қарым-қатынас! Оларға өзіңіз туралы бәрін, тіпті ұсақ-түйекке дейін айтудың қажеті жоқ, бастысы – қарым-қатынастың өзі, қысқа болса да (түскі немесе кешкі ас кезінде), бірақ тұрақты және жылы шырайлы. Ата-анаңыздан жұмыстары туралы сұраңыз: мүмкін, бұл түсініксіз немесе жалықтыратын ақпараттың ішінде сіз әкеңіз немесе анаңыз туралы қызықты мәлімет табарсыз.

3-кеңес. Өзіңізді лайықты ұстаңыз. Егер сіз өзіңізді бір жасар қыңыр бала сияқты ұстасаңыз, ата-анаңыз сізбен қалай тең қарым-қатынас жасай алады? Бірақ егер сіз өзіңізді қолға алып, ата-анаңыздың сізге жасаған кейбір ескертулеріне лайықты жауап беруді үйренсеңіз, онда олар да өз көзқарастарын еріксіз өзгертеді: дауысын көтермей, ашуланбай сөйлесетін адам құрметтеуге лайық.

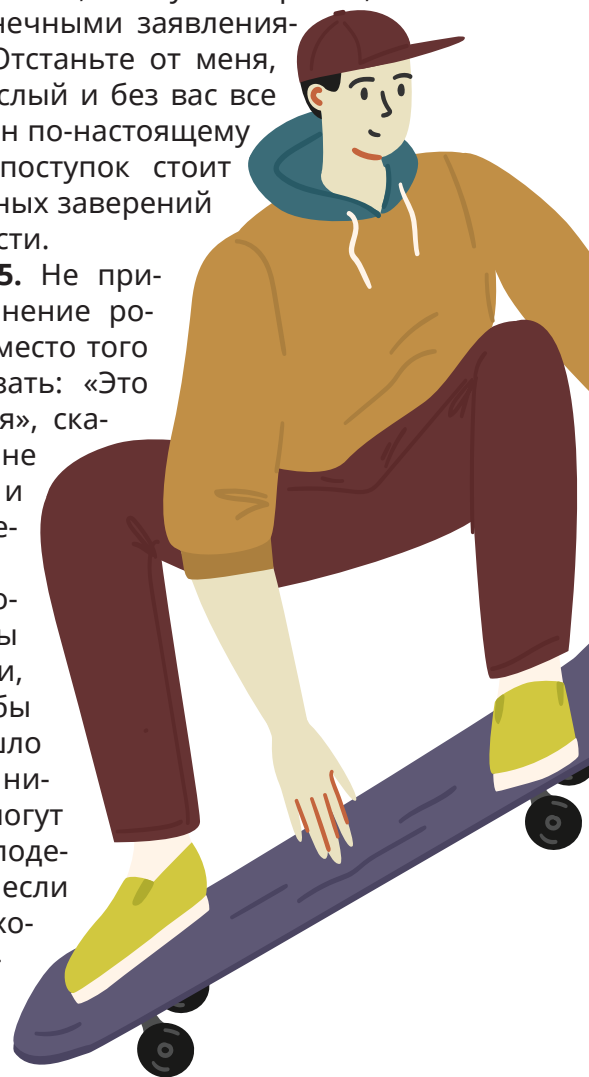
4-кеңес. Сіз қазірдің өзінде есейгеніңізді дәлелдеңіз. Ол үшін темекі шегу, алкоголь ішу, балағаттаудың қажеті жоқ. Өзіңіздің ересек екеніңізді таңертең өздігіңізден тұрып, тамақ дайындап, үй жинап, дүкенге барып, өз қажеттіліктеріңіз үшін ақша табу арқылы дәлелдеуіңізге болады. Ересек адамның бір әрекеті көп сөзді алмастырады.

Совет 3. Ведите себя достойно. Как родители могут общаться с вами на равных, если чуть что вы постоянно капризничаете, словно годовалый ребенок? А вот если вы научитесь брать свою волю в кулак и достойно отвечать даже на не совсем корректные замечания родителей, то они волей-неволей изменят свое отношение: человек, который общается спокойно, не повышая голос, вызывает уважение.

Совет 4. Докажите, что вы уже повзрослели. Для этого совсем необязательно начать курить, употреблять алкоголь, нецензурно выражаться и т. д. Доказать свою взрослость можно только самостоятельностью и ответственностью: вставать самому по утрам, а не под мамины окрики, готовить еду, наводить порядок в доме, ходить в магазин, найти возможность зарабатывать на карманные расходы и др. Этим вы гораздо вернее докажете родителям, что уже выросли, чем бесконечными заявлениями типа «Отстаньте от меня, я уже взрослый и без вас все знаю!» Один по-настоящему взрослый поступок стоит тысячи устных заверений во взрослости.

Совет 5. Не принижайте мнение родителей. Вместо того чтобы сказать: «Это глупая идея», скажите: «Я не согласен, и вот почему...»

Для родителей вы всегда дети, сколько бы не прошло лет. Они ничего не могут с этим поделать, даже если очень захотят: родительская функция з а к р е -

5-кеңес. Есіңізде болсын, Ата-анаңыздың пікірімен санасыңыз. «Бұл ессіз идея» деп айтудың орнына: «Мен келіспеймін, себебі...», – деп айтыңыз.

Ата-ана үшін сіз қанша жыл өтсе де, әрқашан бала боп қала бересіз. Олар мұны қаламаса да, ештеңе істей алмайды, себебі ата-аналық функция адамдарға миллиондаған жылдар бойы генетикалық тұрғыда қалыптасқан, оны ешқандай пайым өзгерте алмайды. Сондықтан, мұны сол күйде қабылдауға тырысыңыз және олар сізге қалай өмір сүру керектігін үйрете бастағанда, ренжімеңіз. Олардың генетикалық миссиясы сондай!

«Олар мені неге түсінбейді?!»

Себептері көп, бірақ ең қарапайымы – ата-аналардың естерінде өздерінің жастық шақтарының тек жақсы сәттері ғана қалған. Көп нәрсені ұмытып қалған. Біз әрқашан өткеннің ең жақсысын ғана есте сақтаймыз және бұл дұрыс. Сондықтан олар жасөспірімдерде мәселелер болуы мүмкін емес деп ойлайды. Сонымен қатар, балалар мен ересектер айналадағы шындықты өзгеше қабылдайды. Ата-аналар бәрін онша ауыртпалықсыз және жеңіл қабылдайды, ал балаларын өздерінің жалғасы ретінде көреді де, олардың өздерінен өзгеше болуы мүмкін емес деп ойлайды.

Әрбір жасөспірімнің есінде сақтауға міндетті тағы бір маңызды нәрсе: ата-аналар әулие емес, олар да қарапайым адамдар, сондықтан қателікке бой алдырады. Сіздің міндетіңіз – оларға кешіріммен қарап, төзімді болуды үйрену.

Ата-анамен неліктен жақсы қарым-қатынаста болу керек? Балдәурен немесе жасөспірімдік шақ өзіне тән қиындықтарымен ақырында аяқталады, ал ата-анамыз бізбен бірге қалады. Тек солар ғана бізді осы бар қалпымызда жақсы көретін жандар... ■

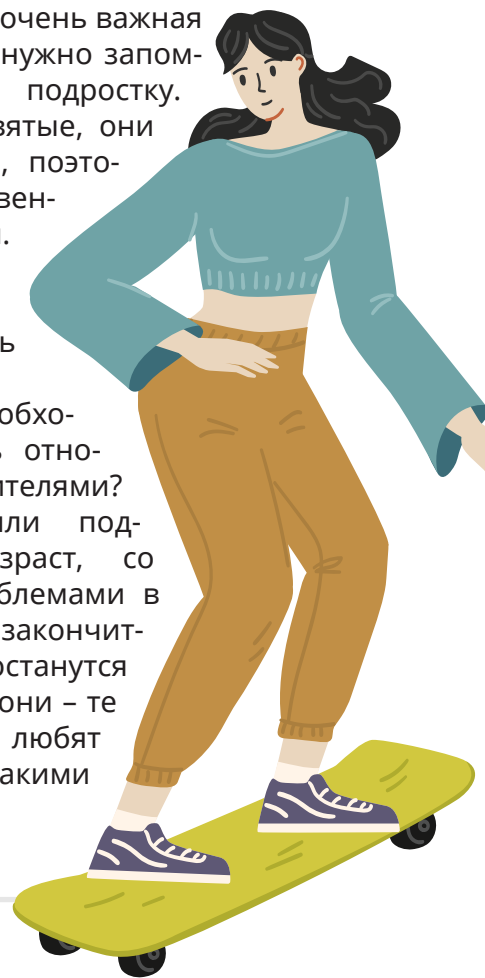
плялась в людях генетически в течение миллионов лет, и никакие доводы рассудка тут ничего не изменят... Поэтому постарайтесь принять это как данность и не обижаться, когда они в очередной раз начнут учить вас жизни. Такая уж у них генетическая миссия!

«Почему они меня не понимают?!»

Причин много, но самая простая в том, что родители были юными очень давно. О своей молодости, а тем более детстве, они помнят не так уж и много и, как правило, только самые лучшие моменты. Мы всегда помним только лучшее из прошлого, и это нормально. Именно поэтому им кажется, что у подростков не может быть проблем. Кроме того, восприятие окружающей реальности у детей и взрослых сильно отличается. Родители воспринимают все не так болезненно и гораздо проще. Детей они воспринимают как продолжение самих себя и не думают о том, что они могут быть совсем другими.

И еще одна очень важная вещь, которую нужно запомнить каждому подростку. Родители не святые, они обычные люди, поэтому им свойственно ошибаться. Ваша задача – научиться прощать их и быть терпимыми.

Зачем необходимо наладить отношения с родителями? Отрочество, или подростковый возраст, со всеми его проблемами в конце концов закончится, а родители останутся с нами. Только они – те люди, которые любят нас такими, какими мы есть... ■

БАС РЕДАКТОР / ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
Е.Н. Иманғалиев

**РЕДАКЦИЯЛЫҚ КЕҢЕС /
РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ**

Е. Н. Сакенова
И. М. Самсаев
Р. Ф. Кудрякова
Г. К. Калиева
Б. К. Кудышева
И. В. Калачева
В. В. Шахгулари
Г. У. Сағимбаева
Г. Б. Омарова
М. К. Таипова
Б. Ш. Алиев

**АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР
ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ДИРЕКТОРЫ /
ДИРЕКТОР ДЕПАРТАМЕНТА
ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ**
А. М. Саликова

**РЕДАКЦИЯ БАСШЫСЫ /
РУКОВОДИТЕЛЬ РЕДАКЦИИ**
Д. У. Сағимбекова

РЕДАКТОРЛАР / РЕДАКТОРЫ
С. Е. Абдикадырова
Е. М. Песина

**ДИЗАЙН ЖӘНЕ БЕТТЕУ /
ДИЗАЙН И ВЕРСТКА**
О. Д. Красножонова
Фото freepik.com

РЕДАКЦИЯ МЕКЕН-ЖАЙЫ:
Қазақстан Республикасы,
050000, Алматы қ., Бостандық ауданы,
«Дарын-1» ықшамауданы, 47 үй
«Адамның үйлесімді дамуы ұлттық институты»
коммерциялық емес акционерлік қоғамы

АДРЕС РЕДАКЦИИ:
Республика Казахстан, 050000,
г. Алматы, Бостандыкский район,
мкр «Дарын-1», дом №47
Некоммерческое акционерное общество
«Национальный институт гармоничного
развития человека»

ЖУРНАЛДЫҢ МЕНШІК ИЕСІ

«Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту
министрлігінің Балалардың құқықтарын
қорғау комитеті» республикалық мемлекеттік
мекемесі

СОБСТВЕННИК ЖУРНАЛА

Республиканское государственное
учреждение «Комитет по охране прав детей
Министерства просвещения Республики
Казахстан»

ЖУРНАЛ ШЫҒАРЫЛЫМЫНЫҢ ЖИЛІГІ
жылына төрт рет

ПЕРИОДИЧНОСТЬ ВЫПУСКА ЖУРНАЛА
четыре раза в год

Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат
Министрлігінің Ақпарат
және мұрағаттары комитеті берген
2010 жылғы 30 сәуірдегі №10900-Ж
тіркеу куәлігі

Регистрационное свидетельство
№10900-Ж от 30 апреля 2010 г.
выдано Комитетом информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан.

Деректердің дәлдігі мен ақпараттың сенімділігі
үшін материал авторлары жауапты.

За точность фактов и достоверность
информации ответственность несут авторы
материалов.

Журнал выполнен по заказу Республиканского
государственного учреждения «Комитет
по охране прав детей Министерства
просвещения Республики Казахстан»

ҚҰРМЕТТІ АТА-АНАЛАР МЕН БАЛАЛАР!

Егер сізге кәмелетке толмағандарға қатысты заңды құқықтардың бұзылуы, зорлық-зомбылық, қорлау немесе қатыгездік, педагогтердің әдепсіз мінез-құлқы туралы деректер мәлім болса, ақпаратты «**BALAQORGAU**» чатына жіберуіңізді сұраймыз.

УВАЖАЕМЫЕ РОДИТЕЛИ И ДЕТИ!

Если вам стали известны факты о нарушениях законных прав, насилия, травли или жестокого обращения в отношении несовершеннолетних, неэтичного поведения педагогов, просим направить данную информацию в чат «**BALAQORGAU**».

**ЖАЙ ҒАНА ТІРКЕЛІҢІЗ, СІЗГЕ КӨМЕКТЕСЕДІ!
ПРОСТО ЗАРЕГИСТРИРУЙСЯ, И ТЕБЕ ПОМОГУТ!**

АБИШЕВА ТАМИРИС РЕНАТОВНА
6 класс, КГУ «Гимназия №2 отдела
образования города Рудного» Управления
образования акимата Костанайской области

ЭТО НЕ НАШ ВЫБОР!